

KONICA

222. Máns - Ioúrn 2022

222. Μάης - Ιούνιος 2022

(Φωτ. Εξωφύλλου: "Δρακόλιμνη Τύμφης"
Γεωπάρκο Βίκου-Αώου. Π.Σ.Τ.)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
και Υπεύθυνος κατά Νόμο:
Σωτήρης Τουφίδης
Κόνιτσα 44.100
Τηλ. - fax. 26550 22212
Κιν. 6979 138 737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:
Ανδρέου Ηλίας
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:
Εσωτερικού 20 Ευρώ,
Εξωτερικού 40 Ευρώ ή 50 Δολ.

Άλληλογραφία - Συνδρομές
στον υπεύθυνο **Σ. Τουφίδη**
ή

Τρ. Πειραιώς: 6302-010076-607

IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 222 Μάης - Ιούνιος 2022 • Euro 3

Π ε ρ i ε χ ó μ ε ν α

Σελ.	
153	6ο Μουσικό φεστιβάλ
159	Και πάλι η στάθμευση, <i>Η. Ανδρέου</i>
162	Η καταιγίδα της 25ης Μαΐου 1453, <i>Δημ. Ζιακόπουλου</i>
163	Αλησμόνητες πατρίδες, <i>Η. Ανδρέου</i>
169	Ένας λαογράφος στη Στράτσιανη, <i>Χ. Γκούτου</i>
175	Καλύβια Κλειδωνιάς-Πάπιγκο, <i>Ι. Παπαϊωάννου</i>
183	Ιαματικά λουτρά Αμαράντου, <i>Χρ. Βλάχος</i>
185	Πάδες, <i>Μάγδα Τσουμάνη-Παππά</i>
188	Αστροπελέκια, <i>Δημ. Ζιακόπουλου</i>
189	Ο Λαϊκός μας πολιτισμός, <i>Χρ. Ζάνη</i>
191	Ο Ευρωπαϊκός πολιτισμός, <i>Χρ. Ζάνη</i>
193	Συντροφικότητα, <i>Γ. Μαυρογιάννη</i>
195	Εύθυμα και σοβαρά, <i>Μ. Σπηλιόπουλου</i>
201	Η γυναικά, <i>Α. Καρκαβίτσα</i>
204	Ο Αώος σε περιγραφή του 1850, <i>Θ. Ζιώγα</i>
205	Έκθεση λαογραφίας, <i>Κατ. Τσούβαλη</i>
207	Βιβλιοπαρουσίαση, <i>Σ.Τ</i>
208	Κυριακή (ποίημα), <i>Επ. Μιχαηλίδου</i>
209	Σωροί ερειπίων, <i>Φωτ. Γιαννούχου</i>
210	Για τους εξαπατημένους, <i>Β. Σπανού</i>
211	Δημόσια Βιβλιοθήκη
213	Από τον Δήμο
217	Ο κλήρος στην Αντίσταση, <i>Δ. Κάιλα</i>
220	Το κλείσιμο τραπεζών, <i>Σωκ. Οικονόμου</i>
222	Έθιμα Σαμαρίνας, <i>Γρ. Βέλκου</i>
224	Το πάθημα της Φούλας, <i>Σ.Τ.</i>
225	Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Γαριβάλδη 10
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77355
e_theodo@otenet.gr

6^ο Μουσικό Φεστιβάλ

Στις 25-26/6/2022 πραγματοποιήθηκε στην Κόνιτσα το 6ο Φεστιβάλ από τη Δημοτική Μουσική Σχολή Κόνιτσας.

Οι εκδηλώσεις άρχισαν στην αίθουσα του Δημαρχείου το βράδυ του Σαββάτου με τη συναυλία από τους μαθητές της Δημ. Μουσικής με έργα σύγχρονης και κλασικής μουσικής. Οι μικροί μαθητές παρουσίασαν στο Κοινό ένα πλούσιο πρόγραμμα και καταχειροκροτήθηκαν.

Την Κυριακή το βράδυ ακολούθησαν «τραγούδια και παραμύθια του κόσμου» με μεταγραφή για παιδική χορωδία, κιθαριστικό σύνολο και αφηγήτρια την Ελένη Σωκορέλη.

Το πρόγραμμα έκλεισε η Μικτή χορωδία του Δήμου με αρκετά τραγούδια

Ελλήνων Συνθετών.

Οι παρευρισκόμενοι έφυγαν ενθουσιασμένοι από τις εκδηλώσεις επιβραβεύοντας την προσπάθεια των μικρών μαθητών και των μελών της μικτής Χορωδίας που διαθέτουν το χρόνο τους προσφέροντας αφιλοκερδώς κι αυτοί στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης. Πανω απ' όλα πρέπει να επισημάνουμε την άοκνη προσπάθεια των δασκάλων Αγγελικής Παπανικολάου στο πιάνο και του μαέστρου Γιάννη Γαλίτη που έχει όλη την ευθύνη της διοργάνωσης. Τέλος, πρέπει να τονίσουμε το ενδιαφέρον του Δήμου για τον πολιτισμό, γιατί ένα «άτυπο Ωδείο για τα παιδιά μας, που ξεκινήσαμε κάποτε, οι Δήμαρχοι υιοθε-

τώντας την προσπάθεια συνέχισαν μέχρι σήμερα να διαθέτουν ένα χρηματικό ποσό γι' αυτόν το σκοπό. Πιστεύουμε ότι αυτό θα έχει και συνέχεια, γιατί όπως έλεγε κι ο Απόστολος Παύλος, «Ουκ επ' ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἀνθρωπος».

Η πρόσφατη εκδήλωση έδειξε ότι η Χορωδία ανέβηκε σε υψηλό επίπεδο και μπορεί να δώσει συναυλίες και μακρύτερα από την Κόνιτσα.

Αυτό το επισήμανε και ο Δήμαρχος, συγχαίροντας τους Δασκάλους.

Για να ενημερώσουμε αυτούς που δεν γνωρίζουν και να θυμίσουμε στους παλιότερους, αναδημοσιεύουμε σε άλλη σελίδα το ιστορικό της Χορωδίας από το περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» Τευχ. 68, σελ. 97.

Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

* Αναδημοσίευση από το τεύχος 68/1996, σελ. 101
για να θυμούμαστε κάποιους πρωτοπόρους που βοήθησαν τον τόπο μας...

S.T.

Στις 8 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε η πρώτη δημόσια εκδήλωση της μεικτής χορωδίας του Π.Κ. Κόνιτσας, έξι μήνες μετά τη σύστασή της.

Στο αμφιθέατρο του Δημ. Μεγάρου που για πρώτη φορά ήταν ασφυκτικά γεμάτοι οι Κονιτσιώτες απόλαυσαν μια βραδιά ζεστή, μια βραδιά που θύμισε παλιούς καιρούς.

Η εκδήλωση άρχισε με λίγα λόγια του κ. Δημάρχου, κατόπιν πήρε το λόγο η Πρόεδρος του Π. Κέντρου κ. Άννα Ρεμπέλη που είπε τα εξής:

"Η μεικτή χορωδία ενηλίκων που παρουσιάζει σήμερα το Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κόνιτσας, διοργανώθηκε ύστερα από πρόταση που έγινε σε μένα από τις κυρίες Χρυσάνθη Τουφίδη και Κων/να Λώλου. Η πρόταση έγινε δεκτή από το Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου και ευτυχώς βρέθηκε ο κατάλληλος άνθρωπος που θα αναλάμβανε τη διδασκαλία των τραγουδιών. Η κ. Φωτεινή Σπυροπούλου καθηγήτρια μουσικής Γυμνασίου - Λυκείου ανέλαβε πρόθυμα και ανιδιοτελώς τη διεύθυνση της χορωδίας, η οποία αμέσως πλαισιώθηκε από τα υπόλοιπα μέλη, που είχαν το μεράκι και το πάθος να τραγουδήσουν και να βοηθήσουν την προσπάθεια αυτή. Αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω όλους θερμά για την αξιόλογη δραστηριότητα και προσφορά τους στον ομέα αυτό του Πνευματικού Κέντρου".

Το Πρόγραμμα άρχισε με το τραγούδι:

- 1) Άσπρο τριαντάφυλλο (Ηπειρώτικο)
- 2) Στην πόρτα μου στ' αλώνι (Κονιτσιώτικο)
- 3) Σ' αγαπώ γιατ' είσ' ωραία (περιοχής Σμύρνης)
- 4) Ρουμπαλιά - Γαρουφαλιά
- 5) Μήλο μου κόκκινο (Μακεδονία)
- 6) Από ξένο τόπο (Νησιώτικο)
- 7) Το τρεχαντηράκι (αστικό τραγούδι της Πόλης)

B Μέρος

- 1) Ντελή Παπά (Ηπειρώτικο)
- 2) Προσφυγούλα (Ηπειρώτικο)
- 3) Δω στα λιανοχορταρούδια (Θρακιώτικο)
- 4) Σ' αυτό τ' αλώνι (Θρακιώτικο)
- 5) Βασιλαρχόντισσα (Ηπειρώτικο)
- 6) Φεύγεις παλικαράκι μου (τραγούδι ξενιτιάς περιοχής Κόνιτσας)
- 7) Αναστασιά

Τη χορωδία συνόδευαν: η Φωτεινή Σπυροπούλου, ακορντεόν, ο Θανάσης Χριστόπουλος, κλαρίνο και Λάμπρος Αθανασόπουλος, τουμπερλέκι.

Τα μέλη της χορωδίας:

- 1) Βάρνας Νικόλαος
- 2) Γαζώνας Κων/νος
- 3) Ευαγγελίδης Ευάγγελος
- 4) Ευαγγελίδου Ιωάννα
- 5) Ζδράβου Δέσποινα

- 6) Κήτας Θεόδωρος
- 7) Κορτσινόγλου - Μπόζιου Ερμιόνη
- 8) Κύρκος Κων/νος
- 9) Κωστή - Γαργάλα Αναστασία
- 10) Λαζογιάννης Ιωάννης
- 11) Λαζογιάννη Ελένη
- 12) Λόλα Σοφία
- 13) Λώλου Κων/να
- 14) Μουρεχίδου Ουρανία
- 15) Μπέτζιου Ελευθερία
- 16) Μωυσίδου Ιωάννα
- 17) Μωυσίδου Παρασκευή
- 18) Ντάφλη Καστιανή
- 19) Προφυρίου Ευάγγελος
- 20) Σιαμάς Βασίλειος
- 21) Σκούμπη Στέλλα
- 22) Τουφίδη Χρυσάνθη
- 23) Τούλη Μαρίκα
- 24) Τσούβαλη Κατερίνα

Η χορωδία είναι νέα και άρχισε δειλά δειλά να συγκροτείται ώστε μέσα σ' ένα εξάμηνο έφτασε να έχει 24 μέλη. Βέβαια ο αριθμός δεν είναι ικανοποιητικός, αλλά μετά την πρώτη παρουσίαση υπάρχουν ελπίδες για αύξηση των μελών. Στην αρχή μερικοί έβλεπαν με επιφύλαξη την κίνηση. Κάθε καινούριο στην αρχή είναι δύσκολο να γίνει αποδεκτό. Άλλοι "σνομπάριζαν" την προσπάθεια, κάποιοι κρυφογελούσαν, θεωρώντας την αστεία...

Τα μέλη παρ' όλες τις δυσκολίες και την ανάλωση χρόνου επέμειναν, και στο τέλος, "ω του θαύματος" πέτυχαν.

Με τη βοήθεια και των μουσικών οργάνων κατάφεραν να συντονίσουν τις φωνές τους παρουσιάζοντας ένα αρμονικό σύνολο που το παρακολουθούσαν με μια ανάσα σι ακροατές, καταχειροκροτώντας το κάθε ιραγούδι χωριστά και όλους μαζί στο τέλος.

Ακόμα και ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Μπένος, που πρόλαβε το τέλος της εκδή-

λωσης, συγκινημένος και ευχαριστημένος, εκφράστηκε με τα καλύτερα λόγια και συγχάρηκε τους συντελεστές αυτής της προσπάθειας.

Είναι αλήθεια ότι το κοινό της Κόνιτσας δεν είχε τόσο καλές σχέσεις με τέτοιου είδους ακούσματα. Κι άλλες φορές παρουσιάστηκαν ξένες χορωδίες στην πόλη μας, αλλά δεν γίνονταν δεκτές με πολύ ενθουσιασμό.

Η δική μας χορωδία ήταν το κάτι αλλοιώνεπέρασε κάθε πρόβλεψη.

Έτερψε, συγκίνησε, ενθουσίασε το κοινό.

Ικανοποίησε τα μέλη της ηθικά διότι διαπίστωσαν ότι οι κόποι τους δεν πήγαν χαμένοι, παρακίνησε κάποιους άλλους να βγουν "απ' το καβούκι τους" και να συμμετάσχουν κι αυτοί σε κοινές προσπάθειες, έδωσε κι ένα μάθημα στους αιώνιους αρνητές που βλέπουν δύσπιστα και επιφυλακτικά κάθε προοδευτική κίνηση.

Αποδείχτηκε - για να τελειώνουμε - ότι, όταν οι πολλοί ενώνονται αποφασισμένοι να προσφέρουν κάτι στην κοινωνία, πάντα τα καταφέρνουν, όσες αντιξότητες κι αν συναντήσουν στο δρόμο τους.

Πνευματικό Κέντρο, μουσικοί και χορωδοί είναι άξιοι συγχαρητηρίων και τους ευχαριστούμε για την πρωτόγνωρη μουσική βραδιά που μας χάρισαν.

Ας ελπίσουμε πως γρήγορα θα ιδούμε στην πόλη μας και έναν χορευτικό όμιλο (νομίζουμε ότι οι δυνατότητες υπάρχουν) γιατί δεν είναι ούτε σωστό, ούτε αρεστό να δεχόμαστε (πληρώνοντας ακριβά κιόλας) μόνο την ξένη κουλτούρα ενώ μπορούμε να δημιουργήσουμε κι εμείς οι ίδιοι.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ Η ΣΤΑΘΜΕΥΣΗ

Έπιμέλεια: Η. Ανδρέου

Πάντοτε δημοσίως και ευθαρσώς και ουδέποτε ρουφιανικώς. Ήμέρα Τρίτη 3 Μαΐου 18.00 μ.μ. Ένα και μοναδικό ιδιωτικό αυτοκίνητο σταθμεύει έξω από το φαρμακείο της κας Ο. Βεκιάρη. Ταυτόχρονα σχεδόν εμφανίζεται περιπολικό άμεσης δράσης ή άλλως αστυνομίας. Ο ένας και μοναδικός αστυνομικός άνευ προηγουμένης προειδοποίησης κόβει κλήση παράνομης στάθμευσης στον ιδιοκτήτη Θεσσαλονίκεα.

Αισθάνθηκα άσχημα για τον τρόπο εφαρμογής του νόμου. Καμμία ανοχή στους ξένους ευνοιοκρατία στους ντόπιους. Αξιότιμε κ. Διοικητά του Αστυνομικού Τμήματος ας όψονται εκείνοι οι αρχαίοι πρόγονοι μας οι οποίοι ήταν άκρως πει-

θαρχημένοι και υπάκουοι στο νόμο. Ο Σωκράτης ήπιε το κώνειο και αποποιήθηκε την προτροπή των μαθητών του να τον φυγαδεύσουν.

Είναι εντελώς ανούσιος ο νεοπλουτισμός ορισμένων οι οποίοι θέλουν να πίνουν το καφεδάκι τους απολαμβάνοντας τα κυβικά της λαμαρίνας. Ολιγόλεπτη στάθμευση ναι.

Κρίνω αναγκαία την παρουσία αστυνομικού οργάνου τις ώρες αιχμής.

Η εκ περιτροπής παρουσία περιπολικών δεν ωφελεί. Και κάτι ακόμη· έως πότε η πόλις θα παραδίδεται στην βαρβαρότητα της ηχορύπανσης των δικυκλιστών; Τί λένε οι ξενοδόχοι επιχειρηματίες;

ΤΟ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Έπιμέλεια: Η. Ανδρέου

Η εφημερίδα το ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ καθώς και η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ με το υψηλό επίπεδο δημοσιογραφίας προσφέρουν σημαντικές και πολυποίκιλες υπηρεσίες στον τόπο μας.

Ο αείμνηστος Γιώργος Νικολόπουλος φανατικός αναγνώστης δύο εφημερίδων σε καθημερινή βάση έλεγε πως αποτελούσαν ένα ανοιχτό πανεπιστήμιο.

Το ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ στην πρώτη και δεύτερη σελίδα φιλοξενεί το κύριο άρθρο που αποχεί τις θέσεις της εφημερί-

δας πάνω σε επίκαιρα ζητήματα. Συντάκτης του είναι ο εκάστοτε Δ/ντής και το περιεχόμενό του διακρίνεται για την σοβαρότητα και υπευθυνότητα αλλά και για την στοχευμένη προσέγγιση του υπό ανάλυση θέματος. Το κύριο άρθρο της ανωτέρω εφημερίδας της 15ης Μαΐου έφερε τον τίτλο το ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Το κεντρικό σημείο του άρθρου εμπεριέχεται στα ακόλουθα. «Επιφανής τραπεζίτης που πρόσφατα διέτρεξε την Κρήτη και ήλθε σε επαφή με πλήθος επιχειρήσε-

ων ξενοδοχειακών τουριστικών και παραγγής τοπικών προϊόντων εκθειάζει μετά λόγου γνώσεως την επιχειρηματική τάξη της Μεγαλονήσου, τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν οι εκεί παραγωγοί, τις επενδύσεις που τρέχουν και την αξία που κάθε χρόνο προσθέτουν στις δραστηριότητές τους επιτρέποντας στους ίδιους και στις επιχειρήσεις τους να ξεπερνούν τα βάρη που οι επάλληλες κρίσεις δημιουργούν.»

Και το άρθρο συνεχίζει «το φωτεινό παράδειγμα της Κρήτης χωρίς αμφιβολία δίνει απαντήσεις σε πολλά από τα αγωνιώδη υπαρξιακά ερωτήματα της θυελλώδους εποχής μας..... το ευτύχημα είναι ότι αντίστοιχες νησίδες μεγάλων προσδοκιών ευδοκίμουν σε όλη την Χώρα..... Και στην Ήπειρο η αναγέννηση είναι εμφανής. Η άλλοτε φτωχότερη περιφέρεια της χώρας φανερώνει νοικοκυριό, προκοπή και εισοδήματα.

Τα Γιάννενα σφύζουν τα τελευταία χρόνια από ζωή.»

Ας ανοίξουμε διάλογο με τον άγνωστο πλην όμως επιφανή τραπεζίτη. Ουδείς αμφιβάλλει πως η Κρήτη εδώ και δεκαετίες ζει και κινείται σε ένα κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό περιβάλλον που δεν υπολείπεται του Ευρωπαϊκού.

Μέγιστο παράδειγμα ο Πανεπιστήμιος που πρωτεύει και πρωτοστατεί σε επιστημονικές κατακτήσεις.

Μη λησμονούμε πως η Κρήτη ήταν το αγαπημένο παιδί του αείμνηστου Ανδρέα Παπανδρέου και όταν τα εδάφη της αρδεύονταν πλουσιοπάροχα από τα Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμ-

ματα) εδώ περιοριζόμασταν σε ξεροπόταμους κατά την ρήση του επίσης αείμνηστου Ευάγγελου Αθέρωφ-Τοσίτσα.

Ας έλθουμε στα καθ' ημάς.

Η απόστροφος του τραπεζίτη «τα Γιάννενα σφύζουν από ζωή» ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα!

Μήπως ο τραπεζίτης έπεσε θύμα μιας φευγαλέας οπτικής επισκόπησης.

Έζησα τριάντα εξ χρόνια στα Γιάννενα όπου οι Γιαννιώτες και στις παρατεταμένες περιόδους των βροχοπάσεων ανεβοκατέβαιναν στην κεντρική πλατεία με τις ομπρέλες αδιαφορώντας για τον καιρό που εναντιώνονταν στην συνήθεια της βόλτας.

Όχι κύριε τραπεζίτη μπορεί τα Γιάννενα να σφύζουν πλοθυσμιακά αλλά πέρα από την βιτρίνα θα ανακαλύψουμε μια άλλη πραγματικότητα που δεν έχει καμμία σχέση με τις σύγχρονες καπιταλιστικές πόλεις έστω και του πλοθυσμού των Ιωαννίνων. Εν ολίγοις είναι μια πόλις μεταπρατικού εμπορίου που στην περιφέρεια του κινούνται ως δορυφόροι το Πανεπιστήμιο, τα νοσοκομεία, η διοίκηση, η δικαιοσύνη, το λόμπυ των ιατρών, μηχανικών, δικηγόρων, οικονομολόγων.

Ερωτώ, καπνίζει κάποιο φουγάρο στην βιομηχανική ζώνη η οποία έπρεπε να αποκαλείται εμπορική ζώνη.

Εάν μετακινηθούμε στην ενδοχώρα του Νομού Ιωαννίνων η κατάσταση είναι αποκαρδιωτική. Βάση συμπερασμάτων αποτελεί η Κόνιτσα στην οποία ζούμε και η οποία μας ενδιαφέρει. Σε μια πενταετία η πλειοψηφία των χωριών κατά τους χειμερινούς μήνες θα είναι «άκρα του τάφου σιωπή» η οποία ύπουλα και σταθερά πο-

λιορκεί και την ίδια την Κόνιτσα η οποία χωρίς υποδομές βρίσκεται έξω από την ακτίνα ενδιαφέροντος των επενδυτών.

Να ρίξουμε μομφή σ' αυτούς που μέχρι σήμερα αυτοδιοικητικά όριζαν τις τύχες της Κόνιτσας! Άδικος κόπος, προέχει τι μέλλει γενέσθαι.

Σήμερα που ήδη ακούμε τον θόρυβο των κτιστών και την ηχώ των πλησιαζόντων γεγονότων έχουμε την αναγκαία αυτοδιοικητική εκπροσώπηση! Προφανώς όχι.

Μετά την αναπτυξιακή αναποτελεσματικότητα των Καποδιστριακών Δήμων ζούμε και αυτή των Περιφερειών.

Ο έγκυρος δημοσιογράφος-αρθρογράφος Αντώνης Καρακούσης στο ίδιο φύλλο του Βήματος της 15ης Μαΐου με τον τίτλο «Το χάος των 13 Μικρών Πρωθυπουργών (Περιφερειαρχών)» επισημαίνει: Για να μην μακρηγορούμε η όλη διοικητική συγκρότηση και οργάνωση της χώρας παραπέμπει στην κυριολεξία σε χάος διοικητικό σε μια τρέλα.

Σε έναν μηχανισμό αναποτελεσματικό που δεν μπορεί να παρακολουθήσει εν μέσω επαλλήλων κρίσεων τις πραγματικές ανάγκες της χώρας ούτε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της οικονομίας. Προφανέ-

στατα πια χρήζει αλλαγής και μεταρρύθμισης χωρίς την οποία δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν κρίσεις θεμελιώδεις σαν αυτές που μας βασανίζουν.

Προφανώς ο κ. Α. Καρακούσης έχει κατά νουν τις κρίσεις πτώχευσης, επακόλουθες της πανδημίας και τις πρόσφατες συνέπειες του πολέμου της Ουκρανίας. Οι ανωτέρω κρίσεις έχουν όριο λίξης ενώ η Εθνική κρίση ερήμωσης της υπαίθρου και συρρίκνωσης του πληθυσμού έχουν μια προϊστορία δεκαετιών. Οι χρόνιες ασθενειες έχουν και το αναμενόμενο τραγικό αποτέλεσμα.

Ας μην λησμονούμε πως οι πολέμαρχοι από τα χωριά της υπαίθρου στρατολόγησαν τους στρατιώτες της Παλιγγενεσίας του 1821 και η ύπαιθρος ήταν η μήτρα γέννησης του Λαϊκού Πολιτισμού.

Τα κάθε λογής κατεστημένα των αστικών κέντρων έχουν χρέος Εθνικό να αποδώσουν στην ύπαιθρο αυτά που τόσα χρόνια της παρακράτησαν και της οφείλουν.

Η κάθε Κόνιτσα ως τρόπος ζωής, ως ζωτικός χώρος έστω και ως ελάχιστος παραγωγικός χώρος αύριο θα αποδειχθεί πολυτιμότατη.

**Μνη ξεχνάτε
την συνδρομή σας.
Είναι το σπίριγμα
του περιοδικού μας.**

Η καταιγίδα της 25ης Μαΐου 1453

Την 25η Μαΐου 1453, ημέρα Παρασκευή, οι κάτοικοι της πολιορκημένης από τους Τούρκους Κωνσταντινούπολης έκαναν λιτανεία με περιφορά της εικόνας της Θεοτόκου. Κάποια στιγμή, η εικόνα γλίστρησε από το βάθρο επάνω στο οποίο μεταφερόταν κι έπεσε στο έδαφος. Η παράδοση λέει ότι αυτοί που έσπευσαν να τη σπκώσουν είδαν με έκπληξη και φόβο ότι είχε γίνει ξαφνικά τόσο βαριά που δεν σπκωνόταν. Τελικά, μετά από πολλές προσπάθειες η εικόνα σπκώθηκε και συνεχίστηκε η λιτανεία. Πριν όμως αυτή ολοκληρωθεί, ξέσπασε στην Κωνσταντινούπολη τρομερή καταιγίδα η οποία συνοδεύονταν από κατακλυσμιαία βροχή και χαλάζι. Γράφει για την επακολούθησε ο Κριτόβουλος ο Ἰμβριος: «Το αποτέλεσμα ήταν να μη μπορούν να αντέξουν και να προχωρήσουν άλλο οι ιερείς κι αυτοί που βαστούσαν την εικόνα κι επίσης τό πλήθος που ακολουθούσε διότι δυσκολεύονταν κι εμποδίζονταν από τη φόρα των νερών που έπεφταν κι από τη σφοδρότητα του χαλαζιού. Και θα κινδύνευαν πολλά από τα παιδιά που ήταν μαζί τους να παρασυρθούν από τα ορμητικά νερά και να πνιγούν, αν δεν τα άρπαζαν αμέσως κάποιοι άνδρες και δεν τα έβγαζαν από το χείμαρρο με δυσκολία. Τόσο πρωτοφανής και παράξενη ήταν αυτή η νεροποντή με το χαλάζι».

Η καταιγίδα της 25ης Μαΐου 1453 στην Κωνσταντινούπολη ανήκει στην κατηγορία των ανοιξιάτικων καταιγίδων θερμικού τύπου που εκδηλώνονται τις μεσημεριανές και απογευματινές ώρες. Όπως είναι γνωστό, οι καταιγίδες αυτές συνήθως δεν διαρκούν πολύ, αλλά έχουν μεγάλη ένταση και συχνά συνοδεύονται από χαλάζι. Όμως, από τους εξαντλημένους υπερασπιστές της Κωνσταντινούπολης η καταιγίδα που προκάλεσε τη διακοπή της λιτανείας και τα όσα προηγήθηκαν με την πτώση της εικόνας της Θεοτόκου θεωρήθηκαν υπερφυσικά σημάδια που επέδρασαν αρνητικά στην ψυχολογία τους. Στο διάβα των αιώνων και των χιλιετιών πάμπολλες ήταν οι περιπτώσεις που τα μετεωρολογικά φαινόμενα θεωρήθηκαν θεόσταλτα ή δυσοίωνα. Στις μέρες μας γνωρίζουμε τη φυσική τους ερμηνεία, αλλά την ιστορία δεν την καθόρισαν αυτά που πιστεύουμε εμείς σήμερα, αλλά εκείνα που πίστευαν οι κατά καιρούς πρωταγωνιστές της.

Δ. Ζιακόπουλος

ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ

Έπιμέλεια: Η. Ανδρέου

Φίλτατε Αναγνώστη πριν προχωρήσω στο δεύτερο αφιέρωμά μου για τις «Αλησμόνητες Πατρίδες» θέλω μαζί σου να επανέλθω στο πρώτο αφιέρωμα όπου εν ολίγοις αρνούμαι να δεχθώ πως η Ιωνία, η Μικρά Ασία, ο Πόντος χάθηκαν δια παντός και ότι στο διπνεκές θα αποτελούν μια πικρή ανάμνηση. Φυσικά η «καθημάς Ανατολής» δεν αποτελεί ένα εκ των μελών του εδαφικού κορμού του Ελληνικού Έθνους πλην όμως η Παγκόσμια Κοινότητα ζητά από εμάς τους Έλληνες να μην εξοθελίσουμε από την Συλλογική Εθνική Μνήμη την Ιωανία, λίκνο του Παγκόσμιου Πολιτισμού και την Μικρά Ασία λίκνο του Χριστιανισμού. Αν ο νεο-σουλτάνος ομιλεί για γαλάζια πατρίδα εμείς θα ομιλούμε για την Οικουμενική Πατρίδα.

Αν οι πρόγονοι του νεο-σουλτάνου έφθασαν προ των πυλών της Βιέννης έφθασαν οδηγούμενοι από το ένστικτο της λαφυραγωγίας μη κομίζοντας ειμή μόνο βαρβαρότητα.

Ονειρεύεται ο νεο-σουλτάνος ανασύσταση της οθωμανικής αυτοκρατορίας προς τι! Για να επικαλύψει και πάλι τα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή με τον φόβο της τυραννίας και με τα σκότω της απαδευσίας και της παρακμής υλικής και πνευματικής;

Λοιπόν σε εμάς εναπόκειται όχι μόνον την ακεραιότητα της Πατρίδας να υπερασπιζόμαστε αλλά και να συντηρούμε στην Εθνική Συλλογική Μνήμη τις Αλησμόνη-

τες Πατρίδες οι οποίες κατάγανσαν την οικουμένη με το Ανέσπερο φως του Χριστιανισμού και Πολιτισμού.

Για το Επετειακό Έτος 1922 κυκλοφορούν πάμπολλες εκδόσεις. Προμηθεύομαι όσο το δυνατόν περισσότερες για την δημιουργία ενός αρχείου.

Στάθηκα στο βιβλίο του Άγγελου Συρίγου αν. Καθηγητή στο Πάντειο και Υφυπουργό Παιδείας και Ευάνθη Χατζηβασιλείου καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών με τίτλο «Μικρασιατική Καταστροφή 50 Ερωτήματα και Απαντήσεις».

Θεώροσα καλόν να σας κάνω κοινωνούς του βιβλίου αυτού επιλέγοντας από τις απαντήσεις των ερωτημάτων τα πλέον ουσιώδη εις τρόπον ώστε στο τέλος να έχετε σφαιρική ιστορική αντίληψη των όσων συνέβησαν την ταραγμένη εκείνη εποχή.

Δεν υφίσταται ουδεμία αμφιβολία πως το Έθνος μας είναι ένδοξο -ο Λαός μας επίσης τιμημένος ανάμεσα στους λοιπούς λαούς. Το οικοδόμημά μας έχει γερά θεμέλια, σε μας εναπόκειται όπως το εποικοδόμημα να είναι έτι λαμπρότερο.

Πότε προέκυψε το ενδιαφέρον της Ελλάδας για τη Μικρά Ασία;

Ο μικρασιατικός ελληνισμός ήταν πάντοτε ένα εκλεκτό κομμάτι του έθνους. Ειδικά κατά τον 18ο και 19ο αιώνα, σημείωσε τεράστια πρόοδο, οικονομική, εκπαιδευτική και πολιτιστική.

Οι Μικρασιάτες, βρίσκονταν δίπλα σε

μεγάλες συγκεντρώσεις μουσουλμανικού πληθυσμού, και θα ήταν αδύνατον να επικρατήσει μια ανατρεπτική κίνηση σε εκείνη την περιοχή.

Από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, η άνοδος των άλλων βαλκανικών εθνικισμών, ιδιαίτερα του βουλγαρικού, και η εμπλοκή της Ελλάδας στις μεγάλες διαμάχες στην Κρήτη και τη Μακεδονία δεν έδιναν τη δυνατότητα σκέψεων για την υλοποίηση φιλόδοξων σχεδίων για τη Μικρά Ασία.

Η Μικρά Ασία αναδύθηκε ως πιθανή προοπτική το 1913, μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους. Μόνον όταν η Ελλάδα επέτυχε τους περισσότερους στόχους της στην ευρωπαϊκή τους διάσταση, μπόρεσε να σπάσει το βλέμμα της στην απέναντι ακτή του Αιγαίου. Τότε έγινε εφικτή μια πολιτική για τη Μικρά Ασία. Η επιλογή του Ελευθερίου Βενιζέλου, το 1913, να κρατήσει η Ελλάδα τα (γεωπολιτικά εκτεθειμένα) νησιά του Ανατολικού Αιγαίου αντί να επικεντρωθεί στη Βόρεια Ήπειρο μπορεί να ερμηνευθεί ότι εμπεριείχε και τέτοια στοιχεία: από τη Βόρεια Ήπειρο η Ελλάδα δεν θα είχε κάπου «αλλού» να πάει, αλλά από τη Χίο και τη Μυτιλήνη υπήρχαν άλλες επιλογές - από την Πόλη έως τη Σμύρνη.

Τα πράγματα άλλαξαν ριζικά με την έκρηξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, τον Αύγουστο του 1914.

Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος καθιστούσε εφικτή μια πολιτική επεκτάσεως στη Μικρά Ασία. Θα επιτυχανόταν μέσω ενός μεγάλου πολέμου συνασπισμών, στον οποίο η Ελλάδα θα μετείχε στο πλευρό του ισχυρότερου μέρους, της Τριπλής Συνενοίσεως (Entente) με τη συμμετοχή της

Βρετανίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας.

Ήταν οι Έλληνες πλειοψηφία στις περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις οποίες διαβιούσαν;

Τα στοιχεία για τον πληθυσμό και τους λαούς που κατοικούσαν στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις αρχές του 20ού αιώνα είναι ιδιαίτερα αμφιλεγόμενα.

Είναι διαθέσιμα τα στοιχεία της απογραφής του Οικουμενικού Πατριαρχείου που είχε διενεργηθεί ανά μητρόπολη του Θρόνου την περίοδο 1910-12. Βάσει των στοιχείων των πλέον αξιόπιστων μελετών που έχουν γίνει επί του θέματος ο συνολικός αριθμός των Ελλήνων που ζούσαν στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (πλην της Ηπείρου, της Μακεδονίας και των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου) στις παραμονές των Βαλκανικών Πολέμων κυμαινόταν μεταξύ 1.821.000 και 2.047.000 κατοίκων. Μαζί με τους Αρμενίους αποτελούσαν περίπου το 20% του συνολικού πληθυσμού της αυτοκρατορίας.

Η Ελλάδα διεκδικούσε τη Δυτική Θράκη από τη Βουλγαρία (που την είχε αποκτήσει το 1913) και όχι από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία δεν είχε πλέον, μετά τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου του 1913, νομικό τίτλο επ' αυτής. Ηπημένη, η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν ήταν σοβαρός «μνηστήρας» της Δυτικής Θράκης. Επομένως, το κριτήριο της πλειοψηφίας του πληθυσμού εφαρμοζόταν μεταξύ των Βουλγάρων (των έως τότε κυριάρχων) και των διεκδικοτών Ελλήνων, που ήταν και περισσότεροι.

Κωνσταντινούπολη:

Μετά την άλωση το 1453 η Κωνσταντινούπολη ερήμωσε από κατοίκους. Με

αναγκαστικές μετοικήσεις μεταφέρθηκαν πληθυσμοί από διάφορες περιοχές της αυτοκρατορίας, περιλαμβανομένων και Ελλήνων. Οι τελευταίοι εγκατέλειψαν σε μαζικούς αριθμούς την Πόλη κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επαναστάσεως το 1821, για να αποφύγουν τις σφαγές.

Ο ελληνικός πληθυσμός της Πόλεως αυξήθηκε σημαντικά στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα λόγω των αλλαγών και της αυξήσεως του εμπορίου που έφεραν η αγγλοοθωμανική εμπορική συμφωνία του 1838 και οι οθωμανικές μεταρρυθμίσεις που έμειναν γνωστές ως Τανζιμάτ μεταξύ 1839-1856.

Λίγο πριν την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου οι μουσουλμάνοι κάτοικοι της Κωνσταντινουπόλεως υπολογίζεται ότι ανέρχονταν σε περίπου μισό εκατομμύριο. Οι Έλληνες αποτελούσαν τη δεύτερη πληθυσμιακή ομάδα με πληθυσμό μεταξύ 330.000-350.000.

Δυτική Μικρά Ασία:

Κατά τον 19ο αιώνα, σημαντικός αριθμός Ελλήνων από τα νησιά του Αιγαίου, την ηπειρωτική Ελλάδα αλλά και το εσωτερικό της Μικράς Ασίας μετανάστευσε προς τη Σμύρνη και ολόκληρη την παραλιακή ζώνη έως και τη θάλασσα του Μαρμαρά αλλάζοντας ριζικά τη δημογραφία όλης της περιοχής. Οι Έλληνες πλέον αποτελούσαν το ήμισυ του πληθυσμού στη Σμύρνη και στα περίχωρά της, όπως και στη χερσόνησο της Ερυθραίας· σε τέτοιο βαθμό ώστε να γίνεται λόγος για την «γκιαούρ Ισμήρ» (άπιστη Σμύρνη). Υπήρχαν πόλεις όπως η Παλαιά Φώκαια που είχαν πλειοψηφία ελληνικού πληθυσμού,

ενώ το Αϊβαλί (Κυδωνιές) ήταν κατοικημένο αποκλειστικώς από Έλληνες.

Εκτιμάται ότι οι Έλληνες του σαντζακιού ανέρχονταν γύρω στους 600.000. Δηλ. το 35% ενός συνολικού αριθμού περίπου 1.650.000 κατοίκων.

Πόντος:

Ο ελληνισμός του Πόντου έχει τις ρίζες του κατ' ευθείαν στην αρχαία περίοδο, όπως αποδεικνύεται και από την αρχαϊκή ελληνική διάλεκτο που ομιλούν οι Πόντιοι.

Η αυτοκρατορία της Τραπεζούντος μέχρι το 1461 προφύλαξε αποτελεσματικά τον ποντιακό ελληνισμό από τους εξισλαμισμούς που εξελίσσονταν σε όλη την υπόλοιπη χερσόνησο της Ανατολίας. Μετά την οθωμανική κατάκτηση, η γεωγραφία της περιοχής και η ύπαρξη μεγάλου αριθμού ορεινών και δυσπρόσιτων οικισμών επέτρεψε τη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας στον συγκεκριμένο χώρο. Έτσι, ο ελληνισμός του Πόντου κατόρθωσε να διατηρήσει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι σε άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας την ομοιογένειά του και την εθνική του ταυτότητα.

Παραμονές του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου οι Έλληνες του Πόντου ήταν μεταξύ 336.000 και 454.000 ατόμων ανάλογα με την οθωμανική απογραφή ή την καταμέτρηση του Πατριαρχείου (περιλαμβανομένων και τμημάτων της Σεβάστειας και της Σινώπης). Το σύνολο του πληθυσμού εκτιμάται ότι ήταν 1.100.000.

Κεντρική & Ανατολική Μικρά Ασία:

Υπήρχαν και κάποιοι θύλακες πυκνότερης ελληνικής παρουσίας, όπως η Καππαδο-

κία, όπου η παρουσία Ελλήνων δεν εντοπίζοταν μόνον σε πόλεις, αλλά και στα χωριά.

Απομονωμένοι γεωγραφικά επί αιώνες από τον υπόλοιπο ελληνισμό, αρκετοί από αυτούς τους πληθυσμούς είχαν τουρκοφωνήσει.

Γιατί έκρινε η ελληνική ηγεσία απαραίτητη τη διεκδίκηση της Ιωνίας;

Στις αρχές του 20ού αιώνα, ήταν σαφές ότι η μακραίωνη διαβίωση των λαών της «Εγγύς Ανατολής» υπό αυτοκρατορικά (δηλαδή εξ ορισμού πολυεθνικά) μορφώματα έφτανε στο τέλος της. Η άνοδος των βαλκανικών εθνικισμών, συμπεριλαμβανομένου πλέον του νεοτουρκικού, καταδείκνυε ότι, εάν μια περιοχή δεν εντασσόταν στο ελληνικό κράτος αλλά σε ένα άλλο, κατά βάσιν εχθρικό έθνος- κράτος, ο ελληνικός πληθυσμός της θα κινδύνευε με εκδίωξη ή εξόντωση.

Η κατάσταση που αντιμετώπιζαν οι Έλληνες στη Μικρά Ασία ήταν ακόμη χειρότερη.

Κατά τον 19ο αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία αντιμετώπισε διαρκείς εδαφικούς ακρωτηριασμούς. Πλέον τραυματικές εμπειρίες για τους Οθωμανούς ήταν η δημιουργία εθνικών κρατών από τους Έλληνες (1830) και τους Σέρβους (1815-33)· η κατάληψη του Καυκάσου από τους Ρώσους και η εθνοτική εκκαθάριση των εκεί μουσουλμανικών πληθυσμών που κατέφυγαν πρόσφυγες στην αυτοκρατορία μετά το 1864 και η απώλεια εδαφών στη Βοσνία, στη Βουλγαρία και στην Ανατολική Ρωμυλία που επέβαλε η Συνθήκη του Βερολίνου (1878).

Το 1908 η επανάσταση των Νεοτούρ-

κων άλλαξε ριζικά την πορεία που ακολουθούσε η Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Είχαν εχθρικές διαθέσεις έναντι των μη ισλαμικών εθνοτήτων της αυτοκρατορίας, που τις θεωρούσαν εν δυνάμει προδοτικές.

Η εχθρική προδιάθεση των Νεοτούρκων κατά των χριστιανών κατοίκων της αυτοκρατορίας επιβεβαιώθηκε με τους Βαλκανικούς Πόλεμους (1912-13). Η Οθωμανική Αυτοκρατορία απώλεσε το 80% των ευρωπαϊκών της κτήσεων και το 16% του πληθυσμού της. Σε λιγότερο από έναν χρόνο χάθηκαν εδάφη που για περίπου 500 χρόνια ήταν υπό οθωμανική κυριαρχία.

Όλοι οι χριστιανοί ασχέτως δόγματος ή πεποιθήσεων έπρεπε να διωχθούν από τα οθωμανικά εδάφη. Ο διωγμός εξυπρετούσε ταυτοχρόνως πολλούς σκοπούς:

Οι εθνοτικές εκκαθαρίσεις και οι γενοκτονικές ενέργειες εις βάρος των χριστιανών της αυτοκρατορίας ξεκίνησαν από τους ελληνικούς πληθυσμούς. Την εκτέλεση του έργου είχε αναλάβει η Ειδική Οργάνωση (Τεσκιλάτ-ι Μαχ- σούσα), που αποτελούσε τη μυστική υπηρεσία των Νεοτούρκων. Χρησιμοποιούσε ένοπλες ομάδες/συμμορίες μουσουλμάνων, που ήταν γνωστοί ως Τσέτες. Τελούσαν υπό την καθοδήγηση αξιωματικών του οθωμανικού στρατού ή της χωροφυλακής και στελεχώνονταν από μέλη της Ειδικής Οργανώσεως καθώς και μουσουλμάνους πρόσφυγες από τον Καύκασο και τα Βαλκάνια.

Πολλά από τα πρόσωπα που έλαβαν μέρος στις εκκαθαρίσεις κατά των Ελλήνων το 1913-14 πρωτοστάτησαν αμέσως μετά στη γενοκτονία των Αρμενίων. Ίσως το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι ο

δρ Μεχμέτ Ναζίμ.

Στο βιλαέτι του Αϊδινίου (που περιελάμβανε και τη Σμύρνη) υπεύθυνος ήταν ο Μαχμούτ Τζελάλ μπέης, περιφερειακός γραμματέας του Κομιτάτου (που έγινε αργότερα γνωστότερος με το όνομα Τζελάλ Μπαγιάρ και διετέλεσε τρίτος πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας). Ο Τζελάλ μπέης διένειμε τις εγκαταλελειμμένες ελληνικές περιουσίες σε μουσουλμάνους.

Μάρτιος 1913 - Οκτώβριος 1914:

Από τον Μάρτιο του 1914 οι επιθέσεις και οι διωγμοί έγιναν με πολύ πιο συστηματικό τρόπο. Κομβικό σημείο υπήρξε τον Ιούνιο του 1914 η σφαγή στην Παλαιά Φώκαια, πόλη με ακμαίο ελληνικό στοιχείο, βόρεια της Σμύρνης.

Νοέμβριος 1914 - Αύγουστος 1916:

Τον Νοέμβριο του 1914 η Οθωμανική Αυτοκρατορία εισήλθε στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, στο πλευρό των Κεντρικών Αυτοκρατοριών (Γερμανίας και Αυστροουγγαρίας).

Τον Ιούνιο του 1915 εκκενώθηκαν τα Δαρδανέλλια και η Καλλίπολη. Ακολούθησαν η Πέραμος, τα νησιά της Προποντίδας και η περιοχή από τον κόλπο του Αδραμυτίου απέναντι από τη Λέσβο έως την ακτή απέναντι από τη Σάμο. Την ίδια μοίρα είχαν και πολλές περιοχές του Πόντου.

Σεπτέμβριος 1916 - Οκτώβριος 1918:

Η Τουρκία ξεκίνησε εκ νέου τις διώξεις κατά των Ελλήνων με βία, τρομοκρατία και δολοφονίες. Επίκεντρο υπήρξε κυρίως η περιοχή του Πόντου με γενοκτονικές επιθέσεις και εθνοτικές εκκαθαρίσεις.

Από το 1913 μέχρι την ημέρα της ανακωχής μεταξύ των δυνάμεων της Συνενοίσεως και της Τουρκίας τον Οκτώβριο του 1918 υπολογίζεται ότι οι Έλληνες που υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους λόγω των τουρκικών διωγμών ανέρχονταν μεταξύ 500.000 και 755.000 ατόμων. Σε αυτούς περιλαμβάνονταν και οι εκτοπισμένοι εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Οι πράξεις αυτές, γενοκτονίες και εθνοτικές εκκαθαρίσεις, δεν υπήρξαν ένα συμπτωματικό, «τυχαίο» γεγονός. Ήταν συνέπεια ενός ευρύτερου σχεδίου που είχε ξεκινήσει το 1913 η ηγεσία του νεοτουρκικού κινήματος, με σκοπό τη δημιουργία ενός εθνικού κράτους, απαλλαγμένου από μη μουσουλμάνους.

Η μοίρα των Μικρασιατών Ελλήνων, εάν παρέμεναν υπό τους Νεοτούρκους, ήταν προδιαγεγραμμένη: είτε με γενοκτονία είτε με εθνοκαθάρσεις θα έπαυε η παρουσία τους στη Μικρά Ασία. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο ο Ελευθέριος Βενιζέλος προσανατολίστηκε αμέσως μετά την έναρξη του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου στη διεκδίκηση της Ιωνίας.

Ποια ήταν η διαφωνία Βενιζέλου-Κωνσταντίνου στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο;

Η διαφωνία επικεντρωνόταν σε τεχνικά στρατιωτικά ζητήματα, αλλά πρωτίστως αναγόταν σε μια μείζονα διάσταση της εθνικής στρατηγικής, δηλαδή την επιλογή του εάν η χώρα θα μετείχε στον πόλεμο (όπως ήθελε ο Βενιζέλος) ή εάν θα παρέμενε ουδέτερη (όπως επιζητούσε ο Κωνσταντίνος).

Ο Βενιζέλος θεωρούσε ότι στον πόλεμο θα επικρατούσε η Τριπλή Συνεννόση, καθώς η Βρετανία, η Γαλλία και η Ρωσία είχαν πολύ μεγαλύτερους πόρους και οικονομική βάση, αλλά και ευκολότερη πρόσβαση σε πρώτες ύλες παγκοσμίως. Με αυτή την υπόθεση, πίστευε ότι η Ελλάδα έπρεπε να συνταχθεί με την πλευρά τους: εάν το έκανε, ακόμη και εδαφικές απώλειες στη διάρκεια του πολέμου θα ανακτώνταν μετά το τέλος του, ενώ θα είχε τη δυνατότητα να διεκδικήσει και την Ιωνία, που ήταν και ο μόνος τρόπος για την επιβίωση του εκεί ελληνισμού.

Αντίθετα, ο Κωνσταντίνος ήταν βέβαιος ότι ο γερμανικός στρατός δεν μπορούσε να ηπιθεί στο πεδίο της μάχης. Έτσι, εκτιμούσε ότι ο πόλεμος θα τελείωνε είτε με γερμανική νίκη είτε με κάποιον συμβιβασμό στον οποίο η Ελλάδα θα εγκαταλειπόταν από τους συμμάχους της Τριπλής Συνεννοήσεως. Δεν έπρεπε επομένως η Ελλάδα να μετάσχει στο πλευρό αυτών που θα ηπώνταν. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο μικρασιατικός ελληνισμός θα καταστρεφόταν.

Σε κάθε περίπτωση, ο Κωνσταντίνος έκανε την ακριβώς αντίθετη πρόβλεψη από αυτήν του Βενιζέλου.

Βέβαια, η εκτίμηση του Βενιζέλου αποδείχθηκε ορθή: οι σύμμαχοι νίκησαν στον πόλεμο, οι Γερμανοί έχασαν. Άλλα δεν θα πρέπει να αγνοηθεί ότι, το 1915 ή και το 1918 ακόμη, δεν ήταν ποτέ απολύτως βέβαιο (για τους τότε πάραποτες) ότι το αποτέλεσμα θα ήταν αυτό.

Η Συνεννόση επικράτησε κυρίως επειδή στο πλευρό της τάχθηκαν οι Ηνωμέ-

νες Πολιτείες με τους τεράστιους πόρους τους και τη γιγάντια βιομηχανική τους ισχύ. Εμείς σήμερα ξέρουμε ότι ο Βενιζέλος είχε δίκαιο, αλλά τότε ένας παραπροπτής δεν μπορούσε να είναι βέβαιος γι' αυτό.

Εκείνη την εποχή (αλλά και αργότερα, ακόμη και σήμερα), είχαν πολλά λεχθεί για τον «φιλογερμανό» και «γαμπρό του Καίζερ», Κωνσταντίνο, ο οποίος, κατά την εκτίμηση αυτή, επηρεαζόταν από τη σύζυγό του, βασιλισσα Σοφία, αδελφή του Γερμανού αυτοκράτορα. Τα διαθέσιμα στοιχεία δεν δείχνουν κάπι τέτοιο. Ο Κωνσταντίνος είχε βέβαια εκπαιδευθεί στη Γερμανία (εξ ου και η εκτίμησή του για τον γερμανικό στρατό, αλλά δεν χρειαζόταν να έχει εκπαιδευθεί κανείς στη Γερμανία για να διαπιστώσει τις στρατιωτικές αρετές και τις δυνάμεις του). Ωστόσο, ο Κωνσταντίνος δεν ήταν μόνον ο γαμπρός του Καίζερ: ήταν και πρώτος εξάδελφος του Βρετανού βασιλιά και του Ρώσου τσαρού... Και ο Κωνσταντίνος συχνά εξέτασε το ενδεχόμενο εξόδου στον πόλεμο στην πλευρά της Τριπλής Συνεννοήσεως.

Αντίστοιχα, από την άλλη πλευρά σε τούτους τους πολέμους της προπαγάνδας, προβλήθηκε το (στην καλύτερη περίπτωση, αφελές) επιχείρημα ότι ο Βενιζέλος, αφού ενέπλεξε την Ελλάδα στη μικρασιατική «περιπέτεια», στην οποία δεν μπορούσε να επικρατήσει, «δραπέτευσε» χάνοντας περίπου επίποδες τις εκλογές του 1920 (και για τούτο το ζήτημά βλ. παρακάτω). Εμείς όμως, 100 χρόνια μετά, οφείλουμε να προχωρήσουμε σε μια υνφάλια αποτίμηση προ-θέσεων και πράξεων.

(Συνεχίζεται...)

Ένας λαογράφος στην Στράτσιανη 1981

Έπιμέλεια: **Χ. Γ Γκούτος**

Ο έρευνητής του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών Έλευθέριος Άλεξάκης έπισκεφθηκε τὴν Στράτσιανη (Πύργο) ἀπὸ 25 μέχρι 29.8.1981 καὶ κατέγραψε ἀφ' ἐνὸς τὶς λαογραφικὲς πληροφορίες ποὺ συνέλεξε στὸ χωριὸ καὶ ἀφ' ἔτερου τὰ περιστατικὰ τῆς διαβίωσής του σ' αὐτό. Μεταφέρει ἐδω τὰ κυριότερα ἀπὸ τὰ περιστατικά αὐτά. Ὁπως τὰ ἀφηγεῖται στὸ βιβλίο του «Ηπειρος. Έθνογραφικὸ ήμερολόγιο (1981-1983)», (έκδ. Δωδώνη, 2007, σελ. 39-57). Έπισκέφθηκε τότε καὶ τὴν Καλλιθέα, τὴν Κόνιτσα, τὴν Εξοχή, τὴν Καστάνιανη καὶ τὴ Φούρκα.

Το χωριό Στράτσιανη βρίσκεται σε υψόμετρο 940 μ. Φτάσαμε στο χωριό γύρω στις 3 και 30'. Ρώτησα για τον πρόεδρο καὶ μου είπαν ότι είναι στην Αθήνα. Ήταν άρρωστος. Ρώτησα για το γραμματέα καὶ ένα παιδί πήγε στο μεγάφωνο που είχαν καὶ τον φώναξε. Ήρθε. Ήταν ένα νέο παιδί. Διατηρούσε ένα καφενείο - μπαρ καὶ δούλευε καὶ σαν γραμματέας. Τον ρώτησα για ξενώνα, μου είπε πως υπήρχε. Ως προς το φαγητό, ό,τι υπήρχε στο καφενείο. Το χωριό είχε κι άλλο ένα καφενείο. Φώναξε τον υπεύθυνο του ξενώνα, (200 δρχ. το κρεβάτι), Πήγα τα πράγματα καὶ τακτοποιήθηκα. Ο ξενώνας αυτός είναι ένα καινούριο κτίριο που κτίστηκε με δαπάνες ενός ομογενούς, μετανάστη. Το φροντίζει ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος του χωριού καὶ χρησιμεύει καὶ για κατάλυμα των κυνηγών το χειμώνα.

Βγήκα έξω στο χωριό. Έκανα μια βόλτα. Βρήκα κάτι παιδιά. Είχαν έρθει για το καλοκαίρι από την Αθήνα, Γιάννενα, Κόνιτσα. Μέναν με τους γονείς τους εδώ ή με τους παππούδες τους. Ρώτησα μήπως υπήρχαν σπίτια με παραστάσεις ανάγλυφες. Με οδήγησαν σε ένα σπίτι που άνηκε σε κάποιον Ταμπάκη. Είχε τόξο η πόρτα καὶ διάφορες παραστάσεις ανάγλυφες. Η πόρτα ήταν ξύλινη, βαριά με διάφορες σκαλισμένες παραστάσεις. Γύρισα το χωριό. Καὶ σε άλλα σπίτια υπήρχαν παραστάσεις κεφαλών λιονταριών κλπ. Τα σπίτια ήταν πέτρινα δίπατα, τα παλιότερα είχαν πάνω πλάκες καὶ τα νεότερα αντί για κεραμίδια τσίγκους (λαμαρίνες). Ακόμα κι ένα που έκτιζαν τώρα είχε λαμαρίνα κίτρινη (μίνιο;). Οι δρόμοι στενός, μερικοί με καλντερίμι. Υπήρχαν δύο εκκλησίες η Αγία Παρασκευή καὶ ο Άγιος Γεώργιος.

Σχολείο υπήρχε αλλά, όπως άκουσα έκλεισε, γιατί δεν είχε παιδιά. Η Στράτισανή ήταν μαστοροχώρι. Παλιά κατοικούνταν αποκλειστικά από χτιστάδες που γύριζαν όλη την Ελλάδα, μέχρι την Αφρική είχαν φτάσει. Μετά τη βόλτα στο χωριό πήγα στο καφέ-μπαρ. Με κέρασαν τσίπουρο. Στις 6 πήγα στο καφενείο το άλλο, όπου συχνάζουν οι ηλικιωμένοι. Από τις πρώτες πληροφορίες για την κοινωνική οργάνωση φαίνεται ότι κι αυτό το χωριό ήταν χωρισμένο σε μαχαλάδες απομακρυσμένους, που άγνωστο πότε συνενώθηκαν σε ένα χωριό. Οι κάτοικοι πιστεύουν ότι οι τρεις βασικοί μαχαλάδες Άν Νικόλας, Άν Μνάς και Άν Δημήτρης έδωσαν και τις οικογενειακές γιορτές που γίνονται κάθε χρόνο. Δηλαδή κάθε οικογένεια έφερε από εκεί και τη δική της γιορτή. Πρέπει να παρατηρήσουμε όμως ότι περισσότερες οικογένειες (επώνυμα-γενιές) είχαν την ίδια γιορτή και τούτο σημαίνει μάλλον σαν ομάδα οι οικογένειες - γενιές αποτελούσαν ένα γένος. Δηλαδή θα υπήρχαν τρία βασικά γένη και καθένα με μια εκκλησία, νεκροταφείο και ξεχωριστό μαχαλά που μαζεύτηκαν αργότερα υψηλότερα. Σε δυο γενεαλογίες που πήρα παρατηρούσα ότι ο γάμος σχεδόν 100% γινόταν μεσ' στο χωριό, δηλαδή το χωριό ήταν μέχρι τελευταία ενδογαμικό. Επίσης στην πρώτη γενεαλογία με οικογενειακή γιορτή του Άγιου Νικολάου δεν είχε γίνει γάμος μέσα στην ομάδα, που γιόρταζε την κοινή γιορτή, ενώ στην άλλη με

γιορτή του Αγίου Δημητρίου είχε γίνει. Μου δήλωσαν ότι η κοινή γιορτή δεν είναι εμπόδιο για γάμο και μόνο οι βαθμοί συγγένειας έπαιζαν ρόλο. Φαίνεται ότι τα γένη θα ήταν από πολύ νωρίς ενδογαμικά.

Η οικογένεια μπορούσε να φτάσει μέχρι 27 άτομα (περίπτωση Ταμπακαίων). Υπήρχε αυτηρή ιεραρχία σ' αυτή, αν και έλειπαν όροι συγγένειας για τα μεγαλύτερα αδέλφια. Κάποια σλάβικη και αρβανίτικη επίδραση φαίνεται με τους όρους: κάκω = θεία, κουσουρής = ξαδερφος και από την κατάληξη -άτες, -άτικα στα επώνυμα, π. χ. Ταμπακάτες, Ταμπακάτικα. Ο σώγαμπρος, μπορούσε να συμβεί, αν ήταν από αδύνατη οικογένεια, να πάρει το επώνυμο της γυναίκας του. Μου αναφέρθηκαν 2-3 περιπτώσεις. Όλα αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι έχουμε μπροστά μας ένα χωριό, όπου κάποτε επικρατούσε η διευρυμένη οικογένεια του τύπου *zadružja*. Οι συνυφάδες έμεναν, όχι μόνο μαζί, αλλά υπήρχε αυτηρή ιεραρχία και πειθαρχία της μικρότερης προς τη μεγαλύτερη. Αναφέρθηκαν περιπτώσεις οικογενειών 10, 18, 27 ατόμων. Περίπτωση οικογένειας με 10 άτομα μέχρι το 1940, όποτε χώρισαν. Για «εξαγορά της νύφης» δεν είχαν ιδέα. Όμως ο γαμπρός είχε υποχρέωση να δωρίσει στον πεθερό και στην πεθερά από ένα ζευγάρι παπούτσια. Απουσίαζε δηλ. το αγριλίκι σε χρήμα. Όμως και η προίκα δεν συνθιζόταν, παρά μόνο τελευταία. Η γυναίκα έπαιρνε μόνο την

κασέλα με τον ρουχισμό της. Εξάλλου δεν είχε κληρονομικά δικαιώματα στην πατρική περιουσία.,

Μετά τη συγκέντρωση αυτών των πληροφοριών πήγα για φαγητό. Στο καφέ-μπαρ υπήρχαν λίγα πράγματα. Έφαγα κονσέρβα ψάρι και ντομάτα σαλάτα, χωρίς ψωμί, γιατί δεν είχε το μαγαζί. Πλήρωσα 35 δρχ. Τη νύχτα είχε αρχίσει να κάνει τσουχτερό κρύο. Γύρισα στον ξενώνα. Έγραψα μέχρι τις 12. Ύστερα έπεσα για ύπνο. Τη νύχτα ο αέρας φυσούσε τόσο δυνατά που νόμιζε κανείς ότι ήταν χειμώνας..

Στις 10 και 30' βγήκα έξω. Έβαλα ακόμα μια μπλούζα εσωτερική αλλά κρύωνα. Πήγα στο καφέ-μπαρ και ήπια καφέ. Ο γραμματέας έλειπε και μου έφτιαξε τον καφέ η μητέρα του. Αρκετά ομιλητικές αυτές οι Ηπειρώτισσες! Πήγα μετά στο άλλο καφενείο. Πήρα μία γενναδογύια ακόμα. Ήθελα να βρω το γραμματέα να μου ανοίξει το γραφείο να 'δω τα δημοτολόγια. Το θερμόμετρο στο χωριό [στην πλατεία] έδειχνε 15 βαθμούς όπως είπε κάποιος.

Οι γυναίκες μεταφέρουν κλαδιά στην πλάτη τους (τρεις περιπτώσεις). Δύο άλλες γυναίκες σε μια οικοδομή έφτιαχναν πηλάσθεστο με τσιμέντο.

Γύρισα ξανά στο καφέ-μπαρ. Βρήκα το γραμματέα. Πήγαμε μαζί στο κοινοτικό γραφείο. Αντέγραψα γύρω στις 120 οικογενειακές μερίδες και σχεδόν όλα τα επώνυμα. Πράγματι ελάχιστοι γάμοι έχουν γίνει έξω από το χωριό. Μία περί-

πτωση γάμου στο ίδιο επώνυμο βρέθηκε και αφορούσε την οικογένεια Κέκου. Επίσης μια άλλη όπου τα παιδιά πήραν το επώνυμο της μητέρας τους.

Στη 1 και 30' για φαγητό στο καφέ-μπαρ. Ο γραμματέας μου είχε φέρει από το σπίτι φέτα ψάρι τηγανισμένο, λίγη τυρόπιτα και σαλάτα ντομάτα. Έφαγα καλά και πλήρωσα 100 δρχ. Πριν πάω αγόρασα από ένα αυτοκίνητο 1 κιλό ροδάκινα.

Ο γραμματέας μου εκμυστηρεύτηκε ότι δεν είχε σκοπό να κάτσει για πολύ. Άλλωστε ήταν στη Θέση αυτή μόνο τρεις μήνες, γιατί τον πλήρωσαν μόνο 6000 δρχ. το μήνα, επειδή η κοινότητα δεν είχε πόρους και ότι είχε σκοπό μάλλον να πάει στην Αθήνα. Ήταν νέος και οπωδήποτε κάτι θα μπορούσε να κάνει εκεί. Μετά το φαγητό γύρισα στο χωριό και τράβηξα πολλές φωτογραφίες, κυρίως σπιτιών και ανάγλυφων παραστάσεων. Το απόγευμα στο καφενείο θα ζητούσα πληροφορίες για τους μαστόρους και τη συνθηματική τους γλώσσα. Φρόντισα επίσης να κάνω και τις πρώτες κρούσεις για ηχογραφήσεις. Μάλλον γυναίκες θα τραγουδούσαν. Μου είπαν πως μερικές ήξεραν παλιά τραγούδια.

Βγήκα κατά τις 6 στο δρόμο. Συνάντησα ένα αγόρι που μου είπε να πάω στη γιαγιά του και να μου πει πολλά παλιά έθιμα που θυμόταν. Σκέφτηκα και αποφάσισα να πάω. Πήγαμε μαζί. Ήταν μια γερόντισσα 82 χρονώ, κόρη δασκάλου που είχαν δηλητηριάσει οι Βλάχοι στο

Δίστρατο, όταν πήγε με εντολή της Μητρόπολης να τους καταργήσει τα ρουμανικά σχολεία. Τη ρώτησα για το γάμο, για το παιδί κλπ. Ήταν και ο γιος της εκεί (παντρεμένος με παιδί) κι αυτός θυμόταν αρκετά. * Με ρώτησαν αν είχα φάει να μου βάλουν φαγητό. Τους είπα ότι είχα φάει. Με κέρασαν καφέ. Ύστερα μου πρόσφεραν και σταφύλια. Συγκέντρωσα αρκετά στοιχεία. Συμφώνησα την άλλη μέρα να έρθω να φωτογραφήσω το σεντούκι που είχε πάρει στο γάμο της η νύφη της.

Στη συνέχεια πήγα στο καφενείο των γερόντων. Ρώτησα αρκετές λέξεις από τη συνθηματική γλώσσα των χτιστάδων (κουδαρίτικα) καθώς και τον τρόπο που ταξίδευαν και δούλευαν τα μπουλούκια και οι παρέες. Κατά τις εννιά επιστροφή στο καφέ-μπαρ. Φαγητό ζαμπόν (κονσέρβα) και ντοματοσαλάτα. Μία παρέα με κέρασε μπύρα. Ήπια περισσότερη από τη μισή. Επιστροφή στον ξενώνα, γράψιμο καθαρά και ύπνος κατά τις 12.4

Το πρωί εγερτήριο στις 8 παρά 20'. Με πήρε ο ύπνος λίγο. Φαίνεται ότι έχω αρχίσει να κουράζομαι. Άλλωστε χθες το απόγευμα αισθάνθηκα για πρώτη φορά, όπως μου συμβαίνει στις αποστολές, αυτό το αίσθημα της φυγής, τη νοσταλγία και τη μελαγχολία που τη συνόδευαν. Αισθάνομαι δηλ. σαν στρατιώτης και θέλω να γυρίσω στο σπίτι μου. Έγραψα ως τις 10 %. Μετά φορτώθηκα το μαγνητόφωνο και ανέβηκα πάνω.

Πήγα σ' εκείνη τη γιαγιά (Αγαθή Τσάνου λέγεται). Ο γιος της μαστόρευε μέσα στο σπίτι, έφκιανε τις ντουλάπες. Φωτογράφησα με το φλας την κασέλα, που ήταν σκαλιστή και ζωγραφισμένη με ήλιους [φεγγάρια] και λουλούδια. Είχε και το όνομα της νύφης Όλγα Κοσκινά και χρονολογία 1954. Μου έκαναν καφέ. Ρώτησα τη γερόντισσα για τη λαϊκή λατρεία, θυμόταν αρκετά αλλά και πολλά της διαφεύγανε. Διερωτήθηκα αν ήταν ο κατάλληλος πληροφορητής. Ύστερα την έβαλα στο μαγνητόφωνο και μου τραγούδησε μερικά τραγούδια του γάμου καθώς και το τραγούδι του Καρούση που σκότωσαν οι τσιφλικάδες στο χωριό. Μετά ήρθε και μια άλλη γερόντισσα και κάθισε εκεί. Της είπα να πει κάτι κι αυτή. Όμως ήταν δύσκολη. «Δεν ξέρω» είπε, «έχω δουλειά». Κι εγώ έχω δουλειά της είπα και ήρθα πάνω στα βουνά. «Εσύ θα πάρεις γρόσια» μου είπε. Η πρώτη γερόντισσα άρχισε να κουράζεται (ή να μαζεύεται, όταν είδε τη συμπεριφορά της δεύτερης). Μου είπε, «αρκετά είπα!» Ρώτησα για άλλους τραγουδιστές. Μου έδωσαν μερικές πληροφορίες. Ήρθα κάτω στο καφέ- μπαρ. Το παιδί (ο γραμματέας) θα έφευγε για την Κόνιτσα, να πάρει πράγματα. Πήγα στο άλλο καφενείο. Ζήτησα από τον καφετζή κάτι [για φαγητό]. Μου είπε για κονσέρβα. Διάλεξα μια με σαρδέλες, ζήτησα και μια σαλάτα.

Πήγα στις γυναίκες. Ήταν μαζεμένες σε ένα στενό μπροστά στις πόρτες και

συζητούσαν, ενώ άλλες έπλεκαν. Σιγά-σιγά επείσθηκαν να τραγουδήσουν. Αρχικά τραγούδησαν δύο μαζί και μετά περισσότερες ομαδικά (χορωδία). Η ηχογράφηση διακόπηκε όταν ήρθε ο ταχυδρόμος και έπρεπε να πάνε αυτές να πληρώσουν τη ΔΕΗ. Τους είπα ότι θα έρθω και αύριο το πρωί. Μου είπαν ότι το πρωί πήγαιναν για κλαριά. Πραγματικά κάθε πρωί οι περισσότερες γυναικες πήγαιναν έξω από το χωριό και γύριζαν κατά το μεσημέρι με το γαϊδαρο φορτωμένο κλαδιά αγριοβελανιδιάς (τη λένε δέντρο εδώ) κι αυτές με ένα μεγάλο δεμάτι (δεμένο με σκοινί) στην πλάτη και μπροστά στο στήθος, σέρνοντας και την κατσίκα τους. Γενικά, εδώ οι γυναικες, μάλιστα της μέσης και περασμένης ηλικίας φαίνονται πιο δραστήριες από τους άντρες, που κάθονται στο καφενείο (εδώ άλλωστε οι γυναικες δεν πατούν, όπως δεν κυκλοφορούν και στην πλατεία). Τα μικρότερα κορίτσια έρχονται να ψωνίσουν στο καφενείο και γενικά κινούνται πιο ελεύθερα. Χθες το μεσημέρι μάλιστα δύο μικρά κορίτσια 9-10 χρονώ μπήκαν σχεδόν μέσα στον ξενώνα, στο διάδρομο, έτσι από περιέργεια, για να δουν. Εκείνη την ώρα έβγαινα έξω και χαμογελώντας, τους είπα να φύγουν κι αυτά. Τα κορίτσια και γενικά οι νέες γυναικες στη Στράτσανη, όσες τουλάχιστον κατάγονται από εδώ και είδα στο χωριό, είναι νόστιμες και μάλλον όμορφες συνήθως ξανθίες ή καστανές. Μετά όμως από μια ορισμένη ηλικία γερνούν από-

τομα, φαντάζομαι από τη σκληρή δουλειά και έκθεση του προσώπου στον ήλιο και στο δυνατό αέρα, που φυσάει στην περιοχή. Φεύγοντας, [είδα] σε μια άλλη πόρτα δύο συνυφάδες έπλεκαν, είχαν ακούσει ότι έκανα ηχογράφηση και έδειξαν ενδιαφέρον. Τις ερώτησα αν θέλουν να μου πουν κανένα τραγούδι. Δέχτηκαν. Οι δύο αυτές γυναίκες ζούσαν στο ίδιο νοικοκυριό μέχρι το 1943. Ήταν 8 άτομα, δύο ζευγάρια και δύο παιδιά το κάθε ζευγάρι. Είχε λίγη ψύχρα το βράδυ έξω. Αισθανόμουν ότι τα ρούχα μου δεν ήταν αρκετά. Αφοσα τις γυναίκες που με προσφωνούσαν «καμάρι», όπως φωνάζουν και τα παιδιά. Στην πραγματικότητα θα μπορούσα λόγω ηλικίας να ήμουν γιος τους.

Πήγα στον ξενώνα. Άφοσα το μαγνητόφωνο και γύρισα στο καφενείο. Ζήτησα από τον ιερέα να μου δώσει πληροφορίες για κάθε οικογένεια, ποιον άγιο γιόρταζε. Πήγαινε και σήκωνε ύψωμα την ημέρα της γιορτής και έπρεπε να ξέρει καλά. Συμπλήρωσα ένα κατάλογο με τα επώνυμα και τις γιορτές. Τον ρώτησα αν συνεχίζονται, όπως παλιά, οι γιορτές και μου είπε ότι συνεχίζονται μόνο που εγκαταλείφθηκαν τα τραπέζια.

Σηκώθηκα το πρωί. Ετοιμάστηκα. Έγραψα ως πς 10 και 30' και τακτοποίησα τις χειρόγραφες σημειώσεις μου. Μετά βγήκα έξω. Τράβηξα ψηλά για τα εξωκλήσια. Πρώτα, μη ξέροντας ακριβώς, κατευθύνθηκα σε ένα ύψωμα δεξιά. Υπήρχε εκεί ένα εικονοστάσι του

Αγίου Φανουρίου και λίγο πιο ψηλά δεξιά το εκκλησάκι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Κατέβηκα πιο κάτω και ανέβηκα αριστερά. Το έδαφος σχεδόν όλο κατολισθήσεις ήταν, και γεμάτο μεγάλα, θεόρατα βράχια. Το χωριό έμοιαζε απλωμένο και φαίνεται ότι ήταν κτισμένο πάνω σε ένα πλάτωμα που έκανε η λαγκαδιά. Το εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου ήταν επισκευασμένο. Φαινόταν ακαθόριστης χρονολογίας μετά τις προσθήκες που του έκαναν (τσίγκο στη στέγη, ξύλινη οροφή, καινούριο τέμπλο). Φαίνεται ότι παλιότερα το εκκλησάκι θα είχε περίβολο που οι πέτρες του κείτονταν κάτω. Μόνο παλιό στοιχείο στο εκκλησάκι ήταν, πίσω στο ιερό, η στέγη με πλάκες καθώς και δυο - τρεις παλιές ξύλινες εικόνες (μεταβυζαντινές ασφαλώς) που ίσως προέρχονταν από το παλιότερο τέμπλο. Στη συνέχεια κατέβηκα πάλι στο χωριό. Στο δρόμο κάτι γειτόνισσες τσακώνονταν για το αυλάκι το νερό, που η μια zητούσε να μείνει ανοιχτό σε κοινή χρήση, ενώ η άλλη δεν

ήθελε,

Ο Αγιος Μνάς ήταν αριστερά. Ανέβηκα το εκκλησάκι, έμοιαζε με τα άλλα. Βρήκα κάτι μικρές πέτρες σαν κουμπιά, μαύρες. Σύμφωνα με την παράδοση: Ο Άν Μνάς παρουσιάστηκε σε κάποιον που μετάφερε λίρες σε σακιά πάνω σε ζώα, κι όταν αυτός του είπε ψέμματα ότι μετέφερε πέτρες, του είπε «αν ήταν λίρες να γίνουν πέτρες και αν είναι πέτρες να γίνουν λίρες». Γύρω από το εκκλησάκι πλάκες άγνωστης προέλευσης, ίσως από την παλιά στέγη; Το εκκλησάκι του Αγίου Μνά με το εκκλησάκι του Αγίου Δημήτρη απέχουν περίπου 2-3 χιλιόμετρα αλλά ο δρόμος κατευθείαν είναι αδιάβατος.

Οι άνθρωποι γενικά στο χωριό ήταν απόλυτα φιλικοί απέναντί μου και εξυπηρετικοί. Η συλλογή του λαογραφικού υλικού ήταν επιτυχής καθ' όλα (100 σελίδες χειρογράφου, γύρω στις 40 φωτογραφίες, 20 περίπου ηχογραφήσεις).

*«Προς γαρ το τελευταίον εκβάν
έκαστον των πριν υπαρξάντων κρίνεται»*

(Δημοσθένης Α' Ολυνθιακός)

Καλύβια Κλειδωνιᾶς-Πάπιγκο

Στο άρθρο ετούτο του πατέρα μου (Ιωάννη Γ. Παπαϊωάννου) ακολουθούμε τη ματιά και τις σκέψεις του, καθώς εκείνος περπατά στο παλιό μονοπάτι από τον κάμπο προς το βουνό, από την σημερινή Κλειδωνιά στην Άνω Κλειδωνιά και από εκεί στο Πάπιγκο. Με το οδοιπορικό αυτό μεταφερόμαστε 28 χρόνια πίσω, τον Μάρτιο του 1994, τότε που το περπάτησε μαζί με την αδερφή μου Δέσποινα, και με τις σκέψεις του γυρνάμε τον χρόνο ακόμα παραπίσω, την εποχή που ο δρόμος αυτός ήταν η κεντρική ημιονική οδός που συνέδεε το Πάπιγκο με την Κλειδωνιά και εν μέρει με τη Γορίτσα (Καλλιθέα) και ευρύτερα με την Κόνιτσα.

Αφιερωμένο στους καλούς μας φίλους από την Κλειδωνιά, την Άνω και την Κάτω.

Χαρητάκης Ι. Παπαϊωάννου

Καλύβια

Ξεκίνημα πεζοπορίας άπό τά Καλύβια τ'ς Γλιτουνιάφστας*. Είναι πολύ νωρίς άκομη. "Όλα είναι μουδιασμένα. Ούτε ἄνθρωπος φαίνεται, ούτε ζῶο ἀκούεται. Εἶχα κάποια χρόνια νά περάσω ἀπ' ἐδῶ.

Μεγάλη ἀλλαγή. Ό κεντρικός δρόμος στρωμένος, στήν ἀρχή μέ ἀσφαλτο καί κατόπιν μέ τσιμέντο.

Μεγάλη πινακίδα μέ νεόδμητο οἰκημα: «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΛΕΙΔΩΝΙΑΣ».

Σπίτια καλοχτισμένα μέ ὅλες τίς σύγχρονες ἀνέσεις.

"Άλλα ἐπισκευασμένα καί πολλά ἀπό τά παλαιά, ἐρειπιασμένα.

Ἡ κάθε οἰκογένεια τῆς Κλειδωνιᾶς,

* Σήμερα λέγεται Κλειδωνιά καί τό καθεαυτό χωριό Άνω Κλειδωνιά ἡ παληός οἰκισμός ἡ παληό χωριό, ἔως παντελῶς ξεχασμένο καί χωρίς ὄνομα μέχρι πρό τινος.

Εὐτυχῶς τά τελευταῖα χρόνια, ἀρχισε ν' ἀνασταίνεται ἀπό μερικούς νοσταλγούς τοῦ παρελθόντος, λάτρεις της ώραίας φύσεως καί ἀπό ἄλλους πού βλέπουν μακριά.

ἐκεῖνον τόν καιρό, εἶχε ἐδῶ κοντά στόν κάμπο, τήν καλύβα της γιά νά συγκεντρώνουν σ' αύτή τή σοδειά τους, ἀλλά καί νά διανυκτερεύουν σ' αύτή ἄνθρωποι καί ζῶα, γιατί λόγῳ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως ἀπό τό χωριό, τούς ήταν πολύ κουραστικό νά πηγαινοέρχονται κάθε μέρα, ἀλλά καί γιά νά μήν χάνουν τό χρόνο «στα χαμένα».

Σιγά-σιγά, οἱ ἀπλές ισόγειες καλύβες, ἔγιναν δυόροφες, πές καλύτερα μικρά σπίτια μέ ὅλες τίς εὐκολίες.

Κυρίως τά ἔχτιζαν στό ριζό, ἀνάμεσα στά βράχια, κοντά σ'ν Άι-Σωτήρα.

Νάναι ψηλότερα, νάχουν καλύτερο ἀέρα ἀπό τόν κάμπο, ἀλλά καί γιά μεγαλύτερη ἀσφάλεια σέ περίπτωσι ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, οἱ ὅποιες, (ἐπιδρομές), ποτέ δέν ἔλειπαν.

"Ἐτσι μποροῦσαν ἀπό τά μετερίζια τοῦτα ἡ ν' ἀμυνθοῦν ἡ ν' ἀπομακρυνθοῦν πρός τό χωριό ἡ πρός ἄλλες κρυψῶνες ἀπό τά μυστικά μονοπάτια ἀνάμεσα ἀπό τ' ἀπόκρημνα βράχια καί τό πυκνό δά-

σος. Χάριν συντομίας, γιά νά βγοῦμε στήν Άϊ-Σωτήρα, ἀκολουθήσαμε ἔνα παληό μονοπάτι.

Παρακολουθῶ μέ ίδιαίτερη προσοχή τά παλαιά αὐτά σπιτάκια.

Μικρά μέν ἀλλά λειτουργικά, ὁ ἐντελῶς ἀπαραίτητος χῶρος.

Μεγάλον κόπο κατέβαλαν στ' ἀλήθεια οἱ ἄνθρωποι τότε γιά νά τά χτίσουν ἐδῶ στήν ἀπότομη πλαγιά μέ τά ραδιά, σέ κάθε τράνταγμα τῆς γῆς, νά ξεκόβονται καί νά πέφτουν!

Τό καθένα ἔχει τόν κηπάκο του προστατευμένο μέ τοῦχο γιά νά μη κατρακυλοῦνται τά χώματα.

Τά δένδρα πού φύτευναν τότε στόν ἐλάχιστο αὐτόν χῶρο, ἥταν κυρίως ἀμυγδαλιές, συκιές καί ἀχλαδιές. Τέτοια δένδρα πού νά μποροῦν ν' ἀντέχουν στήν πέτρα καί στό λίγο χώμα, νά μήν ἔχουν ἀπαιτήσεις σάν τά φερμένα ἀπό ἄλλους τόπους!

Άϊ-Σωτήρα

Σταματοῦμε γιά λίγο στήν Άϊ-Σωτήρα, ἡ ἐκκλησία εἶναι κλειστή, κάνουμε τό σταυρό μας.

Ἄναζητῶ τή βρύση, δέν τήν βρίσκω. Ό παληός τοῦχος της καί τό «πανθί» σώζονται καθώς καί ἡ μεγάλη ἀγριοσυκιά στό βράχο πάνω ἀκριβῶς ἀπό τή βρύση. Καί ἀντί τῆς βρύσης, βλέπω τούς πλαστικούς σωλῆνες πού τῆς παίρνουν τό νερό, καί τό μεταφέρουν κάτω στό χωριό.

Δέν εἶναι καί εὐκαταφρόνητη ἡ θέσις τῆς ἐκκλησίας.

Εδῶ, πράγματι εἶσαι ψηλά καί τό νοιώθεις! Σπουδαῖο βυζαντινό μνημεῖο μέ πλούσια ἱστορία. Ἀλλοτε ἥταν ὅχι βέβαια ἡ κεντρική ἐκκλησία, ἀλλά ἡ μονα-

δική ἐδῶ στά Καλύβια. Τώρα, ἐφ' ὅσον ἔφτιαξαν ἄλλη κάτω στό χωριό, τούτη ξεχάστηκε.

Ποιός ν' ἀνεβεῖ ὅλον τοῦτον τόν ἀνήφορο γιά νάρθει ἐδῶ ν' ἀνάψει τά καντήλια καί νά περιποιηθεῖ καί τούτη τήν ἐκκλησιά λιγάκι.

Κεῖνον τόν καιρό πού ό κόσμος ἥταν πολύς, ὅταν γιόρταζε ἔρχονταν ὅλοι, τήν πρόσεχαν καί τήν φρόντιζαν.

Πολλά ἀπ' ἐκεῖνα τά παμπάλαια δένδρα σ' μαδιακά βακούφ' κα δένδρα πέθαναν κι ἄλλων οἱ σκελετοί στέκουν μετέωροι, σάν νά λυποῦνται γιά τήν ἐγκατάλειψη, τή φυγή τῶν ἀνθρώπων!

Άλλά ὅσα ἀπέμειναν, ίδιως τά πουρνάρια, τά θαυμάζουμε, πῶς γραπωμένα στά βράχια καί τό πετρῶδες ἔδαφος, ἀδιαφοροῦν γιά τό πέρασμα τοῦ χρόνου, οὔτε καρτεροῦν τόν θάνατο, οὔτε καί τόν πιστεύουν!

Καλότυχα!

Τά καλντιρίμια καί οἱ μικροί τοῦχοι ἀπό τήν κάτω μεριά πού τά προστάτευαν, χάλασαν! Μνημεῖα κι' αὐτά, ὅχι ὅμως «διατηρητέα»!

Κάποτε οἱ ἴδιοι οἱ κάτοικοι μέ πολύ ἐνδιαφέρον, τά φρόντιζαν.

Η μπιστιριά τ' Γιωργοζώη

Μετά τήν Άϊ-Σωτήρα, ἡ μπιστιριά τοῦ Γιώργου Ζώη.

Πολύ ώραία. Προστάτευε ζῶα καί ἀνθρώπους, τό χειμῶνα ἀπό τίς κακοκαρίες καί τό καλοκαίρι ἀπό τίς ἀνυπόφορες ζέστες.

Κάποτε ἥταν καί ἡ πρώτη κατοικία τοῦ ἀνθρώπου.

Αι Σωτήρα

Σπουδαίο βυζαντινό μνημείο με πλούσια ιστορία

Δέν φαίνεται, γιατί είναι καταστόλιστη άπο ποικιλία ἀγριόδενδρων και ἀνάμεσά τους μιά όλανθιστη πικραμυγδαλιά.

Όλα τσιτωμένα στό συμπαγές σῶμα τοῦ μονοκόμματου αὐτοῦ βράχου.

Κάθε φορά πού βλέπω ἔτσι νά μεγαλώνουν αὐτά τ' ἀγριόδενδρα, διερωτῶμαι, ποῦ και πῶς βρίσκουν τροφή και νερό! Πῶς ἀντέχουν στίς μεγάλες ξηρασίες τοῦ καλοκαιριοῦ!

Νά και τά πρῶτα ἀνοιξιάτικα ἀγριολούλουδα, ἐδῶ στίς χωραφιές «Κοκκινόχωμα» και «Γκορτζίές», πασχαλομάνσες, σταρῆθρες, μαργαρίτες, φτένγες και ἄλλα.

Η ἀπότομη ἀνηφόρα

Ἀνηφορίζουμε σιγά-σιγά τό ἀρκετά ἀνηφορικό μονοπάτι, ἄλλοτε κεντρικός δρόμος και πολυσύχναστος. Συνέδεε τό χωριό Κλειδωνιά με τά Καλύβια και τόν κάμπο και κάποια χρόνια και τό Πάπιγκο με τήν Κόνιτσα και τά Γιάννινα, πρίν γίνει ὁ αὐτοκινητόδρομος τοῦ Παπίγκου.

Σήμερα ἐλάχιστοι περπατᾶνε σ' αὐτόν και κυρίως αὐτοί πού ανεβοκατεβάζουν τά ζῶα, ὅπως αὐτός πού ἀκούγεται τούτη τή στιγμή σαλαῶντας συνέχεια μέ φωνές και σφυρίγματα τό κοπάδι του μέ πρόβατα και προσπαθῶντας νά τά περιορίσει σέ τοῦτον τόν δρόμο γιά νά βγοῦνε μιά ώρα γρηγορότερα στήν Ἀνω Κλειδωνιά.

Κι' ὅλο σφυρίζει κι' ὅλο φωνάζει.

Γιά σκεφθεῖτε ἂν δέν φώναζε κι' αὐτός, θά μᾶς ἀπογοήτευε ἡ παρατεταμένη ἡσυχία, ἡ ὅποια, κάποιες φορές, σέ ἀπελπίζει.

Βλέποντας και παρατηρῶντας τά πάντα γύρω μας, ἀγριολούλουδα, ἀγριοχόρταρα, ἀγριόδενδρα, ἀγριοπούλια, τό καλντερίμι, τά ξεκομμένα ἀπό ψηλά βράχια, τόν κάμπο κάτω, ἀπέναντι τά βουνά, φθάνουμε στό Κόνισμα.

Τό ἐγκαταλελειμμένο εἰκόνισμα

Τίποτα δέν ἔχει μέσα, οὔτε καντήλι, οὔτε εἰκόνα!

Ποιός, πότε και πρός τιμήν τίνος ἀγίου, εἶναι;

Κάποιον ρώτησα ἀργότερα και μου εἶπε, ὅτι μᾶλλον τῆς Παναγίας εἶναι.

Πρέπει, ἐπιβάλλεται νά εύπρεπισθεῖ.

Στέκει ἀκόμη ὅρθιο και περιμένει.

Δέν ἀπαιτεῖ πολλά. Μιά μικρή, πολύ μικρή προσπάθεια χρειάζεται ἀπό λίγους ἀνθρώπους, ἀπό ἔναν!

Θαυμάζουμε τα πουρνάρια, το πώς γραπωμένα στα βράχια και το πετρώδες έδαφος, αδιαφορούν για το πέρασμα του χρόνου, ούτε καρτερούν τον θάνατο, ούτε και τον πιστεύουν.

Γιατί κι' αύτό δέν είναι μνημεῖο;

"Οταν οι ἄνθρωποι, κεῖνα τά χρόνια, ἀνεβοκατεβαίνοντας και περνῶντας μπροστά ἀπό τό 'Κόνυμα αὐτό, δέν σταματοῦσαν ν' ἀνάψουν τό καντήλι του, νά κάνουν τό σταυρό τους, ζητῶντας ἔτσι ἀπλᾶ, κάποτε και χωρίς λόγια, τή θεία βοήθεια, αύτό δέν είναι ίστορία;

Ο μουρτζίνος

Νά και στήν ἄλλη στροφή ό αἰωνόβιος μουρτζίνος. Ό ἵδιος κι' ἀπαράλλαχτος, στέκει ἐδῶ περήφανος και ἀδιάφορος γιά

ὅσα γίνονται στό πέρασμα, δχι πιά τῶν χρόνων, ἀλλά τῶν αἰώνων!

«Πέρασε πολέμους, μπόρες, εἶδε ἔπαθε, ἔμαθε πολλά, μά σέ κανέναν ποτέ τίποτε δέν μαρτυρᾶ».

Κάποιοι νεαροί μουρτζίνοι πού φαίνονται οί πιθανοί διάδοχοί του, καλόν εἶναι νά τούς προσέξουν και νά τούς προστατέψουν.

Πόσοι και πόσοι ἄνθρωποι κεῖνον τόν καιρό, δέν κάθονταν κατάκοποι κάτω ἀπό τή σκιά του, ιδίως τίς καυτερές μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ κι' ἀπολάμβαναν τόν ζείδωρο ἀέρα, πού αὐτός ἀφείδωλα και χωρίς ἀντάλλαγμα χάριζε-μοίραζε ἄφθονα στόν βασανισμένο διαβάτη!

Τ' ἀγνάντι

Δυό ἀκόμη στροφές και φθάνουμε στήν κορφή.

"Α, ἐδῶ πλέον ἀμείβεσαι μετά ἀπό τήν τόσο κοπιαστική ἀνάβαση.

"Υπέροχη θέα πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις.

Τά μεγαλοπρεπῆ βουνά τοῦ Παπίγκου και τοῦ Βίκου ἀπό τή μιά μεριά, ό κάμπος ἀπό τήν ἄλλη!

Διαλέγετε και βλέπετε.

Ἐπιλέγετε και ἀπολαμβάνετε!

Ἐδῶ μᾶς καλωσορίζει μόνον ό ἥλιος, γιατί ἀνθρώπους δέν εἴδαμε!

Κεῖνον τόν καιρό, ἐδῶ σ' αὐτά τά πέτρινα φυσικά πεζούλια, τ' ἀπογεύματα τοῦ καλοκαιριοῦ ἔρχονταν και κάθονταν γιά ν' ἀπολαύσουν τή δροσιά και τή θέα!

Τούς πρόλαβα κι' ἐγώ και νομίζω πώς τούς ξαναβλέπω μπροστά μου.

‘Ο Αϊ-Θανάϊς

Νά καί ή ἐκκλησία τοῦ Ἅγιου Ἀθανασίου. Ωραιότατη, καλοχτισμένη ἀπό ἄσπρη πέτρα, στήν κορυφή τοῦ λόφου.

Εἴπαμε, δέν πᾶμε νά τήν ἴδοῦμε; Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι κι’ ἐγώ τόσα χρόνια πού περνοῦσα, ποτέ δέν ἀξιώθηκα νά τήν ἐπισκεφθῶ. Στήν ύπέρθυρη ἐπιγραφή τι διαβάζουμε;

Ἄλλα, ὅσο ἔξωτερικά μᾶς ἐντυπωσίασε, τόσο ἐσωτερικά μᾶς ἀπογοήτευσε!

Τά πάντα κατεστραμμένα!

Τό ξύλινο τέμπλο τό ἔκαψαν πρόσφατα οἱ λαθρομετανάστες Ἀλβανοί!

“Ἐ, ὅχι κι’ ἔτσι φίλοι μας, τό παρακάνετε!

Οἱ ώραιες τοιχογραφίες, καταγρατσουνισμένες καί καταβεβηλωμένες ἀπό ὄνόματα πού χαράζουν πάνω σ’ αὐτές, δυστυχῶς, οἱ πολιτισμένοι Ἐλληνες καί χριστιανοί!!

Λάθος τρόπο διαλέξατε γιά ν’ ἀποθανατισθεῖτε!

Ἀπό τή θέση τῆς Ἅγιας Τράπεζας στό ιερό, φαίνεται ὅτι κάποτε ἦταν ἐνοριακός ναός ἡ ἵσως καί νά ἦταν ἡ πρώτη ἐκκλησία τῆς Κλειδωνιᾶς.

Παρά τήν ἀποκαρδιωτική θέα καί τή μελαγχολία πού νοιώσαμε, βλέποντας αὐτή τή βεβήλωσι, μπορέσαμε καί ψάλλαμε κάποια τροπάρια.

Ἐχει δέ καί τέλεια ἡχητικότητα.

Η Κλειδωνιά

Τό χωριό Κλειδωνιά.

Νά τό ποῦμε χωριό;

‘Ο μουρτζίνος

«Πέρασε πολέμους, μπόρες, εἶδε, ἔμαθε καί ἔπαθε πολλά, μά σέ κανέναν ποτέ τίποτε δέν μαρτυρᾶ...»

Ναί, θά τό ποῦμε, γιατί μόλις ἄρχισαν νά τό ἀνασταίνουν.

Ἐγινε ὁ αὐτοκινητόδρομος πρόχειρα μέν τώρα στήν ἀρχή, ἀλλά ἀρκετά ἐξυπηρετικός. Φέρανε ρεῦμα. Ξαναχτίστηκαν ἡ ἐπισκευάστηκαν μερικά σπίτια καί πολλοί ἐνδιαφέρονται ν’ ἀγοράσουν ἐδῶ οἰκόπεδα.

Ἡ ἐλπίδα νά ξαναζωντανέψει τό χωριό ἄρχισε νά φαίνεται στόν ὄριζοντα, ἔστω καί μετά ἀπ’ αὐτή τήν βιβλική (ἀπό ἀδιαφορία; ἀπό καταστάσεις;), καταστροφή!

Ἐμεῖς οἱ ἐκ Παπίγκου, θά χαροῦμε

Η μπιστιριά τ' Γιωργουζώη "Κάποτε προστέτευε ζώα και ανθρώπους"

ιδιαίτερα, γιατί τόν παληό καιρό, πολύ συνδέονταν τά δύο τοῦτα χωριά.

Η Κλειδωνιά τολμῶ νά τό πῶ, ἥταν καί εἶναι ἡ πρώτη ἀπ' ὅλα τά γύρω χωριά Κονίτσης καί Ζαγορίου, σέ βυζαντινά μνημεῖα, ἀσχέτως ἂν αὐτά σήμερα ξεχάστηκαν κι' ἐγκαταλείφθηκαν.

Κάποτε κι' ἐδῶ ἥκμαζε ὁ πολιτισμός, τό μαρτυροῦν καί τό φωνάζουν ἀκόμη οἱ ἐγκαταλειμμένες ἐκκλησιές, τό Σχολεῖο, τά ἐρειπωμένα σπίτια, οἱ δρόμοι, οἱ βρύσες! Δέν κάναμε στάση, ἀφοῦ κανέναν ἀνθρωπο δέν συναντήσαμε.

Μόνον ἡ κ. Ούρανία πού ἥταν ἀπέναντι στό δρόμο πρός τό Νεκροταφεῖο, μᾶς κατάλαβε καί μᾶς φώναξε δυνατά:

«Κρῆμα πού δέν ἡμουν αύτοῦ στό σπίτι νά σᾶς ἔφιαχνα καφέ»!

Κατάλοιπο τῆς φιλοξενίας ἐκείνων τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων!

Παρά τήν προσπάθεια πού ἔγινε καί γίνεται γιά τό ξαναζωντάνεμα τοῦ χωριοῦ, τά ἐρείπια ἀκόμη χάσκουν μετέωρα, σάν νά μοιρολογοῦν ἀκατάπαυστα.

Φυσικά, ἀπό τήν προηγούμενη φορά πού περάσαμε, ἔγιναν ἀρκετά βήματα προόδου.

Πόσο εὔκολη ἡ καταστροφή καί πόσο δύσκολη ἡ ἀνοικοδόμηση!

Μετά τήν Κλειδωνιά

Συνεχίζουμε τήν πορεία μας, βλέποντας μέ ίδιαίτερη παρατηρητικότητα καί προσοχή τά πάντα γύρω μας, ἐντούτοις παρά λίγο νά κάνουμε λάθος τό δρόμο, νά πᾶμε πρός τό Νεκροταφεῖο καί τούς Άγίους Ἀποστόλους. Γιατί μέ τό πέρασμα τῆς μπουλντόζας, (αύτοῦ τού θορυβώδους μηχανήματος, πού ἄλλοι τό βλέπουν γιά πολύ σπουδαίο ἐξυπηρετικό ὅργανο τοῦ ἀνθρώπου καί ἄλλοι τό βλέπουν σάν θηρίο, πού μόνο ζημιά μπορεῖ νά κάνει), χαλασε ὁ παληός δρόμος πρός Πάπιγκο.

Εὔκολα ὅμως ἐδῶ στ' ἀνηφορικά λισβάρια, ἀνακαλύψαμε στό περίπου, τήν παλαιά ἡμιονικήν ὁδόν.

Κάπου ἐδῶ πρός τή ράχη, ἥταν λίγα χωράφια, φαίνονται ἀκόμα τά χτίσματα πού κρατοῦσαν τό λιγοστό χῶμα. Κάτι ἐβγαζαν, γιατί ὁ τόπος τοῦτος εἶναι προσήλιος καί «ξαγκούσιος».

Γυρίζουμε στό «Λακκόπουλο», ὅπου 'κεῖνον τόν καιρό, κάπου ἐδῶ, ἥταν μιά βρύση καί φαίνονταν οἱ σωλῆνες πού

επαιρναν τό νερό καί τό πήγαιναν στήν Κλειδωνιά.

Απέναντι ἦταν ἔνας κῆπος, μεμονωμένος, πού ὅλο τόν περιποιοῦνταν καί τόν ἔφραζαν καί ὅλο ἄφραγος καί τσαλαπατημένος ἦταν ἀπό τά πολλά ζῶα πού εἶχαν τότε.

Ἡ ἴτιά καί τό κλῆμα

Κάτω τήν ἄκρη, πρός τό λάκκο, ἦταν μιά πελώρια ἴτιά ἡ ὅποία ἐπάνω της φιλοξενοῦσε ἔνα παμπάλαιο κλῆμα.

Στέγνωσε ἡ ἴτιά, στάθηκε λίγα χρόνια ὅρθια-πεθαμένη κι' ὕστερα ἔπεσε, μαζύ της καί τό κλῆμα, ἀφοῦ πρῶτα πάλεψε λίγα χρόνια μόνο του νά ζήσει, δέν τά κατάφερε, γιατί τά ζῶα πού κάθε μέρα ράδιζαν ἀπ' ἐκεῖ, δέν τ' ἄφηναν ποτέ ἀπείραχτο, ώς πού χάθηκε κι' αὐτό.

Ἀνηφορίζουμε, ὅπου μέ δυσκολία περνοῦμε τό «γκύλο». Ἡταν πού ἦταν ἀπό 'κεīna τά χρόνια δύσκολο αὐτό το σημεῖο τοῦ δρόμου, τώρα παράγινε.

Ο δρόμος κόντευε νά κλείσει ἀπό τ' ἀγριόδενδρα, πού οί μοναδικοί τους ἔχθροί, ἄνθρωποι καί ζῶα, λιγόστεψαν, ἀπλώνουν ἄνετα ρίζες καί κλωνάρια ὅπου ύπάρχει ἐλεύθερος χῶρος.

Ο ἄλλος μουρτζίνος

Κι' ὕστερα ἀπό λίγη ὥρα καί χωρίς μεγάλη κούραση, φθάνουμε στόν γέρικο μουρτζίνο.

Ο ἴδιος εἶναι, τά χρόνια καί ἡ μοναξιά, καθόλου δέν τόν πείραξαν.

Εἶναι βακούφικος ὁ τόπος τοῦτος γι' αὐτό καί γλύτωσε.

Κεīνον τόν καιρό οί ἄνθρωποι, κάτι

τέτοια, πολύ τά πρόσεχαν.

Τό πεσμένο εἰκόνισμα

Ἐδῶ ἀκριβῶς στή ράχη, ύπηρχε κάποιο εἰκόνισμα, φαίνονται ἀκόμη οί πέτρες.

Ὄμως γιατί νά μήν ξαναχτιστεῖ, ἀφοῦ ὅλα τά μέσα τά ἔχουμε σήμερα καί μποροῦμε.

Ναί, ἔχουμε ὅλα τά μέσα, ὅχι τό «μέσα μας»!

“Ορια Κλειδωνιάς-Παπίγκου

Καθίσαμε γιά λίγο, πήραμε μιά ἀνάσα καί κατόπιν συνεχίσαμε τήν πορεία μας.

Πύκνωσε κι' ἐδῶ πολύ ἡ βλάστηση, μέ μεγάλη δυσκολία περνᾶμε τό δρόμο.

Λίγα μέτρα καί φθάνουμε σέ μιά ἄλλη ράχη ὅπου καί τά ὄρια τῶν Κοινοτήτων Κλειδωνιάς-Παπίγκου, φυσικά, «ὅπως χύνονται τά νερά»!

Νά κι' ὁ ἀνηφορικός δρόμος πού πήγαινε πρός Πόρτες καί Γορίτσα, πολύ ἐπικίνδυνος γιά τόν χειμῶνα.

Τ' Ντάσκα ἡ βρύσ'

Κατηφορίζουμε. Δεξιά μας κάτω στόν μικρό αὐτόν λάκκο, εἶναι ἡ βρύση τοῦ Ντάσκα.

Ο Ντάσκας ἦταν ἀπό τό Πάπιγκο, ταξίδευε στή Ρουμανία, ὅπου εἶχε ἀποκτήσει ἀξιόλογη περιουσία καί τήν ὅποία, μή ἔχοντας κληρονόμους, τήν ἄφησε στήν ἐκκλησία τοῦ Ἅγιου Βλασίου καί στήν Κοινότητα Παπίγκου.

Μέ δική του δαπάνη εἶχε γίνει ἡ βρύση, ἵσως νά ἦταν καί δική του, γιατί τό μεγάλο χωράφι ἀπέναντι, ἦταν δικό του.

Τουρνοβά-Νιγραβιώτικα

Μπροστά μας ή τοποθεσία «Τουρνοβό» ή «Τουρνοβά». Μιά μικρή έπιπεδη και πολύ εύφορη έκταση, τήν όποια άλλοτε έκαλλιεργοῦσαν. Λίγο πιό πάνω, άριστερά μας και συνέχεια ἀπό τά «Τουρνοβά», «τά Νιγραβιώτ'κα». Λίγα χωράφια, τά όποια και ἀνήκουν στήν οἰκογένεια Χατζῆ. Τά καλλιεργοῦσαν και αὐτά ἵσως και μέχρι τό 1960.

Μέγα Λάκκος

Προσέχοντας και θαυμάζοντας τά ώραια καλτιρίμια και τούς τοίχους πού οἱ παληοί ἔφιαχναν ὅπου χρειάζονταν στό δρόμο, φθάσαμε στό Μέγα Λάκκο.

Δέν ἔχει οὕτε στάλα νερό.

“Οταν βρέχει πολύ και παρατεταμένα, γίνεται ἀπέραστος και ἐπικίνδυνος.

Στό πλάϊ

Συνεχίζουμε τήν πορεία μας στό πλάϊ.

Ἡ βλάστηση δέν εἶναι και τόσο πυκνή, γιατί τό ἔδαφος εἶναι ἐπικλινές, πετρῶδες και ἄγονο. Τά λίγα χώματα, εὔκολα παρασύρονται ἀπό τίς νεροποντές.

Ο δρόμος κι'έδω, ἥταν περιποιημένος, ἀλλά μετά από τόσα χρόνια ἐγκατάλειψη, κι' ἀφοῦ δέν περπατιέται ἀπό ἀνθρώπους και ζῶα, στένεψε, ξεπλύθηκε, ἔγινε ἀγνώριστος.

Κατά τά ἄλλα, εἶναι πολύ ώραια ἡ διαδρομή, πές περίπατος.

Ἄν ξαναφτιαχτεῖ ὁ δρόμος και προστατευτοῦν τά δένδρα, θά εἶναι ὁ καλύτερος περίπατος, Πάπιγκο-Κλειδωνιά.

Στόν Ἅϊ-Τρύφωνα

Φθάνουμε στόν Ἅϊ-Τρύφωνα, ὅπου και τό περιποιημένο, εύτυχως, εἰκόνισμα.

Ἐπειδή ὅλη αὐτή ἡ ἀπέραντη περιοχή μπροστά μας:

Ἄπράστα, Άιλιάδες, Ντέβρες, Τσέρβα και ώς κάτω στά Φτελιάδα, κοντά στό εἰκόνισμα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἥταν κατάφυτη ἀπό ἀμπέλια και οἱ ἄνθρωποι πού τά καλλιεργοῦσαν, ἥθελαν νά ἔχουν ἔναν βοηθό και προστάτη τους, πού σέ ἀσχημες καιρικές συνθῆκες, νά ἐπικαλοῦνται τή βοήθειά του και νά κάνει θαύματα και ἔνας ἀπό τούς ἀγίους αὐτούς, εἶναι ὁ ἄγιος Τρύφωνας.

Βλέπετε, τότε οἱ ἄνθρωποι ἥταν ἀπλοὶ και ἀπονήρευτοι και βασίζονταν στή θεία ἐπέμβαση, μέ τή μεσολάβηση τῶν ἀγίων και ὅχι στά φάρμακα, τά χημικά λιπάσματα και τίς ἔως ἐξαφανίσεως ἀνθρώπινες τεχνικές ἐπεμβάσεις.

Τέλος

Κατηφορίζουμε, περνᾶμε τόν Κεῖθε Λάκκο, τόν Λάκκο τ'ς Σιαντραγκόν'ς, φθάνουμε στόν Ἅϊ-Θανάσ', στό Πάπιγκο.-

I.G.P.

14-3-1994

Ιαματικά Λουτρά Αμαράντου

Στους τουριστικούς προορισμούς της πατρίδος μας εξέχουνσα θέση κατέχει η περιοχή των Ζαγοροχωρίων. Οι εκλεγμένοι τοπικοί άρχοντες αυτής της Ηπειρωτικής μας γής κατόρθωσαν με τις δράσεις τους να καταστήσουν τον τόπο τους τουριστικό προορισμό, καθ'όλη την διάρκεια του έτους, με την φήμη τους, ως εναλλακτικό τουριστικό προορισμό, να απλώνεται σ' όλο τον κόσμο και όχι μόνο στην πατρίδα μας.

Η αναφορά μου στα Ζαγοροχώρια γίνεται για να επισημανθεί πως μια ορεινή περιοχή, με τις στοχευμένες δράσεις των εκάστοτε εκλεγμένων τοπικών αρχόντων, αναπτύσσεται τουριστικά, με ό,τι θετικό αυτό συνεπάγεται για την περιοχή.

Από τα Ζαγοροχώρια ξεκινώντας, αναφέρομαι, μέσω του φιλόξενου περιοδικού μας, στο χωριό μου, τον Αμάραντο, ένα από τα 39 χωριά του Δήμου μας, με τα ιαματικά του λουτρά και το απαράμιλλης φυσικής ομορφιάς απέραντο δάσος του, ένας τόπος που εάν προσεχτεί ιδιαίτερα, πολλαπλώς θα ωφεληθεί και η έδρα του δήμου μας, η Κόνιτσα, που δυστυχώς ο πληθυσμός της, χρόνο με το χρόνο συρικνώνεται, και η ήδη συντελεσθείσα ερημοποίηση του χωριού μου θα αναστραφεί.

Είναι παρήγορο ότι τα τελευταία χρόνια ο περιφέρειά μας, αντιλαμβανόμενη τις οικονομικές δυνατότητες των ιαματι-

κών λουτρών του χωριού, με άμεσα θετικά αποτελέσματα στην ευρύτερη περιοχή, άρχισε δυναμικά με σωτήριες, γενναιίες πρωτοβουλίες και πρωτόγνωρες για το χωριό μας και τα ιαματικά Λουτρά δράσεις, {αναβάθμιση του επαρχιακού οδικού δικτύου Κόνιτσα -Λουτρά Αμαράντου και ριζική αναμόρφωση του κτηριακού συγκροτήματος των Ιαματικών Λουτρών}, στοχεύει να καταστήσει τα ιαματικά λουτρά Αμαράντου τόπο εναλλακτικού τουρισμού που θα συνδυάζει προσφερόμενες θεραπευτικές υπηρεσίες που ήδη τα Λουτρά της παρέχουν, αλλά και τόπο τουριστικού προορισμού για χαλάρωση και ευεξία σε ένα ειδυλλιακό φυσικό περιβάλλον, στις πλαγιές του Γράμμου σε υψόμετρο 1260 μέτρα με ανεπιυγμένη εκεί ξενοδοχειακή υποδομή και πολλά υποσχόμενα για το μέλλον εάν ο τόπος αυτός προσεχτεί και που τίποτε δεν έχει να ζηλέψει από φτιασιδωμένους τουριστικούς προορισμούς του εξωτερικού.

Οι καθοριστικές πρωτοβουλίες του περιφερειάρχου μας, θα πρέπει να βρουν μιμητές και στο Δήμο μας, στα πλαίσια των οικονομικών δυνατοτήτων του. Η χρονική στιγμή για χρηματοδοτήσεις ορεινών οικισμών, είναι κατάλληλη, αισιόδοξης κυβερνητικές πρωτοβουλίες καταγράφονται, αρκεί να τις αφουγκραστούμε και να αρπάξουμε την ευκαιρία.

Με χαρά ενημερώθηκα από τον ημερήσιο τύπο την συμμετοχή του Δημάρχου μας στην σύσκεψη 4-5-2022, 33 Δημάρχων του Δικτύου ορεινών Δήμων με πληθυσμό κάτω των 10000 κατοίκων ,παρουσία αρμόδιων κυβερνητικών παραγόντων, ως και την ένταξη των ιαματικών λουτρών Αμαράντου ανάμεσα σε άλλες λουτροπόλεις της χώρας μας ,στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Διασυνοριακής συνεργασίας Interreg.

Όλα αυτά μας κάνουν αισιόδοξους .Υπάρχει δυνατότητα για ανάσταση Μπορεί να αναστραφεί η ερημοποίηση του χωριού. Ήρθε ο καιρός να μην ασχολούμεθα μόνο με το παρελθόν, κουραστήκαμε να ακούμε συνεχώς την επίκληση του μονότονου «θα πρέπει τούτο », «θα πρέπει το άλλο» ,ας περάσουμε από το «θα πρέπει», ανασκουμπώνοντας τα μανίκια μας ,στην υλοποίηση έργων. Η ευρωπαϊκή ένωση χρηματοδοτεί δράσεις ανάπτυξης ορεινών κοινοτήων, αρκεί να υπάρχουν μελέτες για

συγκεκριμένα έργα με καθωρισμένο χρονικό ορίζοντα εκτέλεσής των, πρωτοβουλίες χρειάζονται.

Ο Αμάραντος συμπεριλαμβάνεται πολιτιστικά στα μαστοροχώρια της Ηπείρου, αυτό, μαζί με τα ιαματικά του λουτρά, το δάσος του, τον ποταμό «Ζιάσακα»,το νερόμυλό του,το τοξωτό του Γεφύρι, την πετρόκτιστη εκκλησία του, τον Άγιο Γεώργιο, με το περίτεχνο ξύλινο τέμπλο, τα πολυάριθμα ξωκλήσια του, και το πετρόκτιστο Δημοτικό σχολείο του, που ήδη επισκευάστηκε και λειτουργεί ως ξενώνας, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για χρηματοδοτήσεις που θα συμβάλουν καθοριστικά στην εν γένει οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης αυτής περιοχής.

Ιδού η πρόκληση, ας αρπάξουμε την ευκαιρία, οι καιροί δεν περιμένουν

Χρίστος Θ. Βλάνος
Δικηγόρος Θεσσαλονίκης ε.τ.

Παρακαλούμε

Τους φίλους μας, που στέλνουν τις συνδρομές στο περιοδικό μας μέσω της Τρ. Πειραιώς (6302-010076-607 IBAN: IBAN: GR 32 0171 3020 0063 0201 0076 607), να σημειώνουν και το ονομά τους για να γνωρίζουμε τον αποστολέα.

Η Σ.Ε.

ΠΑΔΕΣ

Παλιές θύμησες, όμορφοι παλιοί καιροί.

Της Μαγδαληνής Τσουμάνη-Παππά

ΠΑΔΕΣ : Το ευρύτερο αρχονταχώρι το 1930. Στις 18 Οκτωβρίου 1943 το καράβι της Λέμνου Ιωνίων Αιγαίου από τον Ελληνικός καπνόπελο.

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Παραμονή της πρωτοχρονιάς, ανοίγανε στο τζάκι «βάτρα» χώρο και βάζανε σπυριά σιτάρι τόσα όσα και τα άτομα της οικογένειας. Ανάλογα δε με το πώς σκάζανε τα σπυριά δίνανε και την εξήγηση για την τύχη του κάθε ατόμου. Την ημέρα του Αγίου Βασιλείου η μπτέρα ή η γιαγιά πήγαινε πρωί - πρωί στην βρύση, έπαιρνε νερό, έκοβε ένα κλωνάρι από κρανιά και με αυτό, όταν γύριζε σπίτι κτυπούσε τα κεφάλια όλων για υγεία και για καλή χρονιά. Η βασιλόπιτα γινόταν με φύλλα zύμης και τυρί. Μέσα στην πίτα η νοικοκυρά έβαζε το δαχτυλίδι της, που αντιπροσώπευε το σπίτι, ένα νόμισμα το «πουγκί», ένα σταυρό από κληματόβεργα το αμπέλι, σταυρό από άχυρα τα σιτάρια κλπ. Μετά την θεία λειτουργία που γυρίζανε σπίτι κόβανε την πίτα σε τρίγωνα κομμάτια τόσα όσα και τα μέλη της οικογένειας. Όμως πρώτα του Αγίου Βασιλείου, του

Χριστού και του σπιτιού. Όλα τα σημάδια της πίτας τα πηγαίνανε στην βρύση και τα ρίχνανε στο νερό, εκτός από το δαχτυλίδι και το νόμισμα.

Στον προαγιασμό των υδάτων καθαρίζανε την βρύση «φουντούνα» και την στρώνανε με άχυρα σίκαλης. Ο παπάς με τα άγια λάβαρα έκανε τον αγιασμό και όλο το χωριό συμμετείχε. Τα άχυρα τα κάνανε σταυρούς και τα βάζανε στα περιβόλια.

Την ημέρα του Αγίου Τρύφωνα γινόταν ο επίσημος χορός των κοριτσιών. Οι νοικοκυρές πρωί – πρωί κάνανε πίτες και πηγαίνανε στα αμπέλια όπου ρίχνανε τον αγιασμό και βάζανε σταυρούς από τα κούτισουρα που καίγανε το δωδεκάμερο των Χριστουγέννων. Πηγαίνανε τραγουδώντας:

“Τρύφωνα Καρδίσα μου
φέρε πολύ καρπό σ ’ αμπέλι
κάθε κλήμα και καλάθι

κάθε αμπέλι και βαρέλι. ”

Ο τρύγος γινότανε από όλους τις καθορισμένες ημερομηνίες που ανακοίνωνε η Κοινότητα. Τραγούδια και χαρές αντηχούσαν πάντοτε.

“Μπαίνω μες τ’ αμπέλι σαν νοικοκυράνα και ο νοικοκύρης που μας έρχεται,
έλα νοικοκύρη να τρυγήσουμε,
κόκκινα σταφύλια να μαζέψουμε
να τα πάμε στην Φραγκιά
να τα πουλήσουμε, γρόσια και φλουριά
να καζαντίσουμε. ”

Πανηγυρικό τόνο δίνουν επίσης και την ημέρα των Αγίων Σαράντα. Όλες οι γυναίκες πηγαίνανε και σκάβανε τα αμπέλια της εκκλησίας. Στο κοινό τραπέζι που κάνανε το κρασί και τις ελιές τα έδωνε η επιτροπή της εκκλησίας. Τελειώνοντας στήνανε χορό στο εξωκλήσι των 12 Αποστόλων συνοδεία των λαϊκών οργάνων.

Αποκριά. Διασκέδασή τους ήτανε η «Πόρκα». Η μεγάλη φωτιά που στήνανε στον ανοιχτό χώρο της εκκλησίας. Από μέρες μαζεύανε ξερά και χλωρά κλωνάρια και τα στοιβάζανε σ’ ένα στύλο που στο τέλος του δίνανε φωτιά. Γύρω από την φωτιά γινόταν μεγάλο πανηγύρι με χορούς και τραγούδια. 25^η Μαρτίου μεσάνυκτα τα αγόρια γυρνούσανε στους δρόμους και κτυπούσαν τις μεγάλες κουδούνες των κατοικιών και προβάτων «τα κύπουρα και τα «κλόπατε». Οι νοικοκυρές ανάβανε το πρωί φωτιές στα περιβόλια για να διώξουν τα φίδια.

Όταν πλησίαζε η Κυριακή των Βαΐων, τα αγόρια ετοιμάζανε τις πίπιζες και τις τρομπέτες που τις κάνανε από φλούδια καρυδιάς. Από τα ξημερώματα του Λαζάρου άρχιζαν να παίζουνε τις πίπιζες και τις τρομπέτες και να λένε χαρακτηριστικά τραγούδια της ημέρας γυρίζοντας μέσα στο χωριό.

“Βάγια – βάγια, του βαγιού πότε θα. ‘ρθει πασχαλιά με τα κόκκινα, αυγά και τα τρυφερά αρνιά.”

Πολύ πρωί πηγαίνανε στην απέναντι πλαγιά του βουνού που ήταν κατάφυτη από πυξαριές (βάγια) κόβανε κλωνάρια, φορτώνονταν, γυρίζανε πίσω και αφού κάνανε τρεις βόλτες γύρω από την εκκλησία παίζοντας τις πίπιζες, τις πετούσανε πάνω στην εκκλησία και μπαίνανε μέσα όπου αφήνανε τα βάγια για να στολίσουν την εκκλησία και να δοθούν στους πιστούς μετά το εκκλησίασμα.

Μ. Πέμπτη, τα αγόρια του σχολείου κατά συνοικίες γυρίζανε τα σπίτια και μαζεύανε αυγά λέγοντας τραγούδια.

“Καλή μέρα σας και καλή χρονιά σας καλώς ευρήκαμε την αρχοντιάσ σας. ”

Στην συνέχεια, για κάθε άτομο της οικογένειας ένα τραγούδι με παίνεμα.

“Ομορφη η κόρη σας,
καλό γαμπρό να βρει.
Ο γιος σας απ’ τα ξένα γρήγορα
να γυρίσει μεγάλος και τρανός. ”

Ένα από τα αγόρια διάβαζε τα ονόματα των πεθαμένων της οικογένειας και οι άλλοι λέγανε “Θεός Σχωρέστον.” Τέλος,

“Βγάλτε και τα αυγούτσικα να πούμε και του χρόνου. ”

Τα κορίτσια μαζεύανε τα πρώτα λουλούδια που φυτρώνανε στο βουνό, τα μάλαντα (πρίμουλες) κίτρινα και άσπρα και τα λιλά τα (μανουσάκια) σε μικρά ματσάκια. Με αυτά κάνανε τρία στεφάνια και τα βάζανε στον εσταυρωμένο. Μετά την αποκαθήλωση τα λύνανε και τα βάζανε πάνω στον επιτάφιο και τέλος τα μοιράζανε στο εκκλησίασμα. Η γιορτή του Πάσχα είχε μεγάλη θρησκευτι-

κότητα. Μικροί, μεγάλοι όλοι στην εκκλησία. Η Ανάσταση γινότανε τα μεσάνυχτα. Μετά το φαγητό στηνότανε χορός στον αυλόγυρο της εκκλησίας και διαρκούσε τρεις μέρες. Στην διάρκεια του χορού δεν υπήρχαν ποτά. Αυτοί που δεν παίρνανε μέρος στον χορό κάθονταν γύρω - γύρω στα ξύλινα πεζούλια. Τον χορό τον αρχίζανε πρώτα οι άνδρες και μετά οι παντρεμένες γυναίκες, κατά σειρά παντρειάς. Αργότερα μπαίνανε στο χορό και τα κορίτσια κατά σειρά ηλικίας. Μέχρι και την Κυριακή του Θωμά κάθε μέρα λειπουργούσε μια εκκλησία. Τη ημέρα της Ζωοδόχου Πηγής λειπουργούσε η Μικρή Παναγία στον κάτω μαχαλά όπου στηνότανε πάλι χορός. Ξεχωριστό τόνο δίνανε και την πρωτομαγιά. Πηγαίνανε ψηλά στο βουνό παίρνοντας μαζί τους φαγητό, μαζεύανε λουλούδια και κάνανε στεφάνια. Άλλη γιορτή που συμμετείχαν και τα κορίτσια παρουσία ανδρών και νέων ήταν η μέρα του Αϊ-Γιάννη, στις 24 Ιουνίου. Τα κορίτσια ομαδικά το πρωί πήγαιναν και μάζευαν λουλούδια. Περίμεναν μακριά από την εκκλησία να τελειώσει η λειπουργία. Όταν τελείωνε αφήνανε μέσα στην εκκλησία τα λουλούδια και αρχίζανε χορό με τραγούδια αφιερωμένα στον Αϊ-Γιάννη. Ήταν ο χορός των νέων.

Πολύ γραφικό ήτανε και το έθιμο της «περπιρούνας». Σε περίπτωση ξηρασίας, κοπέλα τυλιγμένη με κλαδιά και λουλούδια μαζί με όλες τις κοπέλες πηγαίνανε από σπίτι σε σπίτι τραγουδώντας.

“Περπατούσα περπατούσα
τον θεό παρακαλούσα
ρίξε θεέ μου μια βροχή
στα σιτάρια και κριθάρια
στα κηπάδια και στ’ αμπέλια.”

Από πάνω από τα σπίτια τους πετούσανε νερό. Μαζεύανε αλεύρι βούτυρο, αυγά,

γάλα και κάνανε πίτες και με την ευλογία του Παπά τα μοιράζανε στην εκκλησία. Ιδιαίτερος εορτασμός γινότανε τον δεκαπενταύγουστο που γιορτάζει η Μεγάλη μας Εκκλησία που είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου Παναγίας. Πολλοί ξενιτεμένοι λαχταρούσαν να βρίσκονται στην πατρίδα τις ημέρες αυτές. Χαρά μεγάλη και ευτυχία ζούσανε και οι συγγενείς που τους περίμεναν. Μετά τη θεία λειπουργία γινότανε μνημόσυνο για τους αποθαμένους, ψάλλοντας και λέγοντας μοιρολόγια. Μοιράζανε πίτες και άρχιζε ο χορός στον ευρύχωρο της εκκλησίας αυλόγυρο κάτω από τον αγέραστο πλάτανο.”

Συγκινητικές και νοσταλγικές θύμησες, Ακριβή μου μάνα. Σε ευχαριστώ για τον αγώνα που έκανες να μας μεγαλώσεις. Και σένα πατρίδα όπως και να ’σαι τώρα σε Αγαπάμε.

Μαγδαληνή Τσουμάνη - Παπά
Μάρτιος 2021

*Την διήγηση των εθίμων έκανε η **Σουλτάνα Τάση - Τσουμάνη** γεννηθείσα το 1896. Ο αγωγιάτης που μετέφερε την χρυσοκέντητη εικόνα από την Οδησσό ήταν ο **Νίτσιος Πιπέρης** (ή Νικόλαος Τσουμάνης), Παδιώτης.

Ταπεινές προτάσεις προς την Προεδρεύουσα αρχή και τον Σύλλογο Παδιώτων «Σμόλικα».

1. Να ανοιχθεί ένα δασικό μονοπάτι από την «Μοιρεά» προς τους «πορτς», το μπαλκόνι του χωριού.
2. Το στενό μονοπάτι από την «Νάϊα» προς “το βάλυ” που είναι ένα ωραίο καλντιρίμι, να συντηρηθεί και να προβληθεί.
3. Να ζητηθεί βοήθεια και από τους φυσιολάτρες επισκέπτες του χωριού

Μαγδαληνή Τσουμάνη - Παπά

Αστροπελέκια

Σε όλες τις θρησκείες οι κεραυνοί (ηλεκτρικές εκκενώσεις μεταξύ των καταιγιδοφόρων νεφών και της γήινης επιφάνειας) ήταν η φωνή των Θεών. Ήταν το μήνυμά τους για αποδοκιμασία ή επιδοκιμασία των ανθρώπινων έργων και κυρίως το μεγάλο όπλο τους που το εξαπέλυναν επί αδίκων και δικαίων. Το χτύπημα των δίκαιων ανθρώπων αλλά και των αφιερωμένων στους Θεούς ναών από τους κεραυνούς παρέμενε για πολλούς αιώνες ανεξήγητο. Στη Δύστινη ακόμα και τον 18^ο αιώνα οι κληρικοί ήταν απρόθυμοι να τοποθετήσουν αλεξικέραυνα στις εκκλησίες διότι η ενέργεια αυτή έδειχνε ασέβεια προς τη θεία πρόνοια.

Στις μέρες μας, η λέξη αστροπελέκια ή αστραποπελέκια είναι συνώνυμη με τους κεραυνούς, αλλά παλαιότερα αναφερόταν στις πέτρες που χτυπάει ο κεραυνός και αποκτούν θαυμαστές ιδιότητες. Τα αστροπελέκια, που έπρεπε να μείνουν σαράντα μέρες χωμένα στη γη για να σχηματιστούν πλήρως, θεωρούνταν πολύτιμα φυλακτά (Ν.Γ. Πολίτης, Δημώδεις Μετεωρολογικοί Μύθοι). Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι οι μετεωρίτες έπεφταν στη γη με τους κεραυνούς και για αυτό το λόγο τους ονόμαζαν κεραύνιους λίθους. Ωστόσο, υπήρξαν και κάποιοι μεγάλοι στοχαστές που έβλεπαν τα πράγματα διαφορετικά. Ένας από αυτούς ήταν ο Αναξαγόρας (500-428 π.Χ.), μία από τις σημαντικότερες μορφές της αρχαίας φιλοσοφίας και επιστήμης.

Ο Αναξαγόρας, γεννημένος στις Κλαζομενές της Μικράς Ασίας, ήταν ο άνθρωπος που μεταλαμπάδευσε τις ιδέες των Ιώνων φιλοσόφων στους Αθηναίους. Δίδασκε ότι ο Ήλιος είναι «μύδρος διάπυρος» και η Σελήνη «γεώδης» με κοιλάδες και όρη. Όταν κλήθηκε να εξετάσει έναν μετεωρίτη (αερόλιθο) που είχε

πέσει το 467 π.Χ. στους Αιγάς ποταμούς, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα άστρα, όπως και ο Γη, είναι φτιαγμένα από πέτρα. «Τα άστρα είναι πυρακτωμένοι βράχοι», είπε, αλλά δεν τον κατάλαβε κανένας. Η καταπληκτική αυτή ανακάλυψη αμφισβητήθηκε ακόμα και τον 18^ο μ.Χ. αιώνα, όταν στη Γαλλία έπεσαν αερόλιθοι ένας από τους οποίους ζύγιζε 3 κιλά. Οι επιστήμονες της εποχής που τους εξέτασαν αποφάνθηκαν ότι δεν υπάρχουν πέτρες στον ουρανό και κατά συνέπεια οι πέτρες δεν έπεσαν από εκεί. Πρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής που κατέληξε στο παραπάνω συμπέρασμα ήταν ο περίφημος Αντουάν Λαβουαζίε, ο πατέρας της σύγχρονης χημείας.

Ο Αναξαγόρας, εκτός των άλλων, ήταν και πολύ καλός προγνώστης καιρού. Όπως μας πληροφορεί ο Διογένης ο Άαέρτιος: «Όταν είχε πάει στην Ολυμπία, κάθισε με δερμάτινη κάπα, λες και επρόκειτο να βρέξει, κάτι που πραγματικά έγινε». Η ιστορία όμως διδάσκει ότι και οι πιο μεγάλες επιστημονικές αλήθειες δύσκολα γίνονται αποδεκτές αν δεν έχουν τουλάχιστον την ανοχή της επικρατούσας θρησκείας. Αυτό επιβεβαιώθηκε και κατά τη διάρκεια του χρυσού αιώνα της Αθήνας. Η κοινωνία που έκτισε τον Παρθενώνα δεν είχε ανεκτικότητα προς τους φυσικούς φιλοσόφους, προς τους «φλύαρους περί τα ουράνια πράγματα», όπως έλεγαν. Έτσι, η ημέρα που θα απούθυναν στον Αναξαγόρα τη σχετική κατηγορία δεν άργησε. Ο Κλέων τον κατηγόρησε ότι δεν σέβεται τους Θεούς και ότι εισάγει «καινά δαιμόνια». Με αυτές τις κατηγορίες ο Αναξαγόρας θα καταδικαζόταν σε θάνατο, αν δεν παρέμβαινε ο φίλος του ο Περικλής ο οποίος τον φυγάδευσε στη Λάμψακο.

Δ. Ζιακόπουλος

Ο Λαϊκός μας πολιτισμός

Σημαντικό στοιχείο της ταυτότητας του λαού μας είναι ο πολιτισμός που αποτυπώνεται διαχρονικά στα έργα του, τις παραδόσεις, τα ήθη και έθιμα, στα δημοτικά τραγούδια και τους χορούς.

Ένας πολιτισμός που εκφράζεται και βιώνεται ποικιλότροπα σε όλες τις γωνιές της χώρας, με όλα τα χρώματα και τις τοπικές σφραγίδες. Οι θαυμάσιες σε σχέδια και χρώματα ενδυμασίες, τα στολίδια που οι λαϊκοί τεχνίτες κατασκευάζουν με μεράκι και αξιοζήλευτη αισθητική αποτελούν εξαιρετα δείγματα.

Το ασήμι και ο χρυσός στα χέρια τους με φαντασία και επιδεξιότητα γίνονται έργα υψηλής αισθητικής.

Τα υφαντά και τα κεντήματα σε κάθε περιοχή παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι συνδυασμοί των χρωμάτων και των σχεδίων φανερώνουν καλαισθησία και λεπτότητα.

Οι κατοικίες συνήθως είναι απλές και σύμφωνες με τις ανάγκες τους.

Η επίπλωση στοιχειώδης και πάντα με τη σφραγίδα της νοικοκυράς.

Η ζωή της οικογένειας κινείται στα πλαίσια των αρχών και κανόνων που ο πατέρας και η μητέρα επιβάλλουν στα μέλη και αξιώνουν τήρηση και σεβασμό.

Το οικογενειακό τραπέζι απαιτεί την παρουσία όλων των μελών και με το σημείο του σταυρού αρχίζει η ιεροτελεστία

του φαγητού.

Οι συγγενικοί δεσμοί είναι ισχυροί και σεβαστοί για όλους τους συγγενείς είτε εξ αίματος είτε εξ αγχιστείας.

Οι ονομαστικές γιορτές συγκεντρώνουν συγγενείς, γνωστούς και φίλους ανταλλάσσουν ευχές, τραγουδούν και χορεύουν. Είναι μια ευκαιρία για «σμίξιμο» και ξεφάντωμα. Τα φαγητά και τα κεράσματα είναι συνήθως από προϊόντα της παραγωγής των.

Ο γάμος αποτελεί σημαντικό γεγονός για τις οικογένειες των νεονύμφων, τους συγγενείς και φίλους και συμμετέχουν με ιδιαίτερη χαρά στις προετοιμασίες και τα γλέντια που ακολουθούν. Τα τοπικά ήθη και έθιμα τηρούνται ευλαβικά και ο γάμος είναι «χαρά» για όλους.

Μετά το γάμο οι συγγενείς και οι φίλοι σε εύλογο χρόνο καλούν σε «τραπέζι» τους νιόπαντρους για να τους τιμήσουν και να συσφίξουν τις σχέσεις τους.

Κατά την αποχώρηση του ζεύγους ο οικοδεσπότης κερνάει τη νύφη με κάποιο νόμισμα και εκείνη εκφράζει τις ευχαριστίες της με ένα χειροφίλημα.

Όταν το ζεύγος αποκτήσει τέκνο, οι συγγενείς και φίλοι προσφέρουν για τη λεχώνα τηγανίτες, πίπες, κρέας, ψωμί και κρασί για την αναγκαία καλή διατροφή που χρειάζεται η θηλάζουσα. Είναι το λεγόμενο «κανίσκι».

Τα πανηγύρια οργανώνονται με ιδιαίτερη φροντίδα και συμμετοχή όλων. Άνδρες και γυναίκες προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για ένα λαμπρό πανηγύρι. Είναι ένα πολύ σημαντικό γεγονός και δίνει την ευκαιρία όχι μόνο για ξεφάντωμα αλλά και γνωριμίες αγοριών και κοριτσιών με στόχο το γάμο.

Για τους προσερχόμενους η Επιτροπή συγκεντρώνει τις προσφορές των χωριανών σε αποθηκευτικό χώρο και αναθέτει τη φύλαξη και διαχείριση σε έμπιστο πρόσωπο για να δοθούν στη συνέχεια στους μαγείρους που είναι επιφορτισμένοι για την ετοιμασία του γεύματος. Οι συνεισφορές συνίστανται σε κρέατα, ψωμιά, ζαρζαβατικά, ποτά.

Κατά το γεύμα το σερβίρισμα γίνεται από νέους και νέες.

Μετά το παραδοσιακό γεύμα, η Επιτροπή με συνοδεία οργανοπαικτών περιέρχεται τα τραπέzia μ' ένα πανεράκι που ο καθένας ρίχνει ένα ποσό για ενίσχυση του ταμείου της Εκκλησίας.

Ακολουθεί στη συνέχεια το γλέντι με χορούς και τραγούδια μέχρι το πρωί.

Αξιοσημείωτη είναι η αλληλεγγύη των χωριανών σε περιπτώσεις ασθενείας και διαφόρων εργασιών που μερικοί χωριανοί για διάφορους λόγους αδυνατούν να διεκπεραιώσουν έγκαιρα όπως π.χ. ο θερισμός, ο σκάλος, ο τρύγος, το όργωμα και η σπορά.

Η αυθόρυμπη προσφορά και προσέλευση για βοήθεια δείχνει το μεγαλείο της λαϊκής ψυχής.

Στις συναλλαγές και διάφορες συμφωνίες αρκεί ο λόγος που παίρνει τη θέση συμβολαίου. Ο λόγος είναι σεβαστός. Χαρτιά δεν χρειάζονται. Ο σεβασμός στους ηλικιωμένους καθιερωμένος σε όλες τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός λειτουργίας της γειτονιάς που καλύπτει πολλές ανάγκες όπως ο δανεισμός μαγειρικών σκευών και επίπλων σε περιπτώσεις που μια οικογένεια οργανώνει στο χώρο της κάποια εκδήλωση εορταστική, βάφτιση, αρραβώνες κ.λπ.

Επίσης η προσφυγή στο νοικοκυριό της γειτόνισσας για δανεικό λάδι, ψωμί, ζάχαρη, αλεύρι, αλάτι. Η εξυπηρέτηση θεωρείται υποχρέωση. Οι πόρτες είναι ανοιχτές. Οι γείτονες θεωρούνται οικεία πρόσωπα.

Με την πάροδο των χρόνων και τις αναπόφευκτες αλλαγές στον τρόπο ζωής πολλές αρχές και αξίες ακολουθούν το δρόμο της αναθεώρησης και προσαρμογής στα νέα δεδομένα.

Η παγκοσμιοποίηση με την ισοπεδωτική πολιτική και πρακτική απαιτεί από το λαό αντίσταση και αγώνα για τη διάσωση των υγειών στοιχείων του λαϊκού μας πολιτισμού που είναι η ψυχή μας και το στερεοθέμελο της ύπαρξής μας.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ
Πεύκη, Απρίλιος 2022

Ο Ευρωπαϊκός πολιτισμός κρίνεται στην Ουκρανία

«Κανένας δεν είναι τόσο ανόητος ώστε να προτιμά τον πόλεμο από την ειρήνη γιατί σε ειρηνική περίοδο τα παιδιά θάβουν συνήθως τους γονείς των, μα σε πολεμική εποχή οι γονείς θάβουν τα παιδιά τους»

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

Ο πόλεμος στην Ουκρανία ξυπνά εφιαλτικές μνήμες σε μας που βιώσαμε τις τραγικές συνέπειες του Β' παγκοσμίου πολέμου.

Στις νεώτερες γενιές προκαλεί φόβο, άγχος, ανασφάλεια και αβεβαιότητα για το μέλλον.

Ο πόλεμος είναι μια βάρβαρη και αποτρόπαια πράξη που οδηγεί τον άνθρωπο στην αποθηριοποίηση και την απελευθέρωση των άγριων ενστίκτων. Οδηγεί τους λαούς στο θάνατο, τις καταστροφές του υλικού θησαυρού και την καταρράκωση των ηθικών και πνευματικών αξιών που αποτελούν τα δομικά στοιχεία του πολιτισμού κάθε εποχής. Το παράλογο στοιχείο κυριαρχεί και η λογική αχρηστεύεται στην πράξη.

Έχετε απ' όλα αυτά γεννιέται εύλογα το ερώτημα: Τότε γιατί γίνονται οι πόλεμοι, ποιοι τους διοργανώνουν, τους τροφοδοτούν και τους εκμεταλλεύονται;

Η απάντηση είναι δεδομένη και απλή. Τα άνομα συμφέροντα της εξουσίας των

ολιγαρχών του πλούτου που η απλοτία δεν τους αφήνει περιθώρια για βαθύτερες σκέψεις και αναστολές.

Οι λαοί σύρονται στις «κρεατομηχανές» του πολέμου, αλληλοσφάζονται και εξαθλιώνονται για των αφεντάδων το φαΐ, όπως τονίζει ο Βάρναλης στο «Μπαλάντα του Κυρ Μέντιου».

Στη σύγχρονη εποχή της καταπληκτικής προόδου και ταχύτητας οι ολιγάρχες όπου γης έχοντας στα χέρια τους τη δύναμη και τα όπλα που η επιστήμη τους παρέχει επιβάλλουν στους λαούς τρόπους ζωής, συμπεριφορά, αξίες, νόμους, ιδεολογίες και θεσμούς που διασφαλίζουν τα δικά τους συμφέροντα.

Οι εργαζόμενοι που παράγουν τον πλούτο ιδρώνουν και χύνουν το αίμα τους για ένα κομμάτι ψωμί. Οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Και η ζωή τραβάει την ανηφόρα!

Σήμερα οι Η.Π.Α., η Ρωσία, το NATO, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κίνα, το Ιράν, η Σαουδική Αραβία, οι «πετρελαιάδες»

κρατούν στα χέρια τους το παρόν και το μέλλον του πλανήτη, αν υπάρχει, αφού η παραφροσύνη γίνεται καθημερινό βίωμα.

Καταστροφή και ρύπανση του περιβάλλοντος, κλιματολογική αλλαγή, συγκρούσεις για την κατοχή και εκμετάλλευση του υπέργειου και υπόγειου πλούτου, όπου υπάρχει. Η ανθρώπινη zωή θυσιάζεται στο βωμό του κέρδους.

Προσφυγιά, μετανάστευση, πείνα, εξαθλίωση, θάνατος είναι οι καρποί της σύγχρονης πολιτικής και πρακτικής των κρατούντων.

Η εξ ύψους σωτηρία δεν φαίνεται.

Οι προσευχές δεν καρποφορούν. Ο προβληματισμός παραμένει έντονος.

Οι επιστήμονες, οι αναλυτές, οι φιλόσοφοι, οι έχοντες τη δύναμη και τον πλούτο ας συνέλθουν, πριν οι στάχτες και τα αποκαΐδια καλύψουν τον πλανήτη.

Η συστράτευση όλων των δυνάμεων υπέρ της παγκόσμιας Ειρήνης είναι το ύστατο χρέος όλων των σκεπτομένων και ανησυχούντων για ένα αξιοθίστο μέλλον που το φως, η αγάπη, η δικαιοσύνη, η ελευθερία και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια θα αποτελούν τις δεσπόζουσες αρχές.

Ίσως είναι ουτοπία, αλλά είναι η μοναδική ελπίδα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ

Πεύκη, Μάρτης 2022

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr. (www.metar.gr)

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Ιούνιος 2022					
Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών άνεμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
22,2	35,2	12,0	88,8	12	BBA

Συντροφικότητα

τοῦ Γεωργίου Μαυρογιάννη

Τὸ γραφικὸ ρύνακι τῶν ὄνειρων καὶ τῶν πόθων, ὁ ὄρμητικὸς χείμαρρος τῶν ἐνθουσιασμῶν, ἀπογοητεύσεων, ἀντιξοοτήτων, ἀγώνων, ὁ κατακλυσμὸς τῶν προβλημάτων, τῆς ἀντιπάλης, τῆς ἐπιβίωσης, τὰ ἔλαχιστα φωτεινὰ διαλείμματα χαρᾶς, ἡρεμίας, ψυχαγωγίας καὶ σχετικῆς εὐτυχίας, συνθέτουν καὶ σκιαγραφοῦν τὴν γήινη ζωὴν ἢ ὅποια γοργοκυλᾶ, τρέχει ὅπως ὁ ἄνεμος καὶ μὲ ἄτακτο ρύθμο κινεῖται πάνω στὴ νοητὴ τροχιὰ τοῦ χρόνου.

Στὴν ἀέναη αὐτὴ πορείᾳ ὁ ἄνθρωπος τῆς σκέψης ἀναζητεῖ προστατευτικὸ καταφύγιο ἀπ’ τὰ ὄρμητικὰ κύματα τῆς ταραγμένης, σκληρῆς πραγματικότητας, ἔνα σωσίβιο σωτηρίας καὶ ἀσφάλειας, γιὰ ἀνάπαυση σὲ ὅρμους εὐπρόσδεκτης ἀγκάλης, σὲ φιλόξενους θερμούς κόλπους ἐστίας, σὲ ἀπρόσιτα σπήλαια μοναχικότητας, σὲ σμιλεμένα, ἀπ’ τὸν ἀγέρα καὶ τὸ χρόνο, βαθιά κοιλώματα σὲ γρανιτένιους βράχους.

Ἐκεῖ θὰ θελήσει νὰ ξαποστάσῃ γιὰ λίγο, νὰ ἡρεμήσῃ, νὰ αὐτοσυγκεντρωθῇ, ν' ἀνανήψῃ ἵσως καὶ μὲ διαύγεια πνεύματος νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀξία τῆς συντροφικότητας, συνεργασίας, μαγείας τῆς γερὰ δομημένης καὶ ὄργανωμένης ἀπέριττης κατοικίας.

Ἐπιθυμεῖ τὴν παραγωγικὴν ἀπομόνωσή του σὲ μιὰ μὴ κακοποιημένη φύση καὶ σὲ μὴ διαβρωμένη κοινωνία.

Θὰ τολμήσει τὴν ἐνδοσκόπηση καὶ ἀξιολόγηση τοῦ ἑαυτοῦ του, θὰ σημειώσει καὶ ἀναγνωρίσει λάθη, εὐθύνες, ἀδυναμίες, παραλείψεις κατὰ τὴν ἐνεργὸ δράση του, στιγματίζοντας τὶς ἐκούσιες ἢ ἀκούσιες ἐπιπόλαιες ἀστοχίες καὶ πράξεις, ἀναθεωρώντας, πιθανόν, τὶς ἀρχικές, ἀκαρπες ἰδέες καὶ τὸν τρόπο ὠφελιμότερης συμπεριφορᾶς του.

Σὲ ἡρεμη κατάσταση θὰ φιλοσοφήσει τὸ σκοπὸ ὕπαρξής του στὸν κόσμο καὶ θὰ ἀναλογιστεῖ γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις ποὺ εἶχαν στὸν ψυχισμὸ του καὶ στὸ φυσικοκοινωνικὸν περιβάλλον οἱ ἀδικες, ἀστοχες προθέσεις, ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειές του.

Θὰ παραδεχτεῖ τὴν ἀναγκαιότητα καὶ τὸ ὠφέλιμον τῆς συντροφικότητας, τῆς ἀρμονικῆς, εἰρηνικῆς συνύπαρξης μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τῆς ἀνιδεοτελοῦς ἀγάπης καὶ συμπόρευσης στὴ ζωὴ μὲ ὅλα τὰ φύλα καὶ γένη τῶν ζωντανῶν πλασμάτων, χωρὶς τοὺς ἀδικους καὶ ἀναχρονιστικοὺς διαχωρισμοὺς καὶ ἀποκλεισμούς.

Μὲ τὴν ἐπερχόμενη, καθαρώτερη σκέψη, δυνατὸν νὰ συναισθανθῇ τὸ γοργοπέρασμα τῆς ζωῆς ὥστε νὰ ἐκμεταλλευτῇ καὶ ἀξιοποιήσῃ παραγωγικότερα τὸ χρόνο.

Ἐνδοσκοπώντας συνεπῶς τὸν ἑαυτό του καὶ ἀσκώντας αὐστηρὴ αὐτοκριτικὴ ἵσως τολμήσει ν' ἀποβάλῃ τὰ ζη-

μιογόνα, ἐγωϊστικὰ καὶ ἀρνητικὰ στοιχεῖα ποὺ παρεμποδίζουν καὶ βλάπτουν τὴν ἀνάπτυξη καλῶν καὶ ὁμαλῶν σχέσεων καὶ δημιουργία ἔργων ἀνθρωπιστικῶν.

Ἄφαιρώντας τὰ ρύπαρὰ ἐνδύματα τῆς καχυποψίας, ἐπιπολαιότητας, ψευτιᾶς, ἐκδικητικότητας, ύπεροψίας, ἀπαξίωσης, μή ἀρεστῶν προσώπων διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων ἢ φύλων εὐκολώτερα θὰ πραγματοποιήσει τὴν ἀρμονικὴ καὶ συνεργατικὴ σχέση μαζύ τους.

Τότε δικαιώνεται καὶ ἐπεξηγεῖται ὁ σκοπὸς καὶ τὸ νόημα τῆς ἀποστολῆς του στὸν κόσμο καὶ ἡ ζωὴ ἀποκτᾶ ἐνδιαφέρον καὶ περιεχόμενο.

Μεταλλαγμένος πλέον καὶ δυναμωμένος ἡθικὰ καὶ πνευματικά, θά συγκλίνει περισσότερον πρός τὴ συντροφικότητα, τὴν ἀγάπη, τὸν καθαρό ἔρωτα, τὴ συμφιλίωση μὲ τοὺς ἀνθρώπους ὃστε μὲ ἀσφάλεια καὶ ἀρκετά εὐτυχῆς νά βαδίζῃ στὴν τροχιά τοῦ χρόνου, ὁ ὅποιος οὐδέποτε ύποχωρεῖ, δέν συγχωρεῖ, δέν λαθεύει, δέν ἐξαγοράζεται καὶ ἀποδίδει, δίκαια, τὰ εὖσημα, τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἀξιοποίησής του, στούς κοινούς θνητούς.

Καταλυτικός παράγοντας ἐπιτυχίας στὴ ζωὴ παραμένει, ἀναμφισβήτητα ἡ

συντροφικότητα μαζύ μὲ τὴν ἄμεμπτη συμπεριφορά καὶ τὴν πίστη.

Οδηγοῦν στίς ἔντιμες δράσεις καὶ στὴν τελειοποίηση τῶν ἀτόμων.

Η συντροφικότητα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἐφόσον εὐτύχησαν νά διαθέτουν καθαρόν νοῦ, λεύτερη σκέψη καὶ ἀγάπη, ἐμπνέει, ἐνθαρρύνει, προτρέπει σέ θυσίες, ἰσχυροποιεῖ τὸ δίκιο, συνεργεῖ στά ἔργα εἰρήνης, σέ πράξεις κοινωνικά ἀποδεκτές καὶ χρήσιμες γιά τὴ δημιουργία καὶ στερέωση μιᾶς ἴδαινικῆς πολιτείας χωρίς μίση, πάθη καὶ πενία.

Η συντροφικότητα ἐνισχύεται περισσότερον ὅταν τηροῦνται οἱ ἀρχές ισότητας δικαιωμάτων ἀπέναντι στὸ Νόμο, οἱ ὅρκοι πίστης μεταξύ τῶν ἑταίρων, οἱ ἐρωτικοί δεσμοί, οἱ τίμιες δράσεις καὶ προπάντων ἡ θέληση κοινῆς πλεύσης στὴ ζωὴ μὲ ὄράματα καὶ ἴδαινικά γιά νά **στεριώσῃ** τὸ βάθρο τῆς **Ἀγάπης** στὸν κόσμο.-

Γεώργιος Μαυρογιάννης
σ. Γεωπόνος ΑΤΕ
Τηλ. 26560-41531

«Κάλλος μεν ἡ χρόνος ανήλωσεν
ἡ νόσος εμάρανε, πλούτος δε κακίας μάλλον
ἡ καλοκαραδίας υπηρέτης εστίν»

(Ισοκράτης)

Εύθυμα και σοβαρά

1) Τα 5 Γ (Γέννηση, Γονείς, Γυναίκα, Γάμος, Γηρατειά)

Βασικά ψητήματα, πρόσωπα, καταστάσεις κ.λπ. για τη ζωή του κάθε ανθρώπου:

α) όταν γεννήθηκα έπαθα τέτοια λαχτάρα, που δεν μπορούσα να μιλήσω για ενάμιση χρόνο.

β) Κότα είναι ο τρόπος ενός αβγού να φτιάξει ένα άλλο αβγό.

γ) Το πρώτο μισό της ζωής μας καταστρέφεται από τους γονείς μας και το άλλο μισό από τα παιδιά μας.

δ) Μέχρι να καταλάβει κάποιος πως ο πατέρας του μπορεί να είχε δίκιο, αποκτά γιο που πιστεύει ότι έχει άδικο.

ε) Πίσω από κάθε γυναίκα που ξεχώρισε, βρίσκεται ένας άντρας που την παράτησε.

σ) Προσπαθώ να συναντώ και να γνωρίζω καλύτερα τους γονείς για ένα και μόνο λόγο: Με βοηθά να συγχωρώ τα παιδιά τους.

ζ) Ένας άντρας είναι ανολοκλήρωτος πριν το γάμο. Μετά είναι τελειωμένος.

η) Άντρας χωρίς γυναίκα είναι πόδι χωρίς κάλο.

θ) Οι άντρες ζουν πολύ καλύτερα απ' τις γυναίκες. Κατ' αρχήν παντρεύονται αργότερα και δεύτερον πεθαίνουν νωρίτερα.

ι) Βασικός νόμος του γενετικού προδιορισμού: Αν οι γονείς σας δεν μπορούσαν να κάνουν παιδιά, ούτε σεις θα μπο-

ρέσετε να κάνετε.

ια) Είναι αλήθεια ότι οι παντρεμένοι ζούμε περισσότερο; Όχι, απλώς φαίνεται περισσότερο.

ιβ) Και οι δύο μου γάμοι απέτυχαν. Η πρώτη μου γυναίκα έφυγε, η δεύτερη έμεινε.

ιγ) Ο νόμος του πατέρα: Οι πατεράδες αντιμετωπίζουν τις «ασυνήθιστες οσμές» που αναδύονται από τα μωρά με την παρατήρηση: «Νομίζω ότι πρέπει τώρα να πας στη μαμά».

ιδ) Αφού έχεις φάει όλο το απόγευμα κουνώντας και νανουρίζοντας το μωρό σας για να αποκοιμηθεί, ο μπαμπάς θα αφιχθεί σπίτι και θα το ξυπνήσει για να το παίξει.

ιε) Το παράδοξο της ομιλίας του μωρού: Αντί να μάθει να λέει «Μαμά» και «Μπαμπά», το ενός έτους βλαστάρι σας θα καταφέρει να διδάξει όλους τους ενήλικες της οικογένειας να μιλάνε σαν μωράκια.

ισ) Μη φοβάσαι να γεράσεις. Είναι ένα προνόμιο που αποκτούν όλο και λιγότεροι.

ιζ) Ξέρεις πως γερνάς αν όλα αρχίζουν να πονάνε και ότι δεν πονά δε δουλεύει πια.

ιη) Οποιοσδήποτε μπορεί να γίνει γέρος. Το μόνο που χρειάζεται να κάνει, είναι να ζήσει αρκετά.

ιθ) Όλο και περισσότεροι Έλληνες φτάνουν στην ηλικία που το καλύτερο που

έχουν να κάνουν, είναι να μην κάνουν τίποτα.

κ) Καταλαβαίνεις ότι γέρασες από τη σπιγμή που τα κεριά κοστίζουν περισσότερο από την τούρτα.

2. Απλά μαθηματικά στην Αγία Γραφή

Κάποιοι αριθμοί κάνουν πολύ συχνά την εμφάνισή τους στην Αγία Γραφή. Επειδή σε πολλούς κυριαρχεί μια «μαθηματικοφοβία» ας μην φοβηθούν ή αγχωθούν οι αναγνώστες, ότι θα αναφερθούμε σε τίποτα περίεργες εξισώσεις, παραγώγους, ολοκληρώματα, ή διαφορικό λογισμό κ.λπ. Ας δούμε μερικούς αριθμούς πολύ χαρακτηριστικούς καθώς και κάποιο βαθύτερο νόημά τους. Ο αριθμός επτά κάνει συχνά την εμφάνισή του στη Παλαιά και Καινή Διαθήκη. Επίσης τα πολλαπλάσιά του. Για τους αριθμοσυμβολιστές ο αριθμός 7 εκφράζει το πλήρες, το ολοκληρωμένο σε κάτι. Επίσης το 3 το 5 και το 6, το 12 και τα πολλαπλάσιά του κ.λπ. Θα δούμε όμως και δύο άλλους πολύ χαρακτηριστικούς αριθμούς και ας προσπαθήσουμε όσο γίνεται καλύτερα και πιο απλά, να τους εξηγήσουμε και να τους αναλύσουμε.

Διαβάζουμε στην Αγία Γραφή: Για τρίτη φορά μετά την Ανάστασή του, φανερώθηκε ο Ιησούς όχι σε όλους αλλά σε επτά μαθητές του (αναφέρονται και τα ονόματά τους), καθώς ψάρευαν στη λίμνη Τιβεριάδα. Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης αναφέρει ότι εκείνη την ημέρα οι μαθητές του Ιησού έπιασαν με το δίκτυ τους 153 ψάρια: «Ανέβη Σίμων Πέτρος και εἶλκυσε το δίκτυο

επί της γης, μεστόν ιχθύων μεγάλων εκατόν πεντήκοντα τριών. Και τοσούτων ὄντων οὐκ εσχίσθη το δίκτυο» (Ιω. 21, 11). Παραξενεύει ο συγκεκριμένος αριθμός 153. Σε άλλες περιπτώσεις και σε άλλες χρονικές σπιγμές, όταν ψάρευαν οι μαθητές, αναφέρεται ότι έπιασαν «πλήθος μέγα» ψαριών. Το Ευαγγέλιο δεν αναφέρει τυχαία τον αριθμό 153. Οι ιδιότητές του είναι πραγματικά θαυμαστές. Ο ιερός Αυγουστίνος δίνει μια μυστικιστική εξήγηση και ίσως στο μέλλον να κατανοήσουμε περισσότερα. Κάποιες από τις θαυμαστές ιδιότητες του αριθμού αυτού, που ανακάλυψαν οι μαθηματικοί, είναι οι εξής: Κατ' αρχάς ο αριθμός 153 είναι ένας τριγωνικός αριθμός. Οι πυθαγόρειοι είχαν την ιδέα να παριστάνουν τους αριθμούς με κουκκίδες τακτοποιημένες σε διάφορα σχήματα και τους ταξινόμησαν σε τριγωνικούς, τετραγωνικούς κ.λπ. Το 153 μπορεί να εκφραστεί με κουκκίδες σε μορφή ισοπλεύρου τριγώνου. Επίσης αποτελεί το άθροισμα των 17 διαδοχικών ακέραιων αριθμών από το 1 έως το 17. Ακόμα ο αριθμός αυτός ισούται με το άθροισμα των κύβων των ψηφίων του: $1^3 + 5^3 + 3^3 = 1 + 125 + 27 = 153$. Επίσης έχει μια καπληκτική ιδιότητα: Παίρνουμε ένα οποιοδήποτε πολλαπλάσιο του 3. Αθροίζουμε τους κύβους των ψηφίων του και στο αποτέλεσμα που βρίσκουμε κάνουμε πάλι το ίδιο. Συνεχίζοντας αυτή τη διαδικασία, καταλήγουμε πάντα στον αριθμό 153. Υπάρχουν και άλλες ιδιότητές του που για να μην πλατιάσουμε δεν τις αναφέρουμε, ού-

τε παραδείγματα παρουσιάζουμε.

Ο πιο «διάσημος» με την αρνητική έννοια του όρου αριθμός στην Αγία Γραφή, είναι ο 666. Ο αριθμός αυτός αναφέρεται στην Αποκάλυψη και αντιστοιχεί στο όνομα του Θηρίου ή του Αντιχρίστου. Γράφει εκεί: «Ωδε η σοφία εστιν· ο ἔχων νουν ψηφισάτω τὸν αριθμὸν τοῦ Θηρίου· ο αριθμός γαρ ανθρώπου εστί καὶ ο αριθμός αυτού χξς (666)». Και αλλού: «καὶ εδόθη αυτῷ στόμα λαλούν μεγάλα καὶ βλασφημίαν· καὶ εδόθη αυτῷ εξουσία πόλεμον ποιήσαι μῆνας τεσσεράκοντα δύο». Μνηξενάμε ότι οι αρχαίοι Έλληνες ταύτιζαν τους αριθμούς με τα γράμματα του Ελληνικού αλφαβήτου. Κατά «παράδοξο» τρόπο στο όνομα Ιησούς, αντιστοιχεί ο αριθμός 888 (τρία οχτάρια), ενώ στο 999 (αναστροφος του 666) αντιστοιχεί το όνομα Τριαδικός Θεός (το όνομα του Θεού της χριστιανικής διδασκαλίας). Πριν αναλύσουμε λίγο περισσότερο το ρόλο και τη «βαρύτητα» του 666 (και του προσώπου των εσχάτων ημερών που εκφράζεται απ' αυτό), σε διάφορα επίπεδα (πνευματικό, μυστικιστικό, υπαρξιακό, κοινωνικό κ.λπ.), ας δούμε από μαθηματικής απόψεως κάποια θέματα που σχετίζονται μ' αυτόν. Ο αριθμός αυτός εμφανίζει έναν αρκετά «παιγνιδιάρικο» ρόλο στην αριθμητική. Μερικά παραδείγματα:

α) Είναι το άθροισμα των τετραγώνων των πρώτων επτά πρώτων αριθμών (πρώτος αριθμός στα μαθηματικά είναι ο κάθε ακέραιος θετικός αριθμός που διαιρείται μόνο με τον εαυτό του και την μονάδα). β)

Μια γρουσούζικη ιδιότητα του αριθμού αυτού, είναι ότι αποτελεί το άθροισμα (από 1 έως 36) της ρουλέτας στο καζίνο. γ) Ένα τρίγωνο με μια πλευρά 1924 και αντίστοιχο ύψος 693 έχει εμβαδόν 666, 666 δύο... διαδοχικά «θηρία». δ) Επίσης ο αριθμός αυτός προκύπτει αν προσθέσουμε τα 144 πρώτα δεκαδικά ψηφία του $\pi=3,14\dots$ όπου $144=(6+6) \times (6+6)$. ε) Έχουν φτιαχτεί «μαγικά τετράγωνα» με βάση το 666, ένα μάλιστα έκτης τάξης (6×6) με όλους τους όρους του πρώτους αριθμούς. Στα μαθηματικά, «μαγικά τετράγωνα» ορίζουμε μια διάταξη ακεραίων αριθμών σε σχήμα τετραγώνου, με τέτοιο τρόπο, ώστε το άθροισμα των σειρών, στηλών και διαγωνίων, να δίνει πάντα το ίδιο αποτέλεσμα (στο συγκεκριμένο το 666).

Για την ιστορία, ο πρώτος που έγραψε πραγματεία για τα «μαγικά τετράγωνα» ήταν ο Βυζαντινός λόγιος Μανουήλ Μοσχόπουλος (1265-1315). Υπάρχουν και άλλα μαθηματικά ενδιαφέροντα γύρω από τον αριθμό αυτό που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις και δεν τα αναφέρουμε γιατί θα προκαλέσουν «κόπωση» στον αναγνώστη. Εξάλλου ο 666 είναι ένας αριθμός της αριθμητικής, ουδέτερος. Από μόνος του δεν λέει τίποτα, είναι όπως όλοι οι αριθμοί. Να μην δημιουργηθεί σε μερικούς το σύνδρομο που υπάρχει στη ψυχολογία και λέγεται «τριπλεξαφοβία» που σημαίνει «φόβο» για οτιδήποτε έχει σχέση μ' αυτό τον αριθμό. Από την εμφάνισή του στη σελίδα ενός βιβλίου, τηλεφωνικού καταλόγου, αριθμού μητρώου ή μέρος ενός

αριθμού στις πινακίδες αυτοκινήτου κ.λπ. Μια πόλη της Λουιζιάνας των Ηνωμένων Πολιτειών άλλαξε το τηλεφωνικό της πρόθεμα (666) για να μη συνδέεται με τον αριθμό του Ανόμου της Αποκάλυψης. Η «βαρύτητα» του αριθμού έχει σχέση με συγκεκριμένο πρόσωπο των «εσχάτων ημερών» και εκεί (στο πρόσωπο αυτό), πρέπει να επικεντρώσουμε όλο μας το ενδιαφέρον. Ποιο θα είναι όμως αυτό το πρόσωπο;

Η Αποκάλυψη του Ιωάννη και διάφοροι ερμηνευτές αυτής (Πατέρες της Εκκλησίας κ.λπ.), «φωτογραφίζουν» στο πρόσωπο αυτό, τον «ψευδομεσσία» που περιμένουν διαχρονικά οι Εβραίοι μετά την άρνηση και απόρριψη του Ιησού Χριστού. Μάλιστα στην Παλαιά Διαθήκη κατά παράδοξο τρόπο, βλέπουμε ότι οι Εβραίοι έχουν πάλι σχέση με τον αριθμό αυτό και μάλιστα οικονομική. Βλέπουμε εκεί: «Και το βάρος του χρυσαφιού, που ερχόταν στον Σολομώντα κάθε χρόνο, ήταν 666 τάλαντα χρυσάφι, εκτός από εκείνο που συγκέντρωναν οι τελώνες, και από τις πραμάτειες των εμπόρων, και από όλους τους βασιλιάδες της Αραβίας, και από τους σατράπες της γης» (Παραλ. Β' 9, 13-14). Από τότε και πάντα είχαν εμμονή με το εμπόριο, «ένα μεσσία δικών τους προδιαγραφών» και το χρήμα οι Εβραίοι. Ο «περιπλούσιος» λαός. Με χρήμα εξαγόρασαν την προδοσία του Ιούδα, με χρήμα δωροδόκησαν τους Ρωμαίους στρατιώτες για να πουν ότι έκλεψαν το σώμα του Ιησού οι μαθητές του και αναστήθηκε (τρεις από

αυτούς αρνήθηκαν να δωροδοκηθούν, όπως ο εκατόνταρχος Λογγίνος και δύο στρατιώτες, που τους εφόνευσαν λίγο αργότερα και είναι άγιοι μάρτυρες της Εκκλησίας).

Στο συγκεκριμένο θέμα σιγοντάρουν επίσης και οι διάφορες θρησκείες, ιδεολογίες και φιλοσοφικά συστήματα. Παραδείγματα: Οι Βουδιστές πιστεύουν ότι σε κάποια μακρινή εποχή, θα έρθει ο μεγαλύτερος Βούδας όλων των εποχών (ο Μετραίγια). Οι Μουσουλμάνοι, ένας μεγάλος Ιμάμης που θα αλλάξει την ιστορία του κόσμου. Οι Ινδουιστές, κάποιος που θα είναι η ενσάρκωση του Βισνού. Οι Χιλιαστές (Μάρτυρες του Ιεχωβά) που όλο ορίζουν ημερομηνίες και φυσικά πέφτουν έξω, για την έλευση του «Χριστού» στη Γη που θα κυβερνήσει παντοτινά. Οι Δρούζοι (θρησκευτικό ρεύμα στη Συρία και αλλού) που πιστεύουν στη μετενσάρκωση, έχουν «θεοποιήσει» κάποιον Χαλίφη που θεωρούν ότι είναι ο έσχατος των προφητών και εξαφανίστηκε «μυστηριωδώς» και που θα επανέλθει στη ζωή να επιβάλει μια νέα τάξη πραγμάτων. Οι τέκτονες πιστεύουν, ότι ένας μεγάλος Διδάσκαλος θα έρθει στον κόσμο στο απότερο μέλλον, για να τον οδηγήσει στην ολοκληρωμένη «φώτιση» κ.λπ. Όλοι αυτοί φωτογραφίζουν όπως είπαμε τον ψευτομεσσία των Εβραίων, που τα γράμματα του ονόματός του «κωδικοποιούνται» από τον αριθμό 666, ο οποίος θα ανακηρυχθεί Παγκόσμιος Πολιτικός Ήγέτης καθώς και Παγκόσμιος θρησκευτικός αρχηγός (αντί του Χριστού) στα

έσχατα. Η καταστροφική εξουσία του όπως αναφέρει η Αποκάλυψη θα είναι τρισήμιστη χρόνια (42 μήνες).

Με σύγχρονους γεωπολιτικούς όρους τον Ηγέτη αυτόν τον προετοιμάζει η Παγκοσμιοποίηση και οι συνιστώσες της (Παγκόσμιο Οικονομικό φόρουμ, Παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωζώνη, Αμερικανοκρατία, NATO, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Διεθνής Σιωνισμός, Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, Παγκόσμιος Τεκτονισμός, μυστικές παγκόσμιες λέσχες όπως η Μίλντεμπεργκ, το Φόρουμ Αμπροσέτι κ.λπ., η Παναίρεση του Οικουμενισμού με την προσπάθεια θρησκευτικού συγκροτισμού και συνένωσης ορθοδοξίας και αιρέσεων κατ' αρχάς και όλων των θρησκειών κατόπιν κ.λπ.). Η παγκοσμιοποίηση μέσω του αθλητισμού, το μεταναστευτικό κίνημα η κοσμοαντληψη που προωθούν με τον άλφα ή βήτα τρόπο οι πολιτικές ιδεολογίες του Νεοφιλελευθερισμού, Σοσιαλδημοκρατίας, Ευρωπαϊκής Αριστεράς κ.λπ., οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στο άμεσο ή μακροπρόθεσμο μέλλον στο τρίπτυχο: Παγκόσμια διακυβέρνηση-Παγκόσμιο «θεοποιημένο» κυβερνήτη-Πανθρησκεία. Σ' έναν αλγόριθμο του Κακού. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μόνο μια διεθνής οικονομική κατάσταση, ένα «χωνευτήρι» πολιτισμών, αξιών, εθνικών ταυτοτήτων, ένας παγκόσμιος καπιταλιστικός, Δυτικός τρόπος ζωής, όπως αφελώς πιστεύουν πολλοί, αλλά έχει πάρα πολλές άλλες διαστάσεις που κωδικοποιούνται με το παραπά-

νω τρίπτυχο.

Στην παρούσα κατάσταση τα μόνα έθνη που αντιστέκονται σ' αυτή (για τους δικούς τους λόγους), άραγε για πόσο ακόμα; είναι η Ρωσία και η Κίνα. Συναφείς έννοιες με την Παγκοσμιοποίηση που ακούγονται συχνά είναι: Νέα Τάξη πραγμάτων, Νέα Εποχή, Μεγάλη Επανεκκίνηση κ.λπ. Έννοιες με το ίδιο συνήθως περιεχόμενο ή που αλληλοσυμπληρώνουν η μία την άλλη, που γι' αυτούς εκφράζουν την «σωστή πλευρά της Ιστορίας». Κάποιοι επίσης αντιπροτείνουν τον όρο «Παγκοσμιοποίηση με Κανόνες». Λες και η Παγκοσμιοποίηση με ή χωρίς κανόνες διαφέρει στη βαθύτερη ουσία της. Ο Νίτσε είχε προτείνει τον όρο του Υπερανθρώπου σαν την τελική εξέλιξη του ανθρωπίνου είδους, οι «παγκοσμιοποιητές» προτείνουν τον όρο του Μετανθρώπου ή όπως και αλλιώς λέγεται του Ανθρώπου-Θεού, ένα «μεταλλαγμένο» ανθρώπινο ον, με «τερατώδεις» και εγωκεντρικές αντιλήψεις για τα πάντα, «γρανάζι» μιας παγκόσμιας ψηφιακής δικτατορίας.

Σε καιρούς κρίσεων (παγκόσμιοι πόλεμοι, πανδημίες, κλιματικές και γενικά περιβαλλοντικές αλλαγές κ.λπ.) υπάρχουν άνθρωποι σε ηγετικές θέσεις και όχι μόνο, που προτείνουν μια παγκόσμια Διακυβέρνηση. Ο Αϊνστάιν με τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, έστειλε επιστολή στον Ο.Η.Ε. για να γίνει αυτή η υπερκυβέρνηση, που θα αποτρέπει κάτι ανάλογο στο μέλλον. Με την πανδημία του κορονοϊού (covid-19) και τις συνεχείς μεταλλά-

ξεις του, ακούστηκαν φωνές και στη χώρα μας (από γνωστούς Νεοταξίτες πολιτικούς) αλλά και διεθνώς, για μια «παγκοσμιοποιημένη» αντιμετώπιση του θέματος από τις μεγάλες δυνάμεις της Δύσης, τους G7 καθώς επίσης και ο Π.Ο.Υ. (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας) να έχει το απόλυτο «πάνω χέρι» διεθνώς, πιο πάνω και από τις εθνικές κυβερνήσεις κ.λπ. Και αυτά και ανάλογα θα γίνονται πάντοτε, όλα θα τα εκμεταλλεύονται μέχρι που να πετύχουν το στόχο τους, μέχρι να μας φέρουν τον Παγκόσμιο κυβερνήτη και «Σωτήρα». Και αν δεν το έχουν πετύχει ακόμα αυτό, είναι γιατί άνθρωποι, ομάδες ανθρώπων και κράτη αντιδρούν ακόμα σε κάτι τέτοιο, είτε για χάρη της ελευθερίας, της δημοκρατίας, είτε γιατί κατανοούν που οδηγεί αυτή η αντίχριστη υποδούλωση. Επίσης οι άνθρωποι και η ανθρωπότητα γενικά, δεν έχουν διαφθαρεί ακόμα τόσο πολύ, ώστε να έχουμε μετατραπεί σε σύγχρονα Σόδομα και Γόμορα. Οδεύουμε όμως προς τα εκεί με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Ο καθένας ξεχωριστά, αλλά και συ-

νολικά, οι «δικαιωματιστές» που προωθούν νομοσχέδια που ξευτιλίζουν τον άνθρωπο και τη φύση του κ.λπ., κάνουμε ό,τι μπορούμε γι' αυτό. Όσοι αντιδρούν σε όλα αυτά που επιτάσσει η Ιδεολογία της απάνθρωπης Παγκοσμιοποίησης κατηγορούνται ως συνωμοσιολόγοι και ό,τι άλλο μπορεί να φανταστεί ο νους. Τα «φερέφωνα» της παγκοσμιοποίησης χρησιμοποιούν χιλιάδες δικαιολογίες παραπλάνησης ή μια τακτική στρουθοκαμπλίσμού ανάλογα.

Χαριτολογώντας και όχι μόνο, ας κλείσουμε ως εξής:

Το 666 και ό,τι Αποκαλυπτικά «κωδικοποιεί», συμβολίζει και «προσωποποιεί», ας το... αντιστρέψουμε σε 999 συνολικά και γενικά σαν ανθρωπότητα και ειδικά και ξεχωριστά ο καθένας στη ζωή του, ώστε να δούμε τη ζωή προσωπικά και κοινωνικά με άλλο υγιές μάτι.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

«Ο μόνος τρόπος για να ζήσει ή να πεθάνει κανείς σαν Άνθρωπος, είναι να ζήσει και να πεθάνει για ένα ιδανικό»

(Δ. Γληγός)

Η γυναίκα

Ένας άγουρος από το Σέχη αποφάσισε να πάρει γυναίκα. Την ήθελε τίμια και καλή, σαν τίμιος και καλός που ήταν και ο εαυτός του. Το γύρισε αποδώ, το γύρισε αποκεί, σκέφτηκε το γερο-Μήτρο Γκιζώτη, που είχε δυο θυγατέρες. Καλός, σου λέει, ο πατέρας, καλά θα είναι και τα παιδιά. Κινάει μια σκόλη και προσκυνάει το γέροντα και του λέει το σκοπό του.

- Σαν είναι από το Θεό, παιδί μου, θα γένει του απαντά εκείνος. Δυο θυχατέρες έχω. Για τη μια θέλω εκατό φλωριά για την άλλη δίνω εκατό φλωριά. Διάλεξε.

Ο άγουρος έμεινε δίβουλος.

- Να σκεφτώ· είπε.
- Σκέψου.

Σκέφτηκε πολύ, μα πάντα δίβουλος ήτανε. Κινάει και πάει σ' έναν πατρικό του φίλο στα Φάρσαλα να του πάρει γνώμη.

- Ήρθα να μου πεις τη γνώμη σου, του λέει. Θέλησα να πάρω γυναίκα. Γύρεψα μια από τις θυχατέρες του γερο-Μήτρου Γκιζώτη, μα μου 'δωκε απόκριση παράξενη. Για τη μια, λέει, δίνει εκατό φλωριά· για την άλλη παίρνει εκατό φλωριά. Τι να κάμω;

- Τίποτα να μην κάμεις, του λέει εκείνος, παρά να κινήσεις να πας στην Καρδίτσα, να πάρεις γνώμη από τον αδερφό μου το μεγαλύτερο.

Μια και δυο ο άγουρος πάει στην Καρδίτσα. Ρωτώντας αποδώ, ρωτώντας αποκεί, βρίσκει τον αδερφό του φίλου του, το Φώτη. Ο Φώτης του φάνηκε μικρότερος από το Γιώργη, μα δεν είπε τίποτα. - Μπορεί να έχω λάθος, σου λέει.

- Το και το, διηγέται στο Φώτη. Πήγα στον αδερφό σου και με στέλνει σε σένα. Τι να κάμω;

- Τίποτα να μην κάμεις, του λέει και κείνος, παρά να κινήσεις να πας στα Τρίκαλα, να πάρεις γνώμη από τον αδερφό μου τον πιο μεγαλύτερο.

Κινάει ο άγουρος και πάει στα Τρίκαλα. Ρωτώντας αποδώ, ρωτώντας αποκεί βρίσκει τον αδερφό του φίλου του, τον Πάνο. Ο Πάνος του φάνηκε πιο μικρότερος κι από το Φώτη κι από το Γιώργο μα δεν είπε λέξη.

- Το και το, λέει στον Πάνο. Τι να κάμω;

- Εύκολο πράμα γύρεψες, είπε κείνος. Πάμε απάνου στον οντά και θα σου ειπώ.

Πήγαν απάνω στον οντά, κάθισαν σταυροπόδι στο πέφκι, η νοικοκυρά έφερε τσίπουρο να τους κεράσει, έφερε κι ένα πεπόνι για σαλατικό.

- Τι πεπόνι είναι τούτο, ορέ γυναίκα! λέει ο Πάνος θυμωμένος· φέρε μας άλλο.

Πήγε κι ήρθε η γυναίκα, έφερε άλλο.

- Δεν είναι καλό, κανμένη! είπε ο Πάνος· φέρε μας άλλο.

Έτσι την παίδεψε κάμποση ώρα. Εκείνη το 'παιρνε το πεπόνι κι έφερνε άλλο· μα κανένα δεν άρεσε του νοικοκύρη. Στο τέλος κράτησε ένα κι έδιωξε τη γυναίκα του.

- Σαν πόσα πεπόνια λες πως έχω στο κελάρι; ρωτάει τον άγουρο.

- Ξέρω και γω· θα έχεις πολλά.

- Ένα μοναχά. Μα ιδές τι γυναίκα την έχω! Πήγε κι ήρθε είκοσι τριάντα βολές και άκνα δεν έβγαλε να με δυσαρεστήσει. Τα αδέρφια μου σου είπαν πως είναι μικρότερά μου, κι αλήθεια είναι μικρότερά μου. Μα για να έχουν δύσκολες γυναίκες γεράσανε γλήγορα· εγώ για να έχω καλή στέκω πάντα νιος. Πήγαινε, δώσε τα εκατό φλωριά και πάρε γυναίκα να σου κυβερνάει το σπίτι.

Τρέχει ο άγουρος στο Σέχη, βρίσκει το γερο-Μήτρο Γκιζώτη.

- Πάρε τα φλωριά και δώσ' μου τη γυναίκα με την ευκή σου, του λέει. Μα άφοσε και μένα λίγα να κάμω τους γάμους.

- Πάρε τα δέκα φλωριά, πάρε και τη γυναίκα με την ευχή μου· λέει ο γέρος.

Πήρε τη γυναίκα ο άγουρος, έκαμε τους γάμους, έφαγε τα φλωριά· σε δέκα ήμερες έμεινε γκαλντερίμ τσελεπής! Κάθεται και συλλογέται πώς θα γυρίσει το σπίτι του. Τον είδε η γυναίκα του στενοχωρεμένο· το έφερνε αποδώ, το έφερνε αποκεί να τον ρωτήσει, μα ντρέπουνταν. Δέκα μερώνε νύφη! σου λέει. Τέλος παίρνει την απόφαση, πάει και τον προσκυνάει.

- Με τους ορισμούς σου, άντρα μου, και κάτι να σε ρωτήσω, του λέει. Τ' έχεις κι είσαι συλλογισμένος; Τα 'δωκες όλα τα φλωριά του γέρου;

- Όλα.

- Και δεν έχουμε να πορέψουμε;

- Λεφτό τσακισμένο.

- Εγώ να σου δώκω.

Βγάνει και του δίνει μια στάμπα.

- Να ετούτη τη στάμπα· να πας στα Αμπελάκια να την πουλήσεις· - έτσι έδινα και του πατέρα μου. Αν δε σου δώκουν διακόσια γρόσια να μην τη δώκεις.

- Ούτ' εκατόν πενήντα;

- Ούτε διακόσια σωστά.

- Καλά.

Κινάει εκείνος και πάει στ' Αμπελάκια. Τότε τ' Αμπελάκια ήταν μεγαλύτερα κι από τη Λάρισα. Δείχνει στον έμπορο τη στάμπα εκείνος τη βρίσκει καλή.

- Πόσο την πουλάς;

- Διακόσια γρόσια.

- Να σου δώκω εκατό... εκατόν πενήντα... εκατόν ογδόντα;

- Όχι, διακόσια μου είπε η γυναίκα μου.

- Να διακόσια. Μα δε μου λες, ότι σου ειπεί η γυναίκα σου θα κάμεις:

- Ό,τι θέλω γω! λέει εκείνος θυμωμένος· όχι ότι μου ειπεί η γυναίκα μου.

- Μα να τώρα στη στάμπα.

- Στη στάμπα άλλο· μα ότι θέλω γω κάνω.

- Και το δέχεται η γυναίκα σου:

- Το δέχεται.

- Έλα να βάλουμε στοίχημα...

- Τι στοίχημα;

- Πήρες τώρα διακόσια γρόσια. Να τα ξοδέψεις όλα στα λοβώτερα πράματα· να πά-

ρεις και μας μουσαφιρέους, κι άμα ειπεί καλά έκαμες να μου παίρνεις το μαγαζί.

- Δέχουμαι.
- Άλλιώς να σου παίρνω τη γυναίκα.
- Πάλι δέχουμαι.
- Αρχίνα από τώρα.

Βγαίνει ο άγουρος στο παζάρι, βλέπει έν' άλογο.

- Πόσο θες σ' άλογο;
- Διακόσια γρόσια.
- Πάρ' τα.

Καθαλάει τ' άλογο. - Πάμε, λέει στους ξένους του. Βγαίνουν παρόξω, φτάνουν στη Λάρισα, απαντούν ένα με το γομάρι του.

- Ρε με το γομάρι, λέει ο άγουρος· μου το δίνεις να σου δώκω τ' άλογο;
- Πάρ' το.

Δίνει τ' άλογο παίρνει το γομάρι. Πάνε παρακάτω, απαντούν μια γυναίκα, που είχε τρία γαλιά. Δίνει το γομάρι ο άγουρος παίρνει τα γαλιά. Τραβούν, φτάνουν με το ηλιόγερμα στο Σέχν.

- Έλα, γυναίκα κι έχουμε ξένους απόψε· φωνάζει στη γυναίκα του και της δίνει τα γαλιά.

- Πούλησες τη στάμπα;
- Την πούλησα.

- Κοπιάστε στον οντά και γω τοιμάζω. Ανέβηκαν εκείνοι στον οντά. Η γυναίκα έσφαξε τα γαλιά, τα τοίμασε, έστρωσε το σοφρά και κάλεσε τους ξένους να καθίσουν. Εκεί που τρώγανε, γυρίζει ο έμπορος και λέει της γυναίκας:

- Ξέρεις τι σου φτιασε ο άντρας σου;
- Σαν τι;
- Πούλησε τη στάμπα διακόσια γρόσια.
- Τόσα του είπα.
- Μα τα δωκε όλα και πήρε άλογο.
- Πάλι καλά· πώς να ρθει πεζός απ' τ' Αμπελάκια;
- Μα δεν είν' αυτό μονάχα. Έδωκε τ' άλογο και πήρε γομάρι.
- Καλά κι άγια. Τι να κάμει, σου λέει, τ' άλογο στο χωριό; Καλύτερα το γομάρι, που κάνει όλες τις δουλειές και ζει όπως κι όπως.

- Μα που έδωκε στο τέλος το γομάρι για να πάρει τρία γαλιά; λέει ο έμπορος αγανακτισμένος από την καλοσύνη της.

- Τι να κάμει; Σαν είδε και του κολλήσατε να σας πάρει μουσαφιρέους, το γομάρι τι το ήθελε; Γομάρι θα τρώγατε!

- Άιντε μωρέ! λέει ο έμπορος τραβώντας τα γένια του.

Έτσι πήρε ο άγουρος το μαγαζί με την άξια τη γυναίκα του κι έμεινε ο έμπορος γκαλντιρίμ τσελεπής.

Ανδρέας Καρκαβίτσας

Ο Αώος σε περιγραφή του 1850

Επιμέλεια Θωμά Β. Ζιώγα

Το 1850 πέρασε από τα μέρη μας ο λοχαγός Βασ. Νικολαΐδης, μηχανικός τοπογράφος στον ελληνικό στρατό, εκτελώντας κατασκοπευτική περιήγηση για λογαριασμό του ελληνικού Υπουργείου Στρατιωτικών με υπουργό τον Σπύρο Μήλιο. Οι χειρόγραφες σημειώσεις που υπέβαλε τότε στο Υπουργείο τυπώθηκαν με λινοτυπία σε μικρό αριθμό αντίτυπων για την ενημέρωση των στελεχών της Διοίκησης, εν όψει μελλοντικού πολέμου με την Τουρκία. Ένα αντίτυπο διασώθηκε και υπάρχει στην Εθνική Βιβλιοθήκη (Αθήνα), φέρει δε τον τίτλο «ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ της Ευρωπαϊκής Τουρκίας και ιδίως των ομόρων της Ελλάδος επαρχιών, ήτοι Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Ήπείρου και Αλβανίας», εν Αθήναις 1851. Στη σελ. 308 αυτού του βιβλίου υπάρχει η παρακάτω περιγραφή του Αώου ποταμού, η οποία μας ενδιαφέρει γιατί το ποτάμι αυτό διασχίζει την επαρχία μας. Ιδού το κείμενο σε μονοτονική μεταγραφή:

«**Αώος ποτ.** - Ο Αίας (Βέδης, Βιόσα) πηγάζων από τον Πίνδον, ρέει απ' ανατολών προς δυσμάς, διέρχεται στενωπόν τραχείαν και υψηλήν, εισβάλλει εις την κοιλάδα **Κονίτζης**, ένθα δέχεται τους ποταμούς Τσιαρκόφ, Βοϊδομμάτι και Σαραντάπορον, ένθα σχηματίζεται το τριπόταμον περί τα Μεσογέφυρα· ακολούθως ρέει εντός στενωπού ηφαιστείου καταγωγής και ομοίας μετά της των Τεμπών, διέρχεται την πόλιν Πρεμέτι, προ-

της οποίας δέχεται τον ρύακα Λευκαρίτζαν, εκείθεν φθάνει εις Κλεισούραν, ένθα δέχεται τον ποταμόν Δεσνίτζαν απ' άρκτου και τον Ζαγορίτζαν από ανατολών· προχωρεί προς το Τεπελένι ένθα δέχεται τον Αργυροπόταμον (Χελιδνόν) και εκείθεν, ακολουθών την ροήν του προς δύσιν, διασχίζει την λαμπράν πεδιάδα της Μονζακιάς και δια της κώμης Φιέρι εισβάλλει εις το Αδριατικόν πέλαγος περί το χωρίον Πόρος.».

Σε ότι μας αφορά, παρατηρούμε ότι στον ποταμό **Αώο** αποδίδονται και άλλα 3 ονόματα, ήτοι **Αίας**, **Βέδης**, και **Βιόσα** όπως τον ονομάζουν οι αλβανόφωνοι. Στη βιβλιογραφία τον βρίσκουμε και με τα ονόματα **Αύος**, **Άνιος**, **Άλωρ** και **Αράονα**.

Για τον **Σαραντάπορο** που διασχίζει τα Μαστοροχώρια, ο Νικολαΐδης καταγράφει στο ίδιο βιβλίο, σελ. 815, και ένα άλλο όνομά του. Τον αναφέρει και ως **Λούπιτζκα**, όνομα άγνωστο μέχρι τώρα, που λόγω του άτονου ήθα προφερόταν Λούπιτζκας/ Λούπτσκας/ Λούψκας. Εξ αυτού θα προέκυψε και το κουδαρίτικο «λουψιώτικο/ λουψιώτης» (= νερό, ύδωρ).

Τέλος, ποταμός ονόματι Τσιαρκόφ στην πεδιάδα της Κόνιτσας και τα Μεσογέφυρα δεν υπάρχει, εκτός και αναφέρεται σε κάποιο μεγάλο ρέμα άγνωστο σε μένα.

Θωμάς Β. Ζιώγας
Αθήνα, Μάιος 2022

ΕΚΘΕΣΗ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ

Τσούβαλη Κατερίνα

Το Τμήμα Αγιογραφίας του Δήμου Κόνιτσας λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2007, διανύοντας μια πορεία συνεχούς καλλιτεχνικής δημιουργίας με δάσκαλο τον εξαίρετο ζωγράφο και αγιογράφο κ. Γιάννη Γκούτζο, πτυχιούχο της Σχολής Καλών Τεχνών.

Τα μαθήματα απευθύνονται σε ενήλικες, παιδιά και νέους και γίνονται κάθε Πέμπτη, από τον Οκτώβριο ως τον Ιούνιο, σε χώρους που επιλέγει η εκάστοτε δημοτική αρχή της Κόνιτσας.

Με την τεχνική της αυγοτέμπερας και με βάση τη βυζαντινή παράδοση τα έργα των μαθητών-τριών του τμήματος είναι αποτέλεσμα ατελείωτων ωρών δουλειάς, χωρίς βιασύνη, χωρίς προχειρότητα, χωρίς τυποποιήσεις και χωρίς να αποτελούν πιστές αναπαραγωγές άλλων έργων. Εξάλλου η αγιογραφία δεν είναι τέχνη στατική, έχει δυναμισμό και εξελικτική πορεία. Απαιτεί γνώσεις, τεχνική, εμπειρία, υπομονή, ακρίβεια με στόχο την υψηλή ποιότητα.

Με σεβασμό στη βυζαντινή αγιογραφία, ενσωματώνονται στοιχεία της δυτικοευρωπαϊκής εικονογραφίας, στοιχεία ναΐφ και είναι εμφανείς οι επιρροές των σπουδαίων Χιονιαδιτών αγιογράφων που είναι συντοπίτες μας.

Στα έργα διακρίνεται η προσωπική σφραγίδα και το ιδιαίτερο ύφος του κάθε δημιουργού. Μπορεί επίσης κάποιος να διακρίνει τη διάθεση γαλήνης και ηρεμίας, κάτι που πιστεύουμε πως έχει ανάγκη η εποχή μας.

Το Τμήμα Αγιογραφίας του Δήμου Κόνιτσας μετρά αρκετές εκθέσεις στα όρια του Δήμου, ενώ έχει πραγματοποίησε δύο εκθέσεις στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών, το 2012 και το 2018. Συμμετείχε ακόμη στην έκθεση

έργων Κονιτσιωτών δημιουργών, που έγινε στο Πολεμικό Μουσείο Αθηνών.

Στις 16 Απριλίου 2022, το Σάββατο του Λαζάρου, στη Δημοτική αγορά Κόνιτσας, στο χώρο του πρών ΚΕΠ, εγκαινιάστηκε η φετινή έκθεση αγιογραφίας, η οποία θα διαρκέσει όλο το καλοκαίρι. Παράλληλα ο χώρος λειτουργεί και ως εργαστήριο και έτσι ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει τα έργα εν τη γενέσει τους.

Στην έκθεση εκθέτουν έργα τους οι:
Βελήκαρη-Παγανιά Άννα
Γιαννούλη Αφρούλα
Κίτσιου - Παντελή Ελένη]
Μπλιθικιώτη- Εξάρχου Βασιλική
Νάτση Παρασκευή
Τσούβαλη - Τσαρούχη Αικατερίνη

Máνα μου

Επλαθες όνειρα κι' ελπίδες
Εκτιζες σώματα κι' ασπίδες

Αγγελος ήσουν με τα φτερά σου
Μας επροστάτευες όλα κοντά σου

Σκιά εσύ μας τριγυρνούσες
Κι' όλα μας γύρω τ' αγαπούσες

Το φυλαχτό σου μάνα κρατάω
Για να αντέξω όπου κι' αν πάω

Λάθη και τρέλες τις συγχωρούσες
Τις πίκρες έκρυβες κι' ολο γελούσες

Θα ξέρω πως έχω εσένα μαζί μου
Φύλακα άγγελο μες στη ζωή μου

Καλλιόπη Τουφίδου

Βιβλία που δάβαμε

Ενθυμήματα

Μαρία Τάσση-Παπά

Λάβαμε πρόσφατα το βιβλίο με τον πιο πάνω τίτλο γραμμένο από τη δασκάλα Μαρία, σύζυγο του συμμαθητή και φίλου μου Φίλιππα Παπά από το Ροδόπι Ιωαννίνων.

Όπως λέει και ο υπότιτλος «Σύντομη βιογραφία του ανθρώπου που πλούτισε τον τόπο του» μας παραπέμπει στις προσάθειες του πατέρα της ο οποίος επί δεκαετίες ολόκληρες αγωνίστηκε για το καλό και την ανάδειξη του χωριού του.

Είναι ένα «πνευματικό μνημόσυνο» για τον εκλιπόντα.

Οι άνθρωποι που προσφέρουν στον τόπο τους και γενικότερα στην πατρίδα μας πρέπει να μνημονεύονται ώστε να γίνονται παράδειγμα προς μίμηση στους νεώτερους.

Στο βιβλίο ο αναγνώστης θα βρει και λαογραφικά στοιχεία με το γλαφυρό τρόπο της αφήγησης, αλλά και ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν από το 1940 ως τις μέρες μας.

Συγχαίρουμε την αγαπητή Μαρία για το πόνημά της. Ευχόμαστε να υπάρξει και συνέχεια...

Σ. Τουφίδης

Από τη γειτονιά μας...

Από τον φίλο Νίκο Μιχάλη, εκπαιδευτικό που υπηρέτησε αρκετά χρόνια στα σχολεία της περιοχής Πρεμετής αλλά και στην ίδια την πόλη, πήραμε τρία βιβλία που αναφέρονται στα τουριστικά ενδιαφέροντα του τόπου, στην κοιλάδα του Άνω Αώου και στα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης.

Ο Ν. Μ. είναι για πολλά χρόνια διοργανωτής του ετήσιου φεστιβάλ (Multikulturlor) της Πρεμετής και με τους μουσικοχορευτικούς ομίλους έλαβε μέρος σε εκδηλώσεις στην Αλβανία, στην Ελλάδα και σε άλλες Βαλκανικές και Ευρωπαϊκές χώρες. Γι' αυτά όλα κάνει λεπτομερή αναφορά στο πολυσέλιδο βιβλίο του.

Να σημειώσουμε ότι η Πρεμετή είναι «αδελφή» πόλη της Κόνιτσας, αφού διασχίζεται από τον Αώο.

Η χορωδία του Δήμου Κόνιτσας επισκέφτηκε την Πρεμετή και οι δυο πόλεις έχουν αρκετά κοινά πολιτισμικά στοιχεία.

Σ. Τουφίδης

KYPIAKH

Στο σχόλασμα της εκκλησιάς
ένας κύκλος χαράς ήταν το προαύλιο.

Ένας κύκλος χαράς στην καρδιά της θλίψης,
ένας κύκλος φωτός στην καρδιά της σκοτεινιάς.

Τα φύλλα του πλάτανου χρυσά
στις φθινοπωρινές ηλιαχτίδες έπεφταν
βροχή χαράς στους ώμους,
στα πεζούλια, στα παιδιά.

Τα σπουργίτια δοξολογούσαν
στα ευωδιαστά κυπαρισσένια ψαλτήρια τους.

Οι καμπάνες άστραφταν σαν ασήμι
Στο διαμαντένιο άγγιγμα της δροσιάς.

Στο σχόλασμα της εκκλησιάς
γαλήνη στάλαζαν οι μορφές των αγίων,
σπινθήριζαν τα ωραία τους μάτια
που χώρεσαν τ' ουρανού τα μυστικά.

Τα ασκητικά τους σώματα εικονογραφούσαν
την αιωνιότητα του ανθρώπου,
την αγάπη μεταφρασμένη
σε αγρύπνια και προσφορά.

Η ευλογία του Κυρίου τον αγέρα δονούσε,
το Σώμα και το Αίμα
την σωτηρία εργάζονταν
στον νυμφώνα της καρδιάς.

Ανάμεσα ουρανού και γης κίνησα να φύγω.

Οι εικόνες ζωντανές με πολιορκούσαν,
τα Λόγια πλήγωναν σαν λόγχη την καρδιά.

Ντρεπόμουν γι αυτό που είμαι,
Χαιρόμουν γι αυτό που κλήθηκα να είμαι.

Βάδιζα ταπεινή στου κόσμου τα μονοπάτια,
σταλαγμοί ευγνωμοσύνης
πλημμύριζαν τα μάτια,
«ευλογία και έλεος» στης ζωής την ερημιά.

Επίχαρις Μιχαηλίδου
Κόνιτσα, Φθινόπωρο 1985

Σωροί ερειπίων - Σκιες βαριές

Η πιο επίκαιρη ώρα είναι , όταν οι φωνές δεν ναυαγούν
Τότε που ανησυχητικοί ψίθυροι πνεύματος γίνονται
Τρανή φωνή, μιας τρεμάμενης εποχής που ασταμάτητα
Πυροβολεί, καταστρέφοντας την έκσταση της φύσης
Και στα χλωρά της ματόκλαδα τρέχουν δάκρυα αλλά
Οι φωτιές δεν σβήνουν σε κάμπους με τα ξανθιά σιτάρια
Είναι στους δρόμους η πείνα, η προσφυγιά, η ζητιανιά
Σειρήνες θανάτου σφυρίζουν, ουρλιαχτά απόγνωσης , θυμού
Και τα πόδια τρικλίζουν ματωμένα από μαρτύριο αρρωσταίνουν
Σπίτια και δρόμοι γέμισαν νεκρούς, σε χρυσαφένιους κάμπους
Ματωμένα τα ασφράγιστα μάτια νεκρών στρατιωτών πάνω σε στάχυα
Αποστάτες άγιοι βγαίνουν απ' τις εικόνες και μοιρολογούν οργισμένα
Κι όλοι φωνάζουν να σταματήσει η καταστροφή με ποινή οικονομική
Εμπόδια εμπόδια κυρώσεις κι ακυρώσεις οικονομικές, σύνορα κλειστά
Και η βούλησή τους σκυλί που σιωπαίνει.
Ξημερώνει σκοτάδι. Αχόρταγες ύαινες γράφουν το μέλλον.
Η καλύτερη ώρα είναι όταν κυλήσουν δάκρυα, ατέλειωτα νάνι
Ποτάμια δάκρυα να παρασύρουν την καταιγίδα στην προσμονή
Ενός τέλους για κάποια ελπίδα που ο νούς γίνεται αγάπη και σιωπή.
Αιμοβόροι αρχηγοί αιμοδιψείς πολιτικοί, πρεσβευτές διπλωμάτες
Συνίος κατασκοπείας υποκρισίας με μεταλλικά ματια περπατούν
Με κυνισμό , με βλέμμα υπεροχής κι ευχαρίστηση καταστροφής
Στα ποιήματα της γης και των ανθρώπων δημιουργώντας στην ιστορία
Ένα μαρτύριο μια χωματερή νεκρής ζωής.
Το μαύρο πέπλο σκεπάζει τον πλανήτη,
μαγνητικά έλκει στην άβυσσο την ανυπαρξία νικητών και οπημένων.

Γιαννούχου Φωτεινή
Ιούνιος 2022

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΕΞΑΠΑΤΗΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΥ

Βαδίζουμε για εκλογές, βλέπουν.... τα «επιτελεία»
και θα ρθει πλέον ο καιρός ν' αλλάξουμε εξουσία!
Σχωράτε με που θα τα πω, μα αυτό δεν πάει άλλο!
Ευκαιρία θάχουμε ξανά, να δούμε, κάτι αλλο!
Οι μάσκες τώρα πέσανε, πόσο άλλο να κρυφτούνε;
Το ανάστημα ας σπκώσουμε, εμάς να φοβηθούνε!
Μνημόνια και εντολές, άλλο πια δε χωράνε
πίσω να τα γυρίσουμε, εμάς είν' που πονάνε!
Με όλα αυτά που έταξαν, μην είδαμε άσπρη μέρα;
Τα ψέματα δεν τέλειωσαν κι άρχισαν την φοβέρα.
Μισθούς, συντάξεις κόψανε, διαλύσαν την υγεία
χαράτσια μας φορτώσανε, τα παίρνουν με τη βία!
Τον πλούτο αυτό που χαίρονται από μας είναι κλεμμένος
εμπρός να τους τον πάρουμε, δεν είναι ξεγραμμένος!
Μπορούμε κι από μόνοι, μας για να τον χειριστούμε
δεν θέλουμε αφεντικά, να πάνε, να πνιγούνε!
Συνεχώς μας κοροϊδεύουνε, αν δεν αλλάξουμε κάτι,
σπκωθείτε απ' τον καναπέ, αφήστε.... το κρεβάτι.
Αυτούς του ευρώ μονόδρομου, στείλτε τους στα τσακίδια!
Δεν βαρεθήκατε μαθές, τα ίδια και τα ίδια;
Πιστεύτε στα αληθινά, πως θα σας λυπηθούνε
και τα δικά σας τα παιδιά, ευτυχία πως θα βρούνε;
Φαίνεται ολοκάθαρα, για ποιον αυτοί δουλεύουν,
φτωχολογιά χρεώνουνε, οι πλούσιοι να ξοδεύουν.
Όταν «αυτές» κοπιάσουνε, φίλοι μη καρτεράτε!
Στα αζήτητα πετάτε τους, άλλο μην τους φοβάστε.
Πολεμάτε τους όσο μπορείτε, όπου έχετε ευκαιρία,
μίσος και αγανάκτηση, νοιώστε γι' αυτούς κι απδία!
Αναδείξτε τους ικανούς, που λένε τις αλήθειες,
ξεπεράστε τους δισταγμούς και τις κακές συνήθειες!
Παλέψετε και εσείς μαζί, όσο μπορεί κι αντέχετε.
Δεν ωφελεί σε τίποτα τα μάτια σας να βρέχετε.
Έχετε τρανή υποχρέωση σ' εγγόνια και παιδιά σας,
να μην πληρώνουνε αυτά, τα λάθη τα δικά σας!

Βιασμένος Συνταξιούχος (Βασίλης Σπανός)
ΙΟΥΝΗΣ 2020

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

«VirtuaLand”

Η διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-Αλβανίας χαρακτηρίζεται από μοναδική πολιτιστική κληρονομιά που θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για την ανάπτυξη του τουρισμού. Αυτό έχει αποτυπωθεί σε διάφορα έντυπα ή οπτικοακουστικά υλικά που είναι αποθηκευμένα σε Βιβλιοθήκες σε ολόκληρη την περιοχή. Στόχος του προγράμματος “VirtuaLand: An Immersive Virtual Experience For Cultural and Natural Heritage Sites”, το οποίο χρηματοδοτείται κατά 85% από ευρωπαϊκούς πόρους και 15% από εθνικούς, στο πλαίσιο του Interreg- IPA Cross-border Cooperation Programme “Greece- Albania

2014-2020”, είναι ο εντοπισμός, η προστασία και η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της διασυνοριακής περιοχής μέσω της προβολής περιεχομένου που περιλαμβάνεται σε σπάνια και πολύ σημαντικά περιουσιακά στοιχεία των βιβλιοθηκών και να λειπουργήσει ως ένα ελκυστικό τουριστικό πακέτο που οδηγεί σε ένα κοινό σημείο αναφοράς για όλους τους τουρίστες

που επισκέπτονται την περιοχή προκειμένου να αποκτήσουν μια εμπειριστατωμένη εμπειρία με υλικά και άυλα αγαθά και να κατανοήσουν καλύτερα τις παραδόσεις, την ιστορία και τον πολιτισμό των ντόπιων.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις, το “VirtuaLand” παρέχει μια διαδραστική πλατφόρμα εικονικής πραγματικότητας (VR), όπου τα επιλεγμένα «αντικείμενα» μετατρέπονται σε πολιτιστικά και τουριστικά σενάρια.

Το “VirtuaLand” παρέχει επίσης μια βιβλιοθήκη τρισδιάστατων αντικειμένων και μια ανοιχτή πλατφόρμα VR, όπου οι Bi-

βλιοθήκες, οι επαγγελματίες της τουριστικής βιομηχανίας ή τα άτομα με περιορισμένες δεξιότητες προγραμματισμού θα μπορούν να δημιουργήσουν τις δικές τους ιστορίες VR, αυξάνοντας τη βιωσιμότητα της πλατφόρμας. Συνεπώς, προβλέπονται δραστηριότητες κατάρτισης στη χρήση και επέκταση της πλατφόρμας VirtuaLand, αλλά και στο πολιτιστικό πλαίσιο της περιοχής.

Δύο αίθουσες VR (μία στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας και μία στην Αλβανία), θα δημιουργηθούν για να αναδείξουν το περιεχόμενο που θα δημι-

ουργηθεί σε ομάδες τουριστών. Έτσι, οι Βιβλιοθήκη μας θα μετατραπεί σε πηγή γνώσης και σημείο εκκίνησης για όλους τους τουρίστες που επισκέπτονται τη διασυνοριακή περιοχή. Τέλος, το έργο VirtuaLand θα καταλήξει σε ένα κοινό εμπορικό σήμα μεταξύ της Ελλάδας και της Αλβανίας, της "VirtuaLand" brand που θα περιλαμβάνει πακέτα VR, ενσωματώνοντας διαδραστικό εικονικό περιβάλλον για την προώθηση της κοινής φυσικής, πολιτιστικής και ιστορικής ταυτότητας της περιοχής ενδιαφέροντος.

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας, συμμετείχε ως εκθέτης στην "8th International Tourism & Culture Expo", που διεξήχθη 25-27 Νοεμβρίου 2021 στην Αθήνα και στην "Salon Mondial Du Tourisme 2022", που διεξήχθη 17-20 Μαρτίου 2022 στο Παρίσι, με στόχο τη διαφήμιση του τουριστικού προϊόντος και την προώθηση του σε τουριστικούς πράκτορες και ταξιδιώτες από όλο τον κόσμο.

Το φθινόπωρο θα πραγματοποιηθεί στην Κόνιτσα ημερίδα ενημέρωσης και παρουσίασης του προγράμματος και θα φιλοξενηθούν έλληνες δημοσιογράφοι και επαγγελματίες του τουρισμού, προκειμένου να γνωρίσουν το τελικό τουριστικό προϊόν με την ονομασία «VirtuaLand».

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ

• Στην Κόνιτσα η τηλεοπτική εκπομπή «Περίμετρος» της EPT 3

Στο πλαίσιο της προσπάθειας του Δήμου για περαιτέρω προβολή και ανάδειξη του τόπου μας στα τηλεοπτικά μέσα και μετά από συνεννόηση του Δημάρχου, ο τηλεοπτικός σταθμός EPT3 και συγκεκριμένα η καθημερινή ενημερωτική εκπομπή «Περίμετρος» ταξίδεψε στην Κόνιτσα την Παρασκευή 20/05/2022.

Ο Δήμαρχος στη συνέντευξή του παρουσίασε συνοπτικά την περιοχή, τις μεγάλες δυνατότητες του Δήμου για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη όλες τις εποχές του χρόνου, αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι στην καθημερινότητά τους.

Επιπλέον, οι επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται ενεργά στον τόπο μας, εκπρόσωποι Συλλόγων και πολίτες, παρουσίασαν τις δραστηριότητες τους, καθώς και τα ιδιαίτερα στοιχεία της παράδοσης, του θρησκευτικού τουρισμού και του πολιτισμού μας.

Από το Γραφείο Δημάρχου

• Τουριστική Προβολή Δήμου Κόνιτσας

Σύμφωνα με τον σχεδίασμά τουριστικής προβολής του Δήμου μας και με την συνεργασία της εταιρείας CK Strategies οργανώθηκε ταξίδι γνωριμίας του Δήμου μας για μια μεγάλη ομάδα δημοσιογράφων, travel bloggers, καθώς και για υψη-

λόβαθμα στελέχη αλλά και ιδιοκτήτες μεγάλων ταξιδιωτικών πρακτορείων που διακινούν πλήθος τουριστών. Να σημειωθεί ότι στην αποστολή μετείχε και ο συντοπίτης μας Σεβασμιότατος Πατέρας Σπυρίδων Κατραμάδος επικεφαλής του Συνοδικού Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Ελλάδας.

Η υποδοχή των επισκεπτών μας έγινε από τον Δήμαρχο Νικόλαο Εξάρχου και τον αρμόδιο Αντιδήμαρχο Αριστείδη Λαζαρογιάννη στην γέφυρα του Αώου. Ξεναγήθηκαν στον χώρο και ενημερώθηκαν για τις υπαίθριες δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στον Αώο από τους επιχειρηματίες Αλέξανδρο Νικολόπουλο και Ηρακλή Μωυσίδη. Στη συνέχεια απόλαυσαν τοπικά εδέσματα δίπλα στο ποτάμι, που ετοίμασε ομάδα μαθητών του Δημόσιου IEK Κόνιτσας και Ιωαννίνων υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας τους Βασιλικής Γκανιάτσα. Για την παρασκευή των εδεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά και μόνο τοπικά προϊόντα προσφορά των εταιρειών - τοπικών παραγωγών:

Οικογένεια Παπαγεωργίου, Αυγά Παπαβασλείου, Μαρμελωδία, Κωνσταντίνο Μπάρμπα, Βασίλειο Γκούντα, Αναστασία Νάτση.

Επιπλέον, προσφέρθηκαν καπνιστή πέστροφα από τον Θωμά Κολακέ, Κλωστάρι Κόνιτσας από τον Θωμά Νικολάου, τσίπουρο από την εταιρεία Αφοί Χατζηφραιμίδη και τον Νικόλαο Κίτσιο. Όλα τα

προϊόντα παρουσιάστηκαν στους καλεσμένους μας.

Το πρόγραμμα περιλάμβανε επίσκεψη στη Φάρμα Ιπποφαές του Φίλιππου Μπάρμπα, στην πατρική οικία του Αγίου Παΐσιου, στο εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας και στον Ιερό Ναό του Αγίου Κοσμά.

Την ίδια μέρα το απόγευμα οι επιχειρηματίες του τουρισμού του Δήμου μας είχαν την ευκαιρία να συναντηθούν με τους τουριστικούς πράκτορες στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δήμου, να παρουσιάσουν τις επιχειρήσεις τους και να εξετάσουν ενδεχόμενη συνεργασία τους.

Η βραδιά έκλεισε με δείπνο που πρόσφερε το εστιατόριο Konitsa Farm του Βασίλη Λάμπρου, ενώ στους παρευρισκόμενους ο Δήμος δώρισε μεταξύ των άλλων και προϊόντα των τοπικών εταιρειών «Ήπειρος Γη» και «Μελιξήριο», πρόσφορά των επιχειρηματιών.

Τη δεύτερη ημέρα 21/05/2022, η αποστολή επισκέφθηκε την Μεσογέφυρα, την Ιερά Μονή Μολυβδοσκεπάστου, το χωριό Μολυβδοσκέπαστο, όπου ο πατέρας Σπυρίδων Κατραμάδος ξενάγησε τους επισκέπτες, ενώ στα γραφεία του Πολιτιστικού Συλλόγου τους περίμεναν τοπικά εδέσματα. Έγινε μια ολιγόλεπτη στάση στο πανηγύρι στο εξωκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στο χωριό Μάζι, ένα από τα πρώτα πανηγύρια της θερινής περιόδου και μετά η αποστολή επισκέφθηκε τα πέτρινα χωριά Μόλιστα και Γαναδιό, όπου η κυρία Βάσω είχε ετοιμάσει μπουφέ με τοπικά εδέσματα και έκανε επίδειξη παρασκευής μπατσαρόπιτας με

τσουκνίδες, κάτι που ενθουσίασε τους παρευρισκόμενους.

Στη συνέχεια, έγινε στάση στην δεντροεκκλησία του Αγίου Παΐσιου και στα Λουτρά Αμαράντου, όπου οι τουριστικοί πράκτορες επισκέφθηκαν και τις τοπικές επιχειρήσεις.

Η ημέρα τελείωσε με δείπνο στο καφέ - εστιατόριο της Αλεξίας στην Κλειδωνιά, προσφορά της επιχείρησης και των επιχειρηματιών Χρόνη Σίββα και Γιώργου Δελλή, οι οποίοι πρόσφεραν τις πέστροφες που αποτελούσαν ένα μέρος του πλούσιου μενού που σερβίριστηκε.

Το αποχαιρετιστήριο δείπνο έντυσε με τις μουσικές του η παραδοσιακή ορχήστρα των Χαλκιάδων ενθουσιάζοντας τους επισκέπτες, οι οποίοι γλέντησαν μαζί με τους παρευρισκόμενους.

Την τρίτη ημέρα το πρωί το γκρουπ επισκέφθηκε την Γέφυρα του Βοιδομάτη, όπου έγινε ενημέρωση για το Γεωπάρκο Βίκου-Αώου από την υπάλληλο του Κέντρου ενημέρωσης Καίτη Κολώκα και κατόπιν αναχώρησε.

Τον συντονισμό της αποστολής είχε ο Αντιδήμαρχος Αριστείδης Λαζογιάννης και η εταιρεία CK Strategies, ενώ ο Δήμαρχος Νικόλαος Εξάρχου συμμετείχε καθ' όλη τη διάρκειά της.

Ο Δήμος ευχαριστεί το Ξενοδοχεία Konitsa Mountain Hotel, Lotos Farm, Villa Rustica, Γεφύρι, Ροδοβόλη, Πανόραμα, Χάμκω, Έπαυλη Αντώνης, και Grand Hotel Δέντρο για τις διανυκτερεύσεις που πρόσφεραν, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι σχεδόν οι επιχειρηματίες πρόσφεραν διανυκτερεύσεις που υπερκάλυψαν

τη ζήτηση της εταιρείας για φιλοξενία. Θερμές ευχαριστίες στον επιχειρηματία Χρήστο Μουρεχίδη για την παραχώρηση ενός οχήματος mini - bus και για τις υπηρεσίες οδηγού που πρόσφερε, καθώς και όλους τους ντόπιους επιχειρηματίες που πρόθυμα προσέφεραν προϊόντα και υπηρεσίες με σκοπό την προβολή και ανάδειξη του τόπου μας.

- **4o Grammos Mountain Run**

12 Ιουνίου 2022

Για 4η συνεχή χρονιά ο Μορφωτικός Σύλλογος Πληκατίου «Ο Γράμμος» και υπό την αιγίδα του Δήμου, διοργάνωσε στη μοναδικής ομορφιάς περιοχή των Μαστοροχωρίων του Δήμου Κόνιτσας και συγκεκριμένα στο χωριό ΠΛΗΚΑΤΙ αγώνα ορεινού τρεξίματος 21km-10km και

Vertical 5km με την επωνυμία «4ος Grammos Mountain Run» την Κυριακή 12 Ιουνίου 2022.

Αφετηρία και τερματισμός του αγώνα ήταν η πλατεία του χωριού στο Πληκάτι.

Η εκκίνηση έγινε στις 10 το πρωί για τα 21km, στις 10:30 για τα 10km και στις 11:00 για τα 5km Vertical. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο αγώνας των 21km είναι καταχωρημένος στην International Trail Running Association και προσελκύει το ενδιαφέρον πολλών καταξιωμένων αθλητών που συμμετάσκουν και φέτος.

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε μετά την επιστροφή των αθλητών παρακολούθησαν ο Δήμαρχος με αντιδημάρχους και πολύς κόσμος. Ήταν μια ευκαιρία να ξεφύγει και το χωριό από την καθημερινότητα.

- Η «Κυριακή στο χωριό» με την EPT1 έφτασε και στην Καστάνιαν στις 12 Ιουνίου θα περιμένουμε να δούμε την εκδήλωση προσεχώς από την τηλεόραση.

- Τον Δήμαρχο Κόνιτσας Νικόλαο Εξάρχου επισκέφθηκαν 30/06/2022 μαθητές και εκπαιδευτικοί από σχολεία της Massafra της Ιταλίας, συνοδευόμενα από την εκπαιδευτικό του ΕΠΑΛ Κόνιτσας Βασιλική Γούσια, στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος που υλοποιεί το ΕΠΑΛ Κόνιτσας Erasmus+ Mobility in GREECE 28th of June - 4th of July 2022 - "Foreign mobility as a tool for strengthening students' key competences". Στη συνάντηση παρευρέθηκαν και οι Αντιδήμαρχοι Δημήτριος Χήρας, Νικόλαος Τσιαλιαμάνης και Αριστείδης Λαζογιάννης, καθώς ως εκπρόσωπος του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του ΕΠΑΛ η κυρία Χριστίνα Γιαννούση.

Ο Δήμαρχος καλωσόρισε τους μικρούς και μεγάλους επισκέπτες τονίζοντας την χαρά του για την επίσκεψη, σημειώνοντας πως τέτοιες δράσεις στοχεύουν στην απόκτηση επιπλέον γνώσεων και θετικών εμπειριών. Σε εκπαιδευτικούς και μαθητές προσφέρθηκαν αναμνηστικά δώρα και χάρτες της περιοχής μας και αφού ευχα-

ρίστησαν για τη φιλοξενία συνέχισαν την περιήγηση στην περιοχή.

- Τον Γενικό Περιφερειακό Αστυνομικό Διευθυντή / Ηπείρου Υποστράτηγο Κωνσταντίνο Δούβαλη, συνοδευόμενο από τον Διευθυντή Αστυνομικής Διεύθυνσης Αστυνομικό Διευθυντή Ιωαννίνων Βασίλειο Μουσελίμη και τον Αστυνομικό Υποδιευθυντή Ιωαννίνων Δημήτριο Διαμαντή υποδέχτηκε στο γραφείο του ο Δήμαρχος Κόνιτσας Νικόλαος Εξάρχου, παρόντων και των Αντιδημάρχων Νικόλαου Τσιαλιαμάνη και Δημήτριου Χήρα. Στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε, συζητήθηκαν θέματα που αφορούν στην ασφάλεια της περιοχής και θέματα κοινού ενδιαφέροντος, ενώ επισημάνθηκε το υψηλό επίπεδο συνεργασίας Δήμου και Αστυνομίας.

Ο Δήμαρχος ευχαριστεί θερμά τον Γενικό Περιφερειακό Αστυνομικό Διευθυντή Ηπείρου για την επίσκεψη και το ενδιαφέρον του για τον τόπο μας.

Φίλε του περιοδικού θυμήσου, έστειλες τη συνδρομή σου;

Όλα τα βιβλία της “Κονιτσιώτικης Βιβλιογραφίας” είναι ελεύθερα διαθέσιμα στο διαδίκτυο μέσω του ψηφιακού αποθετηρίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Κόνιτσας “Balkaneana”, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.exploral.eu/explore

Ο Κλήρος στην Αντίσταση

Αναδημοσίευση από το βιβλίο, με τον παραπάνω

τίτλο του Δημήτρη Κάιλα

(Εκδόσεις «Σύγχρονη εποχή» - 1981)

‘Η μεγαλειώδης συμμετοχή του έλληνικού λαού στόν έθνικο απελευθερωτικό άγώνα, έναντιον της τριπλῆς φασιστικῆς κατάκτησης δέν μποροῦσε νά μή βρεῖ τήν άντανάκλασή της και μέσα στήν έλληνική δρθόδοξη έκκλησία, ίδιως στούς κατώτερους κληρικούς, στούς δποίους είχαν μείνει όλοζώντανες οἱ ἡρωικές παραδόσεις τῶν κληρικῶν τοῦ Μεγάλου Εἰκοσιένα, πού ἔδοσαν ἀδίστακτα τή ζωή τους στόν άγώνα γιά τήν έλευθερία τῆς πατρίδας τους ἀπό τό ζυγό τοῦ τούρκου δυνάστη. Οἱ μορφές τοῦ Γρηγόρη Δικαίου (Παπαφλέσσα), τοῦ Θανάση Διάκου, τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Σαλώνων Ἡσαΐα, τοῦ καλόγερου Σαμουήλ και ἄλλων κληρικῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἀπελευθερωτικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821 ζωντάνεψαν ξαφνικά μέσα στό σκλαβωμένο τόπο και μαζί μέ τούς ἡρωες τῆς έθνεγερσίας: τόν Κολοκοτρώνη, τόν Ἀνδρούτσο, τόν Καραϊσκάκη και τούς ἄλλους πολέμαρχους ἔδειχναν τό δρόμο γιά τό νέο ’21 πού είχε ἀρχίσει. Λίγοι στήν ἀρχή — δπως γενικά λίγοι ἦταν και οἱ πρωτοπόροι τοῦ άγώνα γιά τή Λευτεριά — πλήθαιναν μέρα μέ τή μέρα, γιά νά μποῦν οἱ περισσότεροι στήν δρμητική κοίτη τοῦ λαϊκοῦ χείμαρρου πού θά σταματοῦσε μόνο δταν γκρεμοτσακιζόταν τό θηρίο τοῦ φασισμοῦ, πού ἔσερνε μαζί του τήν πείνα και τήν καταστροφή, τά βασανιστήρια και τό θάνατο, και θά τραβιόταν νά ξεψυχήσει στή φωλιά του, ἀπ’ δπου είχε ξεκινήσει γιά νά σκορπίσει τόν δλεθρο στή γῆ.

**ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΠΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗΚΑΝ ΑΠΟ
ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΚΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ**

Θεοδοσάκης Φώτιος	Ήρακλειο Κρήτης	4 Ιούνη	1941
Κουκουράκης Έμμανουήλ	ποταμός Κερίτης Κρήτης	1 Αύγουστου	1941
Παπαδόπουλος Ανθίμος	Σιταγραί	29 Σεπτέμβρη	1941
Άλεξιάδης Γεώργιος		30 "	1941
Καρυπίδης Αναστάσιος	Πλατανόφυλλο Παγγαίου	4 Οκτώβρη	1941
Γρίππας Στυλιανός	Νικηφόρο Παγγαίου	6 "	1941
Κορυοίδης Ιάκωβος	Άγάπη		Οκτώβρης 1941
Καραγιαννίδης Σάββας	Ψηλή Ράχη	11 Νοέμβρη	1941
παπάς χωριού Μιναρέ Τσιφλίκ			Νοέμβρης 1941
Διονυσιάδης Γαβριήλ (Άντ.			
Γεωργιλάκης)	Θεσσαλονίκη	28 Δεκέμβρη	1941
Ίωάννου Βασίλειος	Κάμπος Καλπακίου	15 Ιούνη	1942
Σηφάκης Γεώργιος	Άγια Βαρβάρα Ήρακλείου	14 Ιούλη	1942
Παναγιωτόπουλος Δήμος	Μόδι Λοκρίδας		Ιούλης 1942
Γαβανιώτης Γεώργιος	Άλεξανδρούπολη		» 1942
Παπαγιάννης Άνδρέας	Παλαιορόφορο Φιλιατῶν	18 Αύγουστου	1942
Παπαθεοδώρου Σπύρος	Λεπτοκαρυά Φιλιατῶν	24 "	1942
Παπαβασιλείου Αναστάσιος	Γρίμποβι Ήπείρου	14 Νοέμβρη	1942
Βαστάκης Λημήτριος	Μεγάλο Χωριό Εύρυτανίας	24 Δεκέμβρη	1942
Παπανικολάου Εύστρατιος	Σαμοθράκη		1942
Εύαγγελου Δημήτριος	Δομένικο	16 Φλεβάρη	1943
Καρούσος Αγαθόνικος	Άμφισσα		Φλεβάρης 1943
Σπανός Α.	Τσαρίτσανη Θεσσαλίας	12 Μάρτη	1943
Μπαζακογιάννης	Τσαρίτσανη Θεσσαλίας	12 Μάρτη	1943
Παπαχρήστου Χρήστος	Λαχανόκηποι	21 "	1943
Σαριγένης Χρήστος		24 "	1943
Παπαχρήστου Θανάσης	Μικρόκαστρο Βοΐου	26 "	1943
παπάς χωριού Δενδράκια		29 "	1943

Τσιτσιρίκος Κώστας	Λιτόχωρο	30 'Απρίλη	1943
Λιούλιας Ίωακείμ	Κοζάνη	6 'Ιούνη	1943
Παπαχρήστου Χρήστος	Μουζάκι	8 »	1943
Παπαγρηγορίου Δημήτριος	Μεσενικόλα	14 »	1943
Ένας διάκος του Μ. Σπηλαίου Καλάβρυτα		'Ιούνης	1943
Κιτσώνας Γεώργιος (Παπαγάκης)	Κεφαλόβρυσο Ήπειρου	10 'Ιούλη	1943
Παπαδόπουλος Μηνᾶς	Ξπεσε σέ μάχη κατά τῶν κατακτητῶν	'Ιούλης	1943
Εύθυμιου Ίωάννης	Λάλιζα	»	1943
Παπαγεωργίου Θύμιος	Μπαούσιο Ήπειρου	23 'Ιούλη	1943
Σούλης Γεώργιος	Βίτσιστα Μακεδονίας	23 'Ιούλη	1943
Παπαδημήτρης	Πλατανιά (Μικρολιβαδο)	2 Αύγουστου	1943
Ήλιαδης Ίωάννης	Σκαλοχώρι	3 »	1943
Γιωτόπουλος Δημήτριος	Σκοπιά	9 »	1943
Σταμπολῆς Δημήτριος	Μουζακαίκα Ήπειρου	12 »	1943
Τζήκας Χρήστος	Δραγουμῆ (Ζερβοχώρι)	12 »	1943
Χριστοδούλου Θανάσης	'Ιωάννινα	Aύγουστος	1943
ΠαπαΦώτης	Κομμένο Άρτας	16 Αύγουστου	1943
Σταμάτης Λάμπρος	» »	16 »	1943
Ζώης Δημήτρης	Μονή Μακριώτισσας-	29 Αύγουστου	1943
Άγαθάγγελος	Πλατύστομο Φθιώτιδας	'Ιούλης	1943
Δημητρέσσας	Παναγιά Ρόμβου Ήπειρου	Αύγουστος	1943
Παπα'Ιάκωβος	Λιβαδιώτικο βουνό Κρήτης	5 Σεπτέμβρη	1943
Βαρδιάμπασης	Έλασσόνα Θεσσαλίας	27 »	1943
Σάρρος Νεόφυτος	Βελεστίνο Θεσσαλίας	9 »	1943
Παπαδόπουλος Χαράλαμπος	Έλευθεροχώρι Παραμυθιᾶς	29 »	1943
Τσαμάτος Εύάγγελος	Σελλάδα Ήπειρου	29 »	1943
Τσιοπρᾶς Βασίλειος	Συκιές Άρτας	6 'Οκτώβρη	1943
Χαλκιᾶς Άπόστολος	'Ανατολική Ήπειρου	'Οκτώβρης	1943
Κόντου Γεώργιος	Ψυχρό Λασηθίου Κρήτης	23 'Οκτώβρη	1943
Τσαγκαράκης Δωρόθεος	Μηλιά Μετσόβου	'Οκτώβρης	1943
Γλιάχοντρας Άναστασιος		'Οκτώβρης	1943
παπάς Παλαιορόφορου			
'Ηπείρου			
Ραφτογιάννης Νικόδημος	Μεγάλο Χωριό Εύρυτανίας	12 'Οκτώβρη	1943
'Αναστασόπουλος Θεόκλητος	Μέγα Σπήλαιο Καλαβρύτων	8 Δεκέμβρη	1943
'Ανώνυμος Γρηγόριος	» » »	8 »	1943
Βουρλῆς Γενάδιος	» » »	8 »	1943
Θεοφυλακτόπουλος Άνανιας	» » »	8 »	1943
'Ιωάννου Ιγνάτιος	» » »	8 »	1943
Καβουρτζῆς Γεράσιμος	» » »	8 »	1943
Κόσσυφας Γαβριήλ	» » »	8 »	1943
Μπάτσος Νικόλαος	» » »	8 »	1943
Οίκονόμου Γρηγόριος	» » »	8 »	1943
'Ατσαρός Ήλιας	» » »	8 »	1943
'Ασημακόπουλος Καλλιόπιος	» » »	8 »	1943
'Αντωνόπουλος Κωνσταντίνος	Καλάβρυτα	13 Δεκέμβρη	1943

Kónitza

Δημόπουλος Παναγιώτης
Λουκόπουλος Παρθένιος
Παπαδημητρίου Δωρόθεος

Νασιόπουλος Βασίλειος
Παπαρηγόπουλος Άμβρόσιος
Χρυσανθακόπουλος Εύτύχιος
Άρφάνης Νεόφυτος
Κανελόπουλος Χρήστος
Χριστοδούλου Αθανάσιος
Καλούτσης Γεράσιμος
Οίκονόμου Νώε
Παπαγεωργίου Θεόδωρος
παπάς Σκύδρας
παπάς χωριοῦ Νισίστα
Κουτσούμπας Δημήτριος
Κατσαντώνης Θανάσης
Καβάζης Δημήτριος
Γεωργακόπουλος Μιχάλης
Ζήσης Σωτήρης
Παπαδόπουλος Κωνσταντίνος
Τόσκας Αθανάσιος
Γκιάτας Νικόλαος
Παπακώστας
ΠαπαΠαντελῆς
Κελεπούρης Άναστασιος
Τομαρᾶς Δημήτριος
Παπαδόπουλος Χρήστος
Παπαδόπουλος Κυριάκος
Σιάνος Χρήστος

Άγια Λαύρα	Καλαβρύτων	14 Δεκέμβρη	1943
»	»	14	»
»	»	14	»
»	»	14	»
Ρωγοί Καλαβρύτων		14	»
Ξηρόλοφο		6	»
Μελάτες Ήπειρου		6 Γενάρη	1944
Λαγκαδιά Μακεδονίας		18 »	1944
Αίγιο		17 Φλεβάρη	1944
		15 Μάρτη	1944
		18 »	1944
Βαλεσσιώτες Δομοκού		18 Απρίλη	1944
Κάτω Γραμματικό Έορδαίας		1 Απρίλη	1944
Κροκύλη Κομοτινῆς		26 Απρίλη	1944
Μερόπη Μεσσηνίας		1 Μάη	1944
Δίστομο Βοιωτίας		10 Ιούνη	1944
Λούβρη Βοζου		Ιούλης	1944
Κυδωνιές Γρεβενῶν		»	1944
Κηπουριό Γρεβενῶν		»	1944
Έδεσσα		Αύγουστος	1944
Φυλή Παγγαίου		20 Αύγουστου	1944
		27 »	1944
Χορτιάτη Χαλκιδικῆς		10 Σεπτέμβρη	1944
Θεοδώροβο		10 Σεπτέμβρη	1944
Πρώτη		29 »	1944
		30 Οκτώβρη	1944

Ενδιαφέροντα

Το κλείσιμο των τραπεζικών καταστημάτων

Του Σωκράτη Μ. Οικονόμου
Τέως σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής

Διαβάζοντας τον πρωϊνό λόγο (το Σάββατο-Κυριακή 18019 Ιουνίου) στάθηκα σε ένα πολύ σοβαρό θέμα (σελίς 11) με θέμα «Το κλείσιμο των υποκατα-

στημάτων τραπεζών». Το θέμα είναι πολύ σοβαρό. Υπάρχουν λοιπόν πολλές ανακοινώσεις της Ο.Τ.Ο.Ε. (Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων

Ελλάδος), που απαντά με πολύ ξεκάθαρο τεκμηριωμένο και σαφή λόγο, ότι είναι λάθος των τραπεζών. Όχι προτεραιότητες.

Έτσι διαβάζουμε, σε περιοχές μας, ακριτικές, στο Μέτσοβο, στο Δελβινάκι, στην Κόνιτσα, στις Φιλιάτες, στο Λούρο, πίσω της αφήνουν τα Α.Τ.Μ.. Το πρόβλημα είναι πολύ σοβαρό. Πως μπορεί ένας πολίτης από το Πληκάτι π.χ. να χειρίστεί το Α.Τ.Μ. με την κάρτα, να κάνει τις συναλλαγές του στην Κόνιτσα, να ψωνίσει και να γυρίσει στο χωριό του;

Βλέπουμε λοιπόν εδώ να ερειπώνεται η επαρχία πρέπει να έρθει στα Γιάννενα. Καταλαβαίνετε λοιπόν τα έξοδα αλλά και τον κόπο. Ως δικαιολογία οι τράπεζες λένε ότι δεν είχαμε κίνηση, ότι απασχολούσαμε πολύ προσωπικό και πάει λέγοντας. Πρόταση λοιπόν το κλείσιμο. Δεν το καταφέρουμε όμως με την ψηφοποίηση και με τις νέες τεχνολογίες και η δουλειά που λέμε πάει λέγοντας που το μηχάνημα-μηχάνημα είναι- μπορεί να σου κρατήσει μέσα την κάρτα, όπως το έκανε ο γράφων και τότε περίμενε πότε να έρθει ο υπάλληλος από τα Γιάννενα να ανοίξει το μηχάνημα κ.λπ.

Συρρίκνωση λοιπόν του δικτύου των τραπεζών και όχι εξυπρέτηση του ακριτικού πληθυσμού μας.

Ακόμη, οι σημερινοί συνταξιούχοι, όταν ήταν νέοι κατέθεταν στην Τράπεζα, λίγα χρήματα για τα γεράματά της. Η τράπεζα βέβαια τους έδινε ένα χαρτί που το λέγανε *ad hor* (βιβλιάριο) καταθέσεων. Πήγαιναν λοιπόν στο τέλος του χρόνου έδειχναν το χαρτί (βιβλιάριο) και

ενημερώνονταν πόσα χρήματα είχαν κατατεθειμένα στην Τράπεζα. Έλα τώρα με τα μηχανήματα να βρεις άκρη. Έτσι γινόταν παλιότερα ενημέρωση σωστή. Αυτά βέβαια είναι η μια πλευρά. Δυστυχώς όμως υπάρχει και η άλλη πλευρά όπως σε κάθε ζήτημα.

Είναι, οι πιέσεις των εργαζομένων στις ακριτικές αυτές τράπεζες – ευτυχώς ολίγων – που ζητούν επομένως μετάθεση σε κέντρο – εδώ δηλαδή στα Γιάννενα.

Πού να πηγαίνεις τώρα στην Κόνιτσα, να περνάς την χιονισμένη Βίγλα ή να φτάσεις στις Φιλιάτες καλύτερα λοιπόν στο κέντρο.

Πιέσεις για μετάθεση.

Όλοι μας, Ο.Τ.Α., Σύλλογοι, ενεργοί πολίτες, Μ.Μ.Μ, τηλεόραση κ.λπ., πρέπει να δραστηριοποιηθούμε και οι Διοικήσεις των τραπεζών και η Πολιτεία αυτό να το μελετήσει ξανά και ν' αναβάλλει αυτήν την απόφαση, για το καλό όλων μας και την καλύτερη εξυπρέτηση όλων μας.

Θέλω να πιστεύω ότι η πολιτεία δε θα το ξανασκεφτεί αυτό το θέμα και μπορεί να το ανακαλέσει. Έχει πάντοτε τη δύναμη. Τέλος, ακόμη πρέπει δυναμικά να συνεισφέρουμε, χωρίς παρωχημένες ιδεοληψίες, σ' ένα “modus vivendi” (τρόπος του ζην, συμβιβασμός), καθώς λέμε για το καλό των ακριτικών μας περιοχών – κι όχι να συμφωνήσουμε σ' αυτή την κίνηση, της συρρίκνωσης του τόπου μας.

ΙΔΩΜΕΝ

Γιάννενα
20-6-2022

”Εθιμα καὶ τραγούδια τοῦ Γάμου τῆς Σαμαρίνας

(Συλλογὴ Γρηγ. Βέλκου, δασκάλου, από το αρχείο του Γερασ. Γεράση)

Άμέσως τότε ἔβγαιναν στήν πόρτα οἱ γονεῖς τοῦ γαμπροῦ κι ἔβαζαν πάνω στό κεφάλι τῆς νύφης μιά κουλούρα, πού τήν ἄρπαζαν οἱ συγγενεῖς, τήν κομμάτιαζαν καὶ τήν μοιράζονταν μεταξύ τους. Ἡ πεθερά κερνοῦσε τή νύφη της γλυκό, γιά νά εἶναι γλυκιά καὶ γλυκομίλητη, καὶ τῆς ἔδινε μιά «τλούπα» μαλλί ἄσπρο καὶ πλυμένο, δεῖγμα προκοπῆς καὶ νοικοκυριοῦ. Στή συνέχεια ἡ νύφη ἄλειφε, μέ τό βουτηγμένο στό βούτυρο δάχτυλό της, τό πάνω μέρος τῆς πόρτας σέ σχῆμα σταυροῦ, καὶ φιλοῦσε τό χέρι τῶν πεθερικῶν της, πού τήν κερνοῦσαν χρυσό νόμισμα. Μετά τό νέο ζευγάρι ἔμπαινε «μέ τό δεξί πόδι» καὶ πατοῦσε στό σίδερο καὶ στήν ἄσπρη φλοκάτη, πού εἶχε βάλει νωρίτερα ἡ πεθερά. Τήν ἴδια στιγμή ὅλοι οἱ συγγενεῖς τραγουδοῦσαν:

83 Σέβα, σέβα πιρδικούλα μέσα στοῦ γαμπροῦ τό σπίτι
κι οῦδ' αὐτοῦ φωλιά νά στήσης, οῦδ' αὐτοῦ νά ξεφωλιάσης
δώδεκα παιδιά νά κάνης.

Μέσα στό σπίτι μαζί μέ τό ζευγάρι ἔμπαιναν λίγοι μόνο συγγενεῖς τῆς νύφης κι ἔδιναν τίς εὐχές τους. Οἱ ἄλλοι χόρευαν στήν αὐλή.

Σέ λίγο ἄρχιζε ό περιφημος «έφταδιπλος» χορός, πού γινόταν ἡ στήν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ, ἃν ἦταν μεγάλη καὶ εύρυχωρη, ἡ σ' ἐνα ἀνοιχτό χῶρο τοῦ χωριοῦ.

Ο χορός αὐτός, πού ἀποτελοῦσε τή μεγαλύτερη κι ἐπισημότερη ἐκδήλωση τῆς γαμήλιας χαρᾶς, ἀποτελοῦνταν ἀπό 7 κύκλους (δίπλες), ἀπ' ὅπου πῆρε καὶ τό ὄνομά του. Εἶχε δέ τήν ἑξῆς διάταξη: Οἱ 3 πρῶτοι κύκλοι ἦταν ἀντρῶν, οἱ 3 ἄλλοι γυναικῶν κι ό τελευταῖος ἦταν γιά τούς πολύ μακρυνούς συγγενεῖς ἡ γι' αὐτούς πού βρέθηκαν «άκαλεστοι» στό γάμο.

Τόν πρῶτο τῶν ἀντρῶν τόν ἀποτελοῦσαν οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ καλεσμένοι τοῦ νουνοῦ, τόν δεύτερο οἱ τοῦ γαμπροῦ καὶ τόν τρίτο οἱ τῆς νύφης. Ἀπ' τούς κύκλους τῶν γυναικῶν, πρῶτος ἦταν τῆς νουνᾶς, δεύτερος τῶν συγγενῶν τοῦ γαμπροῦ καὶ τρίτος τῶν συγγενῶν τῆς νύφης. Τόν γαμπρό τόν ἔπαιρνε στόν κύκλο του ό νουνός καὶ τή νύφη ἡ νουνά.

Άκομα πρέπει νά σημειωθῇ καὶ τό ἑξῆς χαρακτηριστικό: οἱ πρῶτοι ὅλων τῶν κύκλων τοῦ χοροῦ δεν βρίσκονταν στήν ἴδια εὐθεῖα, ἀλλά σχημάτιζαν «σκαλοπάτια», γιά νά φαίνωνται ποιοι χορεύουν πρῶτοι.

Οἱ όργανοπαῖτες, στό χορό αὐτό, ἔκαναν «χρυσές δουλιές» γιατί οἱ βλάχοι παράβγαιναν στό ποιός θά «δωρίσῃ» τά περισσότερα χρήματα, σάν θά χο-

ρέψη πρῶτος.

Μόλις χόρευε ό νουνός, ή νουνά καί οι γονεῖς τῶν νιόπαντρων, ἄρχιζε ό χορός τῆς νύφης, ἀργός καί γραφικός, γεμάτος σοβαρότητα καί χάρη. Άπο παντοῦ, τότε, ἄρχιζε νά πέφτη «βροχή» τό φιλοδώρημα κι οι όργανοπαῖτες κυριολεκτικά δέν προλάβαιναν νά μαζεύουν χρήματα.

Ο χορός συνεχιζόταν μέχρι τό σούρουπο κι ἀκόμα πέρα, μέχρι πότε νά χορέψουν ὅλοι ὅσοι ἦταν πιασμένοι στό χορό, μέσα σέ ἀτμόσφαιρα χαρᾶς, κεφιοῦ καί μεγάλης εὐθυμίας, πού τήν προκαλοῦσε ή ἄφθονη κατανάλωση ἐκλεκτοῦ κρασιοῦ, ἐκλεκτῶν μεζέδων καί ροδοψημένων ἀρνιῶν.

Λίγο πρίν διαλυθῆ ό χορός, ξεκινοῦσαν νά φύγουν οι συγγενεῖς τῆς νύφης. Οι συμπέθεροι ἀποχαιρετιοῦνταν μέ τό παρακάτω τραγούδι:

84

-Ν' ἐμεῖς πάντα θά φύγουμι, μώρ' συμπιθιροί.

-Ν' ἐσεῖς πάντα θά φύγιτι, ὥρα σας καλή.

--Σαν πᾶτε ἀπ' τή μαννούλα μου χαιρετίσματα,

σάν πᾶτε ἀπ' τά ἀδερφάκια μου, προσκυνήματα.

Κι ἐδῶ πονῶ κι ἐκεῖ πονῶ καί δέν μ' ἀφήνει ό καημός.

Τό πῶς νά πῶ ἔχετε γειά, ἔχετε γειά μαννούλα μου

ἀδέρφια κι ἀξαδέρφια μου;

Βαστοῦν τά χιόνια στά βουνά, βάστα κι ἐσύ δόλια καρδιά.

Ἐπειτα ἔφευγε ό νουνός μέ τήν παρέα του, γιά νά ξεκουραστῇ λίγο καί νά ἑτοιμαστῇ γιά τό βραδυνό τραπέζι καί γλέντι, στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Ἡ ἀναχώρηση τοῦ νουνοῦ σήμαινε καί τή λήξη τοῦ χοροῦ. Τήν ὥρα πού ξεκινοῦσε νά φύγη, τραγουδοῦσαν ὅλοι μαζί οι συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ:

85

Κάτσι νούνι 'κόμ' ἀπόψε. "Έχω πέντε ἀρνιά ψημένα

κι ἄλλα πέντε σουβλισμένα.

Τί ὅμορφον νουνόν ἀπόχουν, περπετεῖ καί καμαρώνει,

καμαρώνει τούς κουμπάρους.

Τόν νουνό τόν συνόδευε μέχρι τό σπίτι ό γαμπρός μέ τούς μπρατίμους καί τά ὅργανα.

Μετά τή διάλυση τοῦ χοροῦ, οι συγγενεῖς γύριζαν στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ἐνῶ τή νύφη τή συνόδευε μιά στενή συγγενής της, γιά νά τῆς κρατᾶ συντροφιά. Στό σπίτι ὅλοι ξεκουράζονταν ἀπό τόν πολύωρο χορό, τραγουδώντας διάφορα τραγούδια, ἀνάμεσα στά όποια καί τά παρακάτω:

86

Σαρανταπέντε Κυριακές κι ἔξηνταδυό Δευτέρες

δέν εἶδα τήν ἀγάπη μου, τήν ἀγαπητικιά μου.

(Συνεχεία στο επόμενο τεύχος)

Το πάθημα της Φούλας

Γυρίζοντας την ταινία της μνήμης μου στα περασμένα, θυμήθηκα μια μικρή ιστορία και σκέφτηκα να τη δημοσιεύσω, ξεφεύγοντας λίγο από τα σοβαρά θέματα, για ποικιλία...

Ο πατέρας μου ήταν καλός κυνηγός και σπάνια θα γύριζε από το κυνήγι με άδειο σακίδιο, αντίθετα μ' αυτό που λέγεται: «του κυνηγού και του ψαρά το πιάτο, δέκα φορές είν' άδειο και μια φορά γεμάτο».

Για να 'ναι καλός κυνηγός κανείς, πρέπει να 'χει και καλό κυνηγόσκυλο, έτσι ο πατέρας μου αγόρασε από το κοντινό χωριό ένα κουτάβι από καλή «ράτσα» και το βάφτισε Φούλα. Με την κατάλληλη εκπαίδευση και τα γονίδια από τη μάνα της, εξελίχθηκε σε εξαιρετικό κυνηγόσκυλο και σε κάθε εξόρμηση ήταν σίγουρο ότι θά 'φερνε τον ταλαιπωρο λαγό δυο και τρεις φορές γύρω από τα «καρτέρια».

Το «γιατάκι» της Φούλας ήταν δίπλα στο στάβλο που βάζαμε τα λίγα γίδια μας, όπου υπήρχαν και δυο εσοχές στον τοίχο για να γεννούν οι κότες.

Κάθε μέρα η μάνα μου, πριν φέρει το γεύμα της Φούλας, την άφηνε για λίγο ελεύθερη και μετά την περιόριζε στο λημέρι της.

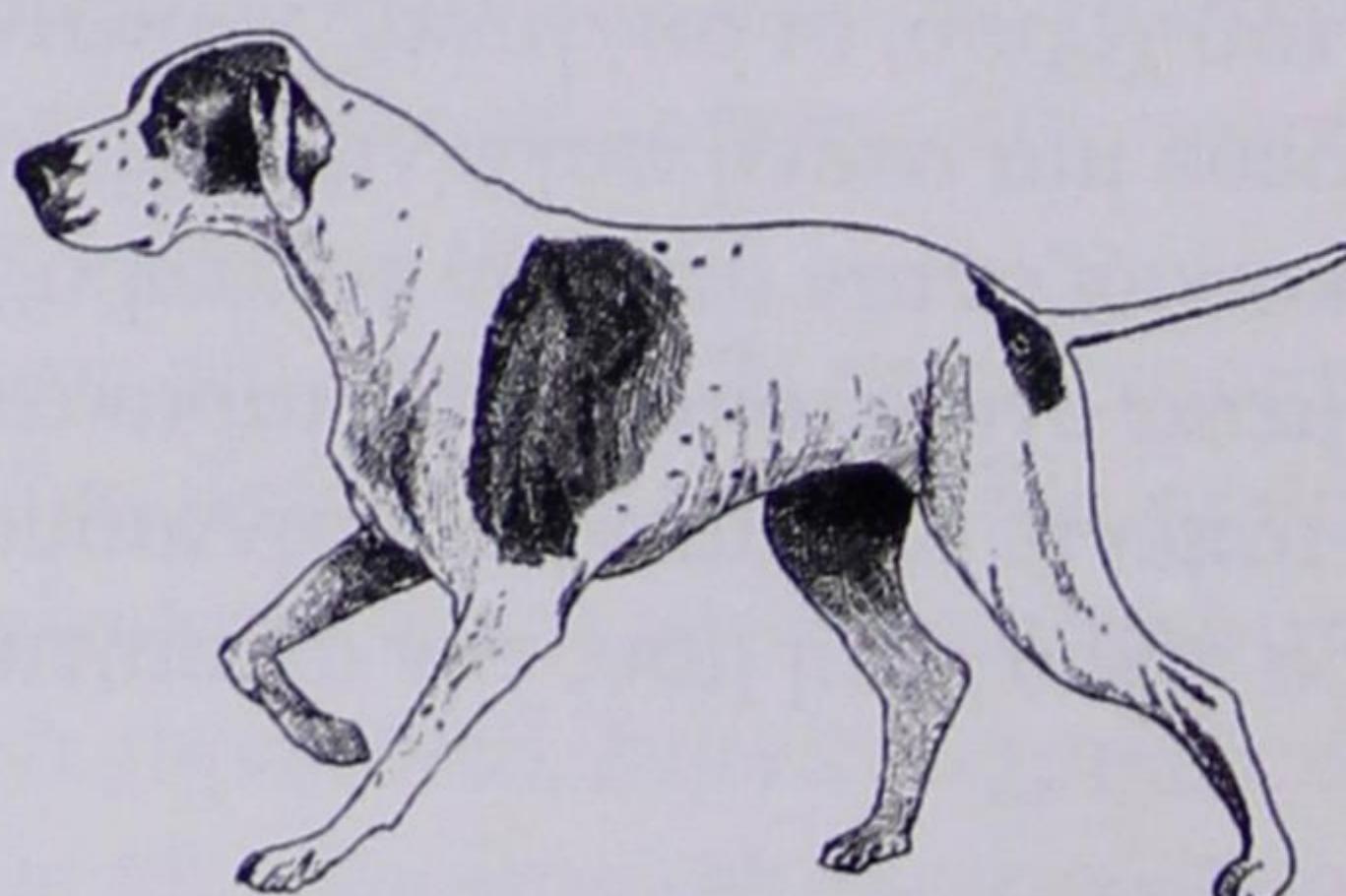
Μια μέρα παρατήρησε ότι από τη φωλιά που είχαν γεννήσει οι κότες έλειπαν τα αβγά και στο χώμα υπήρχαν μερικά τσόφλια. Έκανε τη σκέψη αρχικά ότι θα τα 'φαγε κάποιο κουνάβι, αλλά το ξανασκέφτηκε πως τα κουνάβια δεν κυκλοφορούν τη μέρα και υποψιάστηκε τη Φούλα. Την άλλη μέρα μόλις άκουσε τα κακαρίσματα από τις κότες –σημάδι ότι γέννησαν- ανοίγει την πορτούλα της Φούλας και κρύφτηκε παράμερα. Βλέπει τη Φούλα να τρέχει ακάθεκτη προς την κοτοφωλιά και χλάπχλάπ καταβρόχθισε όσα αβγά βρήκε. Αποδείχτηκε ότι η «κανακάρισσα» είχε αποκτήσει μια κακή συνήθεια.

Ενημερώθηκε ο πατέρας μου που ορμήνευσε τη μάνα μου να βράσει δύο αβγά και ζεστά ζεστά να τα βάλει την άλλη μέρα στην κοτοφωλιά αφήνοντας ελεύθερη την «κλέφτρα».

Πράγματι έγινε το... πείραμα και μόλις η Φούλα είδε τ' αβγά, όρμησε λαίμαργα να τα καταβροχίσει.

Με το δάγκωμα ζεματίστηκε και σκούζοντας από τον πόνο το 'βαλε στα πόδια και όπου φύγει-φύγει... Από το πάθημα αυτό της κόπηκε πια η κακή συνήθεια και δεν πλησίαζε αβγό, όπου και να το 'βλεπε.

Σ.Τ.

ΣΧΟΛΙΑ

- Από την τηλεόραση πληροφορθήκαμε για το «πόθεν έσχες» των Πολιτικών μας. Ο α' έχει δυο σπίτια, αυτοκίνητα, οικόπεδα κ.α. ο β' έχει 10, ο γ' έχει 40 κ.λ.

Φαίνεται ότι άλλαξαν πάρα πολύ τα χρόνια, γιατί παλιότερα κάποιοι πήγαιναν στην Πολιτική πλούσιοι και έφευγαν φτωχοί, τώρα πηγαίνουν φτωχά και όταν αποσύρονται, ως δια μαγείας, γίνονται πλούσιοι...

Πώς συμβαίνει αυτό, αφού στο ξεκίνημά τους υπόσχονται και μάλιστα ορκίζονται στο όνομα της Αγ. Τριάδας ότι θα υπηρετήσουν το Έθνος;

Δεν θα ωφελούσαν το Έθνος –δηλαδή το λαό, αν π.χ. όλοι αυτοί οι «εθνοσωτήρες» κρατούσαν 2-3 σπίτια για τα παιδιά τους και τα υπόλοιπα εκποιούσαν δωρίζοντας το αντίτιμο στο Κράτος για αναβάθμιση της Υγείας και άλλων αναγκών του λαού;

Αυτά είναι αφελείς σκέψεις, θα πουν μερικοί. Οι καπμένοι πρόγονοί μας Ήπειρώτες από την ξενιτιά διέθεταν τις περιουσίες τους να zωντανέψει αυτό το Έθνος και άλλοι πριν από αυτούς, το '21 έδωσαν τα πλούτη τους αλλά και τη zωή τους για τη λευτεριά μας!...

«Άλλοι καιροί, άλλα ήθη...».

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Με ακατάλληλο καιρό για την Πρωτομαγιάτικη έξοδο υποδεχτήκαμε το φετινό Μάν και η αστάθεια κράτησε το πρώτο δεκαήμερο.
- Με το υπ' αριθ. ΦΕΚ 240Β που δημοσιεύτηκε τη Δευτέρα 16 Μαΐου 2022 και υπογράφτηκε από τον Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Ταγαρά Ν., ο Δήμος Κόνιτσας με όλες τις Δημοτικές Ενότητες του εντάθηκαν στον γ' κύκλο των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ειδικότερα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) – ΣΑΤΑ 075, υπό τη γενική ονομασία τίτλου έργων «ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ».

Τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΤΠΣ) είναι εργαλεία που θα καθορίσουν με σαφήνεια τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις των περιοχών εντός των ορίων του Δήμου Κόνιτσας και συγκεκριμένα θα καθορίσουν τις χρήσεις γης, τους όρους δόμησης, θα οριοθετήσουν τους οικισμούς και τα σχέδια πόλης, θα προβλέψουν τις περιοχές προς πολεοδόμηση, τις προστατευόμενες περιοχές και τα ρέματα.

- 21/5 γιορτή του Αγ. Κων/νου, πραγματοποιήθηκε το καθιερωμένο πα-

νηγύρι στην Καλιθέα και το κλαρίνο βρόντηξε και πάλι μετά από αρκετό διάσπομα λόγω της πανδημίας.

- Με βροχερό καιρό έκανε «ποδαρικό» ο Ιούνιος, -πρώτος μήνας του καλοκαιριού- αλλά και όλο το δεκαπενθήμερο πέρασε με βροχές και καταιγίδες.

- Με ανακοίνωσή του το IEK Κόνιτσας κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να δηλώσουν την προτίμησή τους σε μία ή και περισσότερες από τις παρακάτω ειδικότητες, για τις οποίες έχει καταθέσει πρόταση (προς έγκριση).

Η εκδήλωση ενδιαφέροντος μπορεί να γίνει είτε με αποστολή email στη διεύθυνση: lazoyiannis@konitsa.gr αναφέροντας ονοματεπώνυμο, την ειδικότητα που σας ενδιαφέρει και τηλέφωνο επικοινωνίας, είτε στα τηλέφωνα του Δήμου; 2655360326 και 2655360349 (κα Γιάννα Νίκου).

Οι προτεινόμενες ειδικότητες είναι οι εξής:

1. Συνοδός Βουνού
2. Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης – Αρχιμάγειρας (Chef)
3. Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)
4. Υπεύθυνος Ψηφιακού Μάρκετινγκ και Κοινωνικών Δικτύων
5. Ειδικός Αισθητικής και Τέχνης του Μακιγιάζ

6. Ζωγραφική Τέχνη
7. Βοηθός Φαρμακείου
8. Στέλεχος Ασφαλείας Προσώπων και Υποδομών

9. Τουριστικός Συνοδός

- Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Δήμου Κόνιτσας, στις 9 & 10 Ιουνίου 2022 πραγματοποίησε την 52η διανομή διαφόρων προϊόντων στους ωφελούμενούς του. Τα προϊόντα που διανεμήθηκαν συγκεντρώθηκαν με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος:

«ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ»

- Μήνυμα συμπαράστασης προς τους απόφοιτους Λυκείου με την έναρξη των εξετάσεων για την εισαγωγή στις σχολές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, απήνθυνε ο Δήμαρχος κ. Ν. Εξάρχου καταλήγοντας;

«Εύχομαι με καθαρή σκέψη και πίστη στις δυνάμεις σας να αντιμετωπίσετε αποτελεσματικά όχι μόνο τη συγκεκριμένη δοκιμασία, αλλά και όλες τις προκλήσεις που θα ακολουθήσουν στη ζωή σας.

Το αποτέλεσμα να ανταμείψει τους κόπους σας, καθώς και τις προσπάθειες των γονέων και εκπαιδευτικών σας και να αποτελέσει την απαρχή μιας πορείας για ακόμα υψηλότερους στόχους στον κόσμο της γνώσης και της προόδου.

Καλή επιτυχία και καλή δύναμη».

- Συνάντηση με τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κ. Κωνσταντίνο Τασούλα είχε την Παρασκευή 10/06/2022 στην Αθήνα ο Δήμαρχος Κόνιτσας κ. Νικόλαος Εξάρχου.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, στην οποία παρευρέθηκε και ο συντοπίτης μας Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Ελευθέριος Οικονόμου, η ειδική συνεργάτιδα του Δημάρχου κ. Πελαγία Καρατζήμου και ο κ. Γεώργιος Τάσσος μέλος της Επιτροπής Στρατιωτικού Μουσείου του Δήμου, συζητήθηκαν θέματα που αφορούν στο υπό σύσταση Στρατιωτικό Μουσείο Κόνιτσας.

Ειδικότερα, έγινε ενημέρωση για την πορεία των ενεργειών που πραγματοποιήθηκαν ως σήμερα, αναφέρθηκε ο σχετικός προγραμματισμός και τονίστηκε η αναγκαιότητα επίσπευσης των διαδικασιών για την ολοκλήρωση του Μουσείου. Επιπλέον, ενημερώθηκε ο Πρόεδρος για τον προϋπολογισμό του έργου και ζητήθηκε η οικονομική στήριξη από τον προϋπολογισμό της Βουλής.

Ο Δήμαρχος εκφράζει θερμές ευχαριστίες στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κ. Τασούλα για την αδιάλειπτη

υποστήριξη προς τον Δήμο Κόνιτσας, καθώς και στον Υφυπουργό κ. Οικονόμου για το ενδιαφέρον του και την πολύτιμη βοήθειά του.

- Στις 16/4/22 άνοιξε η έκθεση έργων αγιογραφίας από το Τμήμα Αγιογραφίας του Δήμου σε αίθουσα της Δημοτικής Αγοράς (πρώην Κ.Ε.Π.) Τα έργα της έκθεσης δείχνουν ότι οι προσπάθειες των καλλιτεχνών είναι πολύ αξιόλογες.
- Την Κυριακή 19/6/22 τελέστηκε το καθιερωμένο ετήσιο μνημόσυνο για τον μεγάλο ευεργέτη της Κόνιτσας Μιχαήλ Αναγνωστόπουλο από το Πάπιγκο.
- Στις 23-24/6/22 Λαϊκή Βραδιά πραγματοποιήθηκε στην Ηλιόρραχη.
- Ενημερώνουμε τους ενδιαφερόμενους ότι λειτουργούν δύο κουρεία: ένα στην κεντρική αγορά και ένα στη Δημοτική αγορά.
- Στις 3-5/6/22 πραγματοποιήθηκε με επιτυχία στα Γιάννινα το 3ο Συνέδριο των Παγκοσμίων Γεωπάρκων UNESCO Ελλάδας-Κύπρου. Στο συνέδριο συμμετείχαν τα 8 Γεωπάρκα: Λέσβος, Ψηλορείτης, Χελμός-Βουραϊκός, Βίκος-Αώος, Σητεία, Γρεβενά-Κοζάνη, Κεφαλονιά-Ιθάκη και Τρόοδος.

Το περιοδικό μας συγχαίρει τη συμπατριώτισσά μας Χριστίνα Τζίμα για την προαγωγή της σε πρόεδρο Εφετών Αθηνών. Της ευχόμαστε να είναι άξια στα νέα της καθήκοντα και σ' ανώτερα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Στις 5-6-22 ο Ιωάννης Παπαδημητρίου και η Κατερίνα Αγγέλη απόκτησαν κοριτσάκι στην Αθήνα.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

- Στις 12/5/22 ο Νικόλαος και η Σοφία Ζιάκου βάφτισαν στην Κόνιτσα το κοριτσάκι τους. Όνομα Μαρία. Ανάδοχος Κων/να Ντίνη.
- Στις 22/5/22 ο Π. Βασιλειος και η Εμμανουέλα Αθανασοπούλου βάφτισαν στην Κόνιτσα το κοριτσάκι τους. Όνομα Άννα. Ανάδοχος Ήρώ Κίτσιου.

Την ίδια μέρα βάφτισαν και το άλλο κοριτσάκι τους. Όνομα Γεωργία. Ανάδοχος Ιωάννης Κίτσιος.

ΓΑΜΟΙ

- Στις 18/5/22 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Βασιλείου Μπάρμπα και της Ρούσας Κ. Ντεντοπούλου.

Την ίδια μέρα βάφτισαν και το κοριτσάκι τους. Όνομα Δανάν. Ανάδοχοι: Χάρης Μουλαΐδης- Όλγα Μάτσια.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ

- Στις 10/5/22 η Βαδάση Ευδοκία ετών 86 στην Κόνιτσα.
- Στις 14/5/22 η Βασιλική Τζίνα ετών 78 στην Αγ. Παρασκευή.
- Στις 19/5/22 η Αγνούλα Σταύρου ετών 90 στην Κόνιτσα.
- Στις 21/5/22 ο Σπυρίδων Μήτσος ετών 88 στην Αετόπετρα.
- Στις 26/5/22 ο Ευάγγελος Ευαγγέλου ετών 95 στην Κλειδωνιά.
- Στις 28/5/22 η Πανωραία Λάκκα, ετών 89 στην Καλλιθέα Κόνιτσας.
- Στις 2/6/22 η Φωτεινή Ντάφλη ετών 75 στην Αετόπετρα.
- Στις 2/6/22 η Ευδοκία Λιακοπούλου ετών 83 στην Πουρνιά.
- Στις 5/6/22 ο Παναγιώτης Τάσος ετών 34 στο Ανδονοχώρι.
- Στις 16/6/22 η Αλεξάνδρα Κύρκου ετών 92 στην Κόνιτσα.
- Στις 13/5/22 ο Παναγιώτης Καρανίκας ετών 90 στο Κεφαλοχώρι.
- Στις 19/5/22 ο Κων/νος Καπλάνης ετών 94 στη Δροσοπηγή.
- Στις 23/5/22 ο Κων/νος Παπαζήσης στη Βούρμπιανη.
- Στις 29/6/22 ο Σπυρίδων Ζακόπουλος, ετών 47 στην Κόνιτσα.
- Στις 30/6/22 η Γαλάτεια Ντίνου ετών 91 στην Καλλιθέα.

† ΠΑΥΛΟΣ ΒΑΔΑΣΗΣ

Γράμμα στο Παύλο .... Εκεί στα ψηλά

Παυλάρα κι όμως πέρασε ένας χρόνος θωρώντας μας από ψηλά ρε μπαγάσα με εκείνο το γιομάτο καλοσύνη αλλά και νόημα, δικό σου χαμόγελο, βλέποντας τα πάντα στην αγαπημένη σου Οξυά. Ήσυχία στους μαχαλάδες της μιας και ο «γιατρός» της Μαριάνθης, δεν είναι πλέον εδώ.

Φτώχυνναν κι άλλο Φίλε, γιατί ήσουν πάντα εδώ για όλους. Αρχικά για τον Παυλάκη και τον Αποστολάκη τα Εγγόνια σου, μετά για τον Πασχάλη τον Αλέξη και την Εύη και κυρίως για τη δύναμή του την Όλγα. Για την Ολγίτσα σου που πάνω στο Sachs την "κόρταρες" στα Καβάσιλα και εκείνη ήξερε καλά ότι την ήθελες για όλη σου τη ζωή κι έτσι και έγινε. Ύστερα, για το χωριό, το Σύλλογο & την Επιτροπή, και κυρίως για τα μικρά παιδιά για τον Ξένο. Αμελικό το σπιτικό σου. Τη μια σου αδερφή Φιλοξενία τη λέγαν. Kazaviáρης και μπροστάρης στα Τσίπουρα, κιμπάρης στα γλέντια και στις παρέες μας και κυρίως γενναιόδωρος και δοτικός στην ψυχή σου. Η ψυχή σου φίλε μου. Ψυχή μικρού παιδιού που το μόνο που έβλεπε είναι πώς να μη μένει μόνος του ο χωριανός, ο γείτονας, ο Ξένος και με έγνοια σου πώς να πάει ετούτος ο τόπος μπροστά. Με θύμωνε η ξεγνοιασία σου, zήλεψα την ανεμελιά σου,

άλλες φορές πάλι δεν μπορούσα να καταλάβω την ανοιχτωσιά σου σε ξενικές αχαριστίες απέναντί σου. Εσύ δε σε όλο αυτό αντιδρούσες πάντα με το να ζωγραφίζεις στο πρόσωπό σου ένα υπέροχο και μειλίχιο χαμόγελο και κοιτώντας προς την Αγιά Παρασκευή μετέφερες στα αυτιά μας τον Kazantzákη "n zōnē eívai apollī kai litodíaitē" έστω κι αν για το τελευταίο είχες άλλη άποψη και αμέσως σπκωνόσουν κι έπιανες μια μεγάλη πιατέλα κοψίδια -όπως έλεγαν κι οι "καλοί σου φίλοι" και συ μας φίλευες όλους. Πάντα βέβαια στο τέλος «έκλεινες» με πρασινάδα-σαλάτα, βαλσάμικο και χορταράκια, μαζεμένα από τη γη της Οξυάς. Τη γη που τόσο αγαπούσες. Για τη λατρεμένη σου Φυτόκι κι για τον Κρέτσο ως τον Απλιά. Ο Απλιάς που το Σαββάτο που χάθηκες μου 'πες" .. κοίτα πάω για "πότο" στ' αμπέλι κι ύστερα ανεβαίνω χωριό να πάμε αύριο να καθαρίσουμε τον Απλιά. Την Τρίτη θα ανέβουμε μας περιμένει ο Άγιος, θα χουμε και ζαϊρέ να κάνουμε και κάνα μουαμπέτ να πάρουμε το Γιώργο να μας πιασ' στα "γκαμπά" τα θκα μας, να μας «πάρει» λίγο το Μπεράπι μας κι όσοι είμαστε είμαστε, όσοι θέλουν μένουν ... Να τον ξαναστήσουμε τον Απλιά".

Φίλε δεν προκάμαμε έφυγες στη στροφή....κι είναι μπόλικες στο διάβα μας.

Έρχονται σπιγμές φίλε που στε-

ρεύουν & τα λόγια, ε και τότε κλείνουμε τα μάτια και βλέπουμε σαν σε ταινία όλες τις σπιγμές που μοιραστήκαμε κι είναι πολλές πάρα πολλές πανάθεμά τες. Κι όλες οι κοινές σπιγμές μας έχουν και χρώμα και ίχο. Κλείνουμε τα αυτιά μας και ακούμε ένα νουμπέτ' του Μίχου ένα "γλυσσάτο" του Μπέτζα και του Γιώργου.

Πέρασε ένας χρόνος φίλε, ξεμείναμε από κλιάματα, που πάντα δε σου άρεσαν, τώρα λέμε όλοι εμείς που σε αγαπάμε και που μοιραστήκαμε μαζί σου τόσες αλήθειες, αυτά τα κλιάματα να τα κάνουμε δημιουργική μνήμη και να σε κρατήσουμε στην ψυχή μας όσο πάει ... ώσπου να σμίξουμε, φωτεινό κύπαρο ανεμελιάς, καλοσύνης και αγνότητας ψυχής. Της δικής σου ψυχής. Θέλουμε όμως κι από σένα κάτι καθώς θα μας κοιτάς από ψηλά την ώρα που μαζί με τα εγγόνια σου θα μετράμε όλοι μαζί τα γράδα στο τσιπουράδικο που σε αυτά τα

ωραία νιάτα φίλε θα πρέπει να σπριζόμαστε επιτέλους και να τους αφήσει επιτέλους χώρο ετούτος εδώ ο τόπος, ΣΤΑ ΝΙΑΤΑ Φίλε.... μόνο έτσι θα πάει μπροστά ετούτη η γη. Πέρασε όμως η ώρα και θα θες να σιάξεις και κάνα "άγριο" -πάντα με σαλάτα- εκεί πάνω, ε θα ''χεις κόσμο εκεί να φιλέψεις το κάτι τις σου ξέρεις εσύ, δε σε φοβόμαστε θα 'χεις κάνει ΚΑΙ εκεί κουμάντο. Από σένα όμως, καθώς θα μας κοιτάς από ψηλά, θέλουμε το χαμόγελο σου. Αυτό που από εκεί ψηλά μας δίνει δύναμη και που ξέρουμε ότι μας νοιάζεσαι.

Παυλίτο, κλείνοντας να σου πω ότι δεν έγραψα κι ούτε πρόκειται να γράψω τίποτε πένθιμο για σένα, παρά μόνο δυο κουβέντες ότι ΣΕ κρατάμε Φίλε στο νου μας αλλά και ΣΟΥ κρατάμε τη δική καρέκλα στο νέο Καφενείο, με αγέρα "Μπαντασιάδικο".

Κώστας Α. Λάζος

† Κωνσταντίνος Νάτσος

Οικονομολόγος, Νομικός, σύμβουλος επιχειρήσεων

Στις 6/4/2022 ο αγαπημένος μας αδερφός Κώστας ένα ακόμα τέκνο της Ηπειρώτικης γης έφυγε από την ζωή σε ηλικία 79 χρονών, έτσι αναπάντεχα και τον κηδέψαμε στα Άγια χώματά της, στο χωριό Λαγκάδα Κόνιτσας.

Πέθανε με τον πιο τραγικό τρόπο, κάηκε ζωντανός στο «ατύχημα» που έγινε στο νοσοκομείο Παπανικολάου της Θεσσαλονίκης όπου νοσηλευόταν. Πόρισμα για το τραγικό γεγονός ακόμα δεν έχει εκδοθεί.

Ο Κώστας ήταν γιος του Χρήστου και της Ερμιόνης.

Ο αγαπημένος μας Κώστας γεννήθη-

κε τον Οκτώβριο του 1943 , τρίτο παιδί στη σειρά από τα επτά συνολικά που ήμασταν, τώρα μείναμε έξι, και ο πρώτος τους γιος. Στα ένδεκα του χρόνια έχασε τα δάχτυλα του αριστερού του χεριού μετά από έκρηξη που έγινε από χειροβομβίδα ,κατάλοιπο του εμφυλίου πολέμου. Παρόλα αυτά ο Κώστας ήταν δυνατό και πολύ έξυπνο παιδί. Οι γονείς μας παρά τις δυσκολίες της εποχής φρόντισαν να μορφωθεί, πήγε Γυμνάσιο αρχικά στην Πωγωνιανή και στη συνέχεια στην Κόνιτσα όπου τον φιλοξενούσαν σπίτι τους ο αξέχαστος Μιχάλης Πανουσάκος με την καλοσυνάτη σύζυγό του. Όντας άριστος μαθητής σπουδάζει με υποτροφία δυσκολεύοντας λιγότερο την οικογένειά μας. Από την φτωχική Κόνιτσα χωρίς κανένα φροντιστήριο περνάει με υποτροφία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στην Ανωτάτη Σχολή Εμπορικών Επιστημών (ΑΣΟΕΕ) όπου και πάλι σπουδάζει με υποτροφία. Τελειώνει το Πανεπιστήμιο και αμέσως αρχίζει να εργάζεται στην «ΒΙΟΧΑΛΚΟ». Ταυτόχρονα φέρνει τα μεγαλύτερα αδέρφια του και τους γαμπρούς του στην Αθήνα, τους βρίσκει δουλειά , στεγάζονται αρχικά όλοι μαζί και γίνεται ο προπομπός της μετανάστευσης του μεγαλύτερου μέρους των κατοίκων του χωριού μας στην Αθήνα. Το 1970 η ΒΙΟΧΑΛΚΟ τον στέλνει σε εταιρεία της , τη SIDENOR, στη Θεσσαλονίκη σαν προϊστάμενο των οικονομικών της υπηρεσιών. Ενώ αρχικά πήγε για λίγο καιρό τελικά έγινε μόνιμος κάτοικος της Θεσσαλονίκης όπου παντρεύτηκε την Αναστασία Τζαφέρη με την

οποία απέκτησε τρία παιδιά ,τον Χρήστο, τον Διονύση και την Αγγελική, φρόντισε και έφτιαξε δικό του σπίτι όπου στέγασε όλη την οικογένειά του , μόρφωσε και τα τρία του παιδιά , τελείωσαν το Πολυτεχνείο και το Πανεπιστήμιο έκαναν μεταπυχιακές σπουδές στην Αγγλία και είχε την ευτυχία να χαρεί επτά εγγόνια, τα δύστυχα ακόμα δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν πώς έφυγε τόσο άδικα ο παππούς τους που τα υπεραγαπούσε και το ίδιο και αυτά. Ήταν εργατικός , δραστήριος, συμπονετικός, ήρεμος, έφτασε στα υψηλότερα κλιμάκια των εταιρειών του ομίλου της ΒΙΟΧΑΛΚΟ , μέλος των ΔΣ της εταιρείας , φρόντιζε πάντα να προσλαμβάνει στις εταιρείες που προϊστατο χωριανούς αλλά και Ηπειρώτες σε όσους είχαν ανάγκη εργασίας, ήταν φιλομαθής ,ενώ εργάζονταν κατάφερε και ολοκλήρωσε τις σπουδές του και στην Νομική σχολή Θεσσαλονίκης, διορατικός ,ήταν το στήριγμα και ο σύμβουλος μέχρι τον θάνατό του των παιδιών του στην τεχνική εταιρεία που έχουν .

Τις τελευταίες μέρες της ζωής του ο άμοιρος μέσα από το νοσοκομείο έδινε συμβουλές στα παιδιά του από το διαδίκτυο για τον τρόπο που θα διαχειριστούν το νέο έργο που εκείνη την εποχή είχαν αναλάβει, καθησύχασε και παρηγορούσε την σύζυγό του να κάνει υπομονή που δεν μπορεί να τον επισκεφθεί και ότι σύντομα θα είναι κοντά τους και να προσέχει τα παιδιά.

Πάντα έλεγε ότι επιθυμία του είναι όταν πεθάνει να ταφεί στο χωριό του από όπου θα αγναντεύει τα πανέμορφα

βουνά, το Γράμμο , την Γύφτισσα , το Γλυκονέρι, τον Σαραντάπορο να κυλάει ακούραστα και αιώνια, τόποι και μέρη όπου έζησε τα πρώτα του χρόνια και στα οποία κάθε χρόνο πήγαινε και ήταν το πουχαστήριό του.

Φυσικά η επιθυμία του έγινε σεβαστή, αλλά ο θάνατός του ήταν απροσδόκητος και αξεπέραστος.

MΝΗΜΕΣ

- Στη μνήμη του **Ανδρέα Γκότζου**, τα ανήψια του Θωμάς, Ανθούλα & Γεώργιος προσφέρουν στο περιοδικό "KONITSA", 100 ευρώ.

- **Ο Χρήστος Μπαλασόπουλος**, σύζυγος της πατριώτισσάς μας Ελένης Ντεντοπούλου, έφυγε από κοντά μας την 1η Μαρτίου

Ξεκίνησε από ένα χωριό της Πάτρας και εργαζόμενος τελείωσε το γυμνάσιο της εποχής (συμμερινό λύκειο) και κατόπιν την Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιώς .

Προσέφερε με τις σπουδές του από

Αγαπημένε μας αδερφέ με όποια δύναμη μας απέμεινε ευχόμαστε να είναι ελαφρύ το χώμα που σε σκεπάζει, θα μας είσαι αλησμόντος.

Τα αδελφιά σου

διάφορες θέσεις , στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα , με πιο πρόσφατες αυτές του προϊστάμενου της Κοινωνικής Πρόνοιας και του Υγειονομικού.

Με την Ελένη απέκτησε δύο κόρες , την Κωνσταντίνα και την Ρούσα . Έφυγε ευτυχισμένος , περιτριγυρισμένος από την σύζυγό , τις κόρες , τους γαμπρούς , τα εγγόνια και αγαπημένους φίλους.

Στη μνήμη του εκλιπόντος -καθώς και των γονιών της συζύγου του -η αγαπημένη του οικογένεια κατέθεσε το ποσό των 100 ευρώ για το περιοδικό "Κόνιτσα" .

Συνδρομές

Κεφάλας Αποστ. Καναδάς	50	Καραγιάννης Βασ. Γιάννινα	20
Μωυσίδης Χρήστος Γερμανία	40	Ντεντοπούλου Ελένη Ρίον	20
Παγούνης Μιχάλης Αθήνα	75	Τσιλίφης Αποστ. Αίγιο	20
Καραγιάννη Ολυμπία Αθήνα	20	Κολόκα Σοφία Λάρισα	30
Γκότζου Ανθούλα Αθήνα	20	Παπαγιαννόπουλος Βασ. Βόλος	20
Κούση Ουρανία Αθήνα	15	Μάτσος Χρήστος Βόλος	20
Φουρτζή Σοφία Αθήνα	60	Νάτσης Βασ. Πρέβεζα	45
Παπανώτη Μαρία Αθήνα	30	Καραγιάννη Αλεξάνδρα Καλαμάτα	20
Ταμπάκης Αλεξ. Αθήνα	15	Ρεμπέλη Άννα Κόνιτσα	20
Κυρίτσης Σωτ. Αθήνα	15	Κυρίτσης Γιάννης Κόνιτσα	20
Μησιακούλη Ανθούλα Αθήνα	40	Δερδέκη Άννα Κόνιτσα	40
Ζούκη Βασιλεία Αθήνα	30	Γαζώνας Κώστας Κόνιτσα	20
Παπανικολάου Νίκος Αθήνα	100	Χούσος Κων. Κόνιτσα	20
Καλογήρου Ηλίας Αθήνα	50	Ντεντοπούλου Χριστίνα Κόνιτσα	15
Παπαδημητρίου Δημ. Αθήνα	50	Ζήδρος Κ. Βασ. Κόνιτσα	20
Κοκοβές Βασ. Αθήνα	15	Στεφάνου Δημ. Κόνιτσα	15
Γεράσης Αθάν. Αθήνα	15	Καλησώρας Γεωργ. Καστάνιανη	20
Κώστα Άννα Αθήνα	20	Σακκάς Ζήσης Ελεύθερο	15
Στεφάνου Δημ. Αθήνα	20	Λάκκας Βασ. Καλλιθέα	20
Χαραλαμπίδου Σοφία Αθήνα	20	Τσίος Κων. Κεφαλοχώρι	20
Σπανός Σαράντης Αθήνα	45	Κωστάκης Παν. Αμάραντος	20
Ζήσης Φωτ. Αθήνα	20	Βουρδούκας Αθαν. Πηγή	20
Εξάρχου Ιωαν. Αθήνα	20	Φασούλης Αναστ. Κεφαλοχώρι	20
Σπανός Αποστ. Θεσ/νίκη	30	Φασούλης Γ. Χρήστος Κεφαλοχώρι	30
Λώλου Ουρανία Θεσ/νίκη	60	Ρόβας Βασ. Νικάνορας	20
Κολιού Νεραντζιά Θεσ/νίκη	30	Ξεριάς Κώστας Φούρκα	20
Βίλλη Φρόσω Γιάννινα	20	Οικονόμου Δ. Ευαγγ. Δίστρατο	20
Σδράλη Αναστασία Γιάννινα	20	Γιαννόπουλος Γεωργ. Κλειδωνιά	30
Καλλιντέρη Αμαλία Γιάννινα	15	Κεφάλας Θεόδ. Ηλιόρραχη	20
Κληματάς Παύλος	20	Μούσιος Χαρ. Λαγκαδά	20
Συργιάννης Νικ. Γιάννινα	15		

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν πάντα
τις απόψεις αυτών που τα υπογράφουν.

Διστρατιώτες στη Βάλια Κύρνα (Σμόλικας) Φωτ.: Κ. Παγανιάς

ΥΠΟΔ.1031	KAY.25.90.09.0010
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR	
Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Αναράδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décedé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/νση δυσα- νάγνωστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Αδειας
2573

